

Μακεδονία και Εθνικισμός

*για το μακεδονικό ζήτημα...**

Το ζήτημα που έχει προκύψει από τις αρχές του 1990 για την ονομασία της Δημοκρατίας της Μακεδονίας και απασχολεί την ελληνική κοινωνία ως σήμερα είναι πολύ πιο βαθύ από όσο εμφανίζεται και σίγουρα ιδιαίτερα σημαντικό για όσους και όσες από εμάς συμμετέχουν στο λεγόμενο ριζοσπαστικό, επαναστατικό, ανταγωνιστικό ή όπως αλλιώς κίνημα. Και είναι σημαντικό για τρεις κυρίως λόγους. Πρώτον, το μακεδονικό ζήτημα με όλες του τις προεκτάσεις είναι βασικός άξονας συγκρότησης του ελληνικού εθνικισμού και του κράτους του. Δεύτερον, υπάρχει το πολύ συγκεκριμένο επίδικο ζήτημα της μακεδονικής μειονότητας στην ελληνική επικράτεια. Τρίτον, απλά και μόνο το γεγονός ότι αυτή η υπόθεση αφορά πλειοψηφικά την ελληνική κοινωνία, η οποία ήδη έχει πάρει θέση, αναδεικνύεται σε δείκτη ωριμότητας και υπευθυνότητας αυτού του κινήματος να πάρει και αυτό θέση δημόσια.

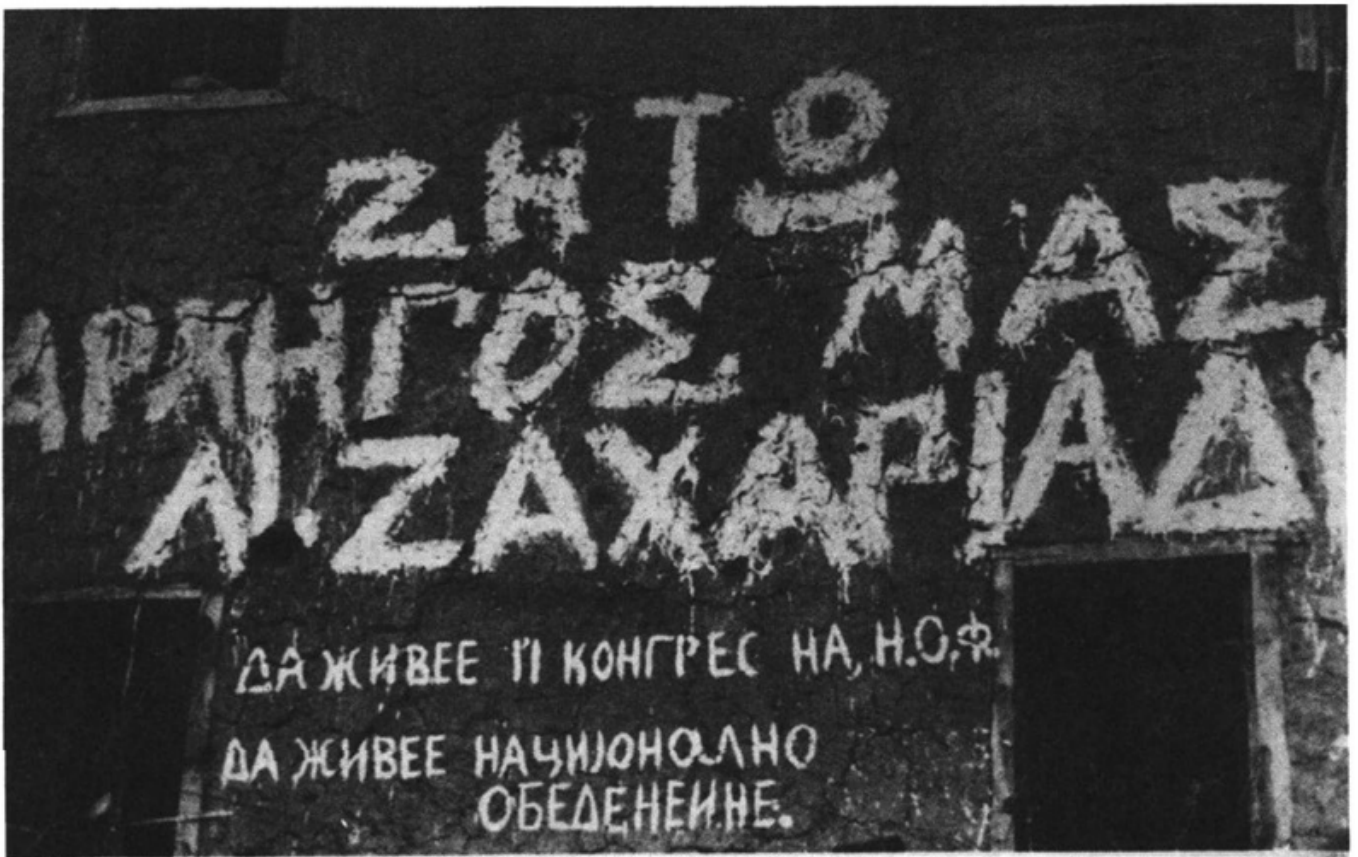
Το Μακεδονικό Ζήτημα ως Βασικός Άξονας Συγκρότησης του Ελληνικού Εθνικισμού

Για να κατανοήσουμε την εθνικιστική στάση της ελληνικής κοινωνίας πρέπει να αντιληφθούμε ότι στην Ελλάδα, όπως και σε όλη τη Βαλκανική, κύριο φαντασιακό αυτοπαράστασης της κοινωνίας αποτέλεσε και αποτελεί η ιδέα του έθνους στη ρομαντική της εκδοχή, ελλείπει ιδιαίτερης σχέσης με το κίνημα του Διαφωτισμού. Αντίθετα με τον πολιτικό εθνικισμό που αναδύθηκε στην αμερικάνικη και γαλλική επανάσταση, όπου το έθνος συγκροτήθηκε στη βάση πολιτικών σωμάτων ισότιμων πολιτών που δημιούργησαν το σύνταγμά τους ή εναντιώθηκαν στον βασιλιά που δρούσε ενάντια στα συμφέροντά τους, ο ρομαντικός εθνικισμός επικαλείται το αίμα, το αρχέγονο της καταγωγής και της γλώσσας και το ένδοξο παρελθόν.

Στην περίπτωση της Ελλάδας πρέπει να προσθέσουμε και τη

συνύφανση της ορθοδοξίας στον εθνικό μύθο, η οποία ακόμη και σήμερα πηγαίνει χέρι-χέρι με το ελληνικό κράτος και τον εθνικισμό. Χαρακτηριστικό του ρομαντικού εθνικισμού είναι ότι αποκρύπτει την ιστορικότητα της δημιουργίας του εκάστοτε έθνους και δημιουργεί την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο έθνος υπήρχε ανέκαθεν. Αυτό το πλαίσιο συγκροτεί ένα βαθιά υπερβατικό και ετερόνομο θεμέλιο θέσμησης της κοινωνίας. Η εθνικιστική κοινωνία φαντάζει σαν ένας εκτεταμένος ιδιόκοσμος, φαντάζεται δηλαδή τον εαυτό της, σαν να είναι το κέντρο του κόσμου και της ιστορίας, ναβάλλεται από κάθε κατεύθυνση και φυσικά εχθρεύεται ο,τιδήποτε απειλεί αυτήν την τάξη πραγμάτων. Και ό,τι δεν μπορεί να το αφομοιώσει, φυσικά προσπαθεί να το εξολοθρεύσει.

Γι' αυτό και τα τυπικά επιχειρήματα κάποιας Ελληνίδας ή κάποιου Έλληνα εναντίον της συνταγματικής ονομασίας της Δημοκρατίας της Μακεδονίας είναι ότι "ο Μέγας Αλέξανδρος μίλαγε ελληνικά, όχι βουλγάρικα" ή ότι "τη Μακεδονία την κατοικούσαν από τα αρχαία χρόνια οι Έλληνες", γι' αυτό και η συγκάλυψη ή και άρνηση ακόμα ύπαρξης της μακεδονικής μειονότητας και της καταπίεσής της. Αν και **υπάρχει μια τάση "υποβίβασης" του ζητήματος σε ιστορικό από πολιτικό**, αναγκαία είναι η ιστορική αναφορά και στα εγκλήματα του ελληνικού κράτους στην προσπάθειά του να δημιουργήσει το ελληνικό έθνος. (Να σημειώσουμε ότι το ζήτημα δεν είναι ιστορικό, πόσο μάλλον γεωγραφικό όπως παρουσιάζεται, γιατί τότε το μόνο που θα αρκούσε για την επίλυσή του θα ήταν ένα καλό βιβλίο ιστορίας, αλλά ούτως ή άλλως τέτοια υπάρχουν αρκετά). Το ελληνικό κράτος από τη στιγμή της ίδρυσής του προβάλλει το αίτημα ότι ο ιστορικός του ρόλος, να συμπεριλάβει στην έκτασή του το σύνολο του ιστορικού ελληνισμού, μένει ανικανοποίητος. Υπάρχει όμως ένα πρόβλημα. Σε αυτές τις περιοχές που διεκδικεί το ελληνικό κράτος κατοικούν και άλλοι άνθρωποι οι οποίοι δύσκολα μπορούν να χαρακτηριστούν "Έλληνες" αφού είναι Αρβανίτες, Βλάχοι, Μουσουλμάνοι (Τούρκοι δηλαδή), Σλάβοι, Βούλγαροι και διάφορες άλλες εθνοτικές ομάδες.

*Στην τελευταία φάση του Εμφυλίου, επί 22.000 ανταρτών οι 14.000 ήταν Σλαβομακεδόνες. Στο Βίτσι τα συνθήματα γράφονταν και στις δύο γλώσσες.
(Φωτογραφία Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών).*

Στη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας όμως υπάρχουν ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα και άνθρωποι που αυτοπροσδιορίζονται εθνικά ως "Μακεδόνες". Το 1893 ιδρύεται η ΕΜΕΟ με πρόγραμμα την ανεξαρτητοποίηση του μακεδονικού κράτους και τη δημιουργία μιας βαλκανικής ομοσπονδίας. Κορύφωση αυτής της κίνησης ήταν η εξέγερση του Ίλιντεν το 1903, η οποία καταπνίχτηκε στο αίμα από τον Σουλτάνο. Μετά την αποτυχημένη απόπειρα του 1897, όταν ο ελληνικός στρατός νικήθηκε κατά κράτος από τον οθωμανικό, το ελληνικό κράτος προετοιμάζει ξανά την επέλασή του προς το Βορρά. Στέλνει στην περιοχή της Μακεδονίας παραστρατιωτικές ομάδες γνωστές ως "Μακεδονομάχους" με σκοπό τον προσεταιρισμό του ορθόδοξου πληθυσμού και την εκτόπιση του βουλγαρικού και του μουσουλμανικού στοιχείου από την περιοχή. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι Μακεδονομάχοι έχουν μείνει στην εθνική μυθολογία

ως ήρωες που πολέμησαν έναν άνισο πόλεμο, ενώ στην πραγματικότητα αυτό που έκαναν ήταν ό,τι κάνει κάθε στρατός: φόνους, βιασμούς, εμπρησμούς, καταστροφές.

Με τους βαλκανικούς πολέμους του 1912-13 το μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας πηγαίνει στο ελληνικό κράτος, ένα στο σερβικό και ένα στο βουλγάρικο. Το πρόβλημα όμως παρέμενε το ίδιο. Στο μεγαλύτερο μέρος της η Μακεδονία δεν ήταν ελληνική!

Χαρακτηριστική είναι η φράση του Χ. Τρικούπη: "Όταν έλθει ο μέγας πόλεμος η Μακεδονία θα γίνει Ελληνική ή Βουλγαρική κατά τον νικήσαντα. Αν τη λάβωσιν οι Βούλγαροι θα εκσλαβίσωσι τον πληθυσμόν. Αν ημείς την λάβομεν, θα τους κάνομεν όλους Έλληνας μέχρι της Ανατολικής Ρωμυλίας".

Σύμφωνα με στοιχεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, πριν από τον πόλεμο μόνο το 10% περίπου του πληθυσμού αποτελείτο από ελληνόφωνες Μακεδόνες, ενώ το 40% αποτελείτο από σλαβόφωνες Μακεδόνες και το υπόλοιπο 40% από Μουσουλμάνους Μακεδόνες. Σχετικά ολιγάριθμα πληθυσμιακά στοιχεία της Μακεδονίας αποτελούσαν οι λατινόφωνοι Βλάχοι, οι Αλβανοί, οι Εβραίοι και οι Τσιγγάνοι. Πλειοψηφικό στοιχείο αποτελούσαν οι Εβραίοι μόνο στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Από την κατάκτηση και έπειτα όμως εκτοπίζονται χιλιάδες εξαρχικοί Μακεδόνες και Μουσουλμάνοι και στη θέση τους εγκαθίστανται Έλληνες πρόσφυγες.

Αν και το ελληνικό κράτος σήμερα δεν δέχεται επίσημα την **ύπαρξη μακεδονικής μειονότητας** στην επικράτειά του, τότε γνώριζε καλά ότι υπήρχε. Από το πλήθος αποδεικτικών στοιχείων χαρακτηριστικότερο είναι η έκδοση του (σλαβο)μακεδονικού αλφαβηταρίου ABECEDAR το 1925. Με βασικό άξονα την ομογενοποίηση της περιοχής από το 1926 αρχίζει η συστηματική εθνοκάθαρση των (σλαβο)μακεδόνων από το ελληνικό κράτος με το κλείσιμο των σχολείων τους, την απαγόρευση χρήσης της γλώσσας τους ακόμη και στον ιδιωτικό τους χώρο, με δημόσιες τελετές αποκήρυξης της γλώσσας τους, με αλλαγές τοπωνυμίων και ονομάτων με φυλακίσεις και βασανισμούς.

Ο δεύτερος γύρος εθνοκάθαρσης της περιοχής από τους (σλαβο)μακεδόνες συντελείται μετά από το τέλος του εμφυλίου πολέμου και την ήττα του ΔΣΕ. Τότε πολλοί (σλαβο)μακεδόνες που συμμετείχαν στο ΔΣΕ αναγκάστηκαν να καταφύγουν στο εξωτερικό ως πολιτικοί πρόσφυγες, λόγω της πολιτικής του μετεμφυλιακού ελληνικού κράτους. Το 1982 το ΠΑ.ΣΟ.Κ. επέτρεψε την επιστροφή όλων των πολιτικών προσφύγων στη χώρα πλην αυτών που ήταν ‘‘μη Έλληνες το γένος’’. Τα περί κατασκευασμένου από τον Τίτο μακεδονικού έθνους όπως γίνεται φανερό, στον βαθμό που συγκαλύπτει την ύπαρξη αυτών των ανθρώπων, είναι μπούρδες.

Τα Έθνη-Κράτη είναι (και στα Βαλκάνια) Πολιτικές Κατασκευές

Ούτως ή άλλως η Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας υπάρχει από το 1945, χωρίς ποτέ να υπάρξει τόσο σοβαρό πρόβλημα διμερών σχέσεων μέχρι το 1991, όταν η Δημοκρατία της Μακεδονίας κήρυξε την ανεξαρτησία της. Μάλλον γιατί δεν ετίθετο από κάποιον ως τότε ζήτημα αναγνώρισης της μακεδονικής μειονότητας στην ελληνική επικράτεια. Επίσης γελοία είναι η ρητορική περί απειλής της Ελλάδας από τη Δημοκρατία της Μακεδονίας, ενός κράτους στρατιωτικά υποδεέστερου από το ελληνικό, τη στιγμή μάλιστα που το τελευταίο είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ. Ενός κράτους οικονομικά εξαρτημένου, αφού τη στιγμή που το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας ‘‘διαρρηγνύει τα ιμάτιά του’’ για το όνομα και την ελληνικότητα της Μακεδονίας, τα ελληνικά κεφάλαια αλωνίζουν στη Δημοκρατία της Μακεδονίας, αναδεικνύοντας για άλλη μια φορά ότι ενώ, αντίθετα από τις επιθυμίες μας, μερικές φορές οι προλετάριοι έχουνε πατρίδα, το κεφάλαιο δεν έχει καμιά.

Είναι σημαντικό βέβαια να αναφέρουμε ότι και η Δημοκρατία της Μακεδονίας πέρασε τα αναγκαία των εθνοκρατικογένεσεων με την ανάδυση ενός εθνικισμού (αντιπαραθετικού και πυροδοτούμενου από τον ελληνικό), με τη μακεδονική κοινωνία να μοιάζει με εργαστήριο παραγωγής έθνους. Μπορεί να δει κανείς εκεί την κατασκευή της εθνικιστικής ιστοριογραφίας, μυθολογίας και

μίσους, με γραφικές μετονομασίες οδών και συλλαλητήρια.

Η ανάρτηση ελληνικών σημαίων με τη σβάστικα βέβαια δεν απέχει πολύ από το ελληνικό συνήθειο αναπαράστασης της σημαίας των Η.Π.Α. με τη σβάστικα. Και τα επεισόδια σε ελληνικούς στόχους στη Δημοκρατία της Μακεδονίας είναι στο ίδιο μήκος κύματος με τα εθνικιστικά συλλαλητήρια στην Ελλάδα, όπου κυριαρχούσε το σύνθημα “η λύση είναι μία, σύνορα με τη Σερβία”. Όπως επίσης η καταπίεση των μακεδόνων πολιτών που ζητούν βουλγαρικό διαβατήριο (μεταξύ αυτών και ο μέχρι πρότινος Μακεδόνας εθνικιστής πρωθυπουργός Λιούμπτσο Γκεοργκέφσκι!) και η αντιμετώπιση τους ως προδότες εντάσσεται στο ίδιο εθνικιστικό πλαίσιο.

Οι παρακινδυνευμένες αλλαγές τοπωνυμίων (αγαπημένη τακτική και του ελληνικού κράτους) και η προγονική επίκληση στο “Μεγαλέξαντρο” είναι όντως αρκετά χοντροκομμένα. Αλλά πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι ενώ η Ελλάδα είχε περίπου έναν αιώνα να κατασκευάσει τη δική της εθνική ταυτότητα (με ό,τι αυτό συνεπάγεται), η Δημοκρατία της Μακεδονίας είχε μόλις μια 15ετία! Η πολιτική σκοπιμότητα του ελληνικού κράτους μη αναγνώρισης της συνταγματικής ονομασίας της Δημοκρατίας της Μακεδονίας είναι συγκεκριμένη. Αναγνώριση του ονόματος σημαίνει αναγνώριση της μακεδονικής εθνότητας και της αντίστοιχης μακεδονικής μειονότητας και της εθνοκάθαρσής της, και κάτι τέτοιο αποτελεί απειλή για τους εθνικιστικούς μύθους των Ελλήνων.

Ελλάδα: Το Αφεντικό των Βαλκανίων

Το μακεδονικό ζήτημα αποτελεί πλήγμα για την εικόνα της “ψωροκώσταινας” Ελλάδας, του ανάδελφου έθνους που όλες οι δυνάμεις το χτυπούν αλύπητα, αυτό όμως αντιστέκεται και συνεχίζει την πορεία του. Παραθέτουμε από την ιστοσελίδα του υπουργείου εξωτερικών: «Το μέγεθος των ελληνικών επενδύσεων, σύμφωνα με το επενδεδυμένο κεφάλαιο είναι ανώτερο του επισήμως εγγεγραμμένου και ανέρχεται σε €950 εκατ. καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση, απασχολούν άνω των 20.000 ατόμων και οι σαράντα

μεγαλύτερες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων σε πΓΔΜ διαθέτουν επενδεδυμένο κεφάλαιο €830 εκατ.»

Εταιρεία σε πΓΔΜ	Εταιρεία σε Ελλάδα	Επένδυση(€)	Διαμέριση	Διαμέριση
OKTA -SKOPJE AD	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ	200.000.000	ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΟ	950
STOPANSKA BANKA	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	178.000.000	ΤΡΑΠΕΖΑ	1.166
COSMOFON	ΟΤΕ	135.000.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	300
USJE CEMENTARNICA	ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΤΙΤΑΝ	75.000.000	ΤΣΙΜΕΝΤΟ	600
PIVARA	ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ	60.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ / ΠΟΤΑ	400
MERMEREN KOMBINAT	ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	50.000.000	ΜΑΡΜΑΡΟ	451
VERO-VEROPOULOS	ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ	40.000.000	SUPERMARKET	421
ALPHA BANK	ALPHA BANK	25.000.000	ΤΡΑΠΕΖΑ	79
ZITOLUKS	ELBISKO-ΦΙΛΙΠΠΟΥ	15.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	1.200
NIKAS SKOP DOO	NIKAS	7.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	52
RODON HAPPENING	ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΚΙΝΗΣ	6.000.000	ΕΝΔΥΜΑΤΑ	608
STRUMICA TABAK L.	TOBACCO MICHAELIDIS	4.600.000	ΚΑΠΝΑ	400
PASCALIN	PASCALIN	3.969.000	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΦΕ	24
DS STEEL	DS STEEL	3.500.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	145
LARIN MRAMOR	AD ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	3.000.000	ΜΑΡΜΑΡΟ	42
KRI-KRI	KRI-KRI	2.930.000	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	31
NESTLE ICE SKOPJE	DELTA DAIRY HELLAS	2.000.000	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	35
ELLASKOM	HELLASCOM	2.000.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΙΕΣ	20
DOJLAN STEEL	ΣΙΔΕΝΟΡ	2.000.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	200
DS FOOD	DS STEEL	1.700.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	22
ELENA-M	Κ. ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΙΔΗΣ	1.400.000	ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ	330
KUZMAN&DAMIAN	Π. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ	1.300.000	ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	12
ALUMIL SYSTEMS	ALUMIL HELLAS	1.000.000	ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ	2
IRON FROZEN	ΧΡΗΣΤΟΣ ΙΡΟΥΚΗΣ	1.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	200

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ πΓΔΜ (2006)

Ήταν βέβαια αυτή η Ελλαδίτσα που από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα έχει υπερδιπλασιάσει τα εδάφη της, που το 1992 συζητούσε το σενάριο διαμελισμού της Δημοκρατίας της Μακεδονίας από κοινού με τον σφαγέα Μιλόσεβιτς, της επέβαλε εμπάργκο το 1994 και τώρα ασκεί veto για την ένταξη της Δημοκρατίας της Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ. Φυσικά δεν μας κόπτει εάν η Δημοκρατία της Μακεδονίας θα ενταχθεί στο στρατιωτικό και δολοφόνο οργανισμό του ΝΑΤΟ. Θέλουμε να αναδείξουμε τη συνεπή ιμπεριαλιστική και ηγεμονική στάση του ελληνικού κράτους στην περιοχή.

Από τη πλευρά μας ελπίζουμε ότι η ίδια η μακεδονική κοινωνία θα αντισταθεί σε αυτή την κίνηση του μακεδονικού κράτους και στεκόμαστε αλληλέγγυοι/ες στις αντινατοϊκές, αντικαπιταλιστικές και αντικαθεστωτικές φωνές εκεί. Κριτική

πρέπει να γίνει οπωσδήποτε και στην Αριστερά (εκτός φωτεινών εξαιρέσεων) εντός και εκτός κοινοβουλίου, η οποία εν ονόματι ενός συνωμοσιολογικού αντι-ιμπεριαλισμού και αντι-αμερικανισμού έχει ενσωματώσει (όχι με μεγάλη δυσκολία) μέρος της πατριωτικής-εθνικιστικής ρητορικής σε πολλά ζητήματα της λεγόμενης “εξωτερικής πολιτικής” όπως και τώρα όσον αφορά το μακεδονικό.

Με μικρομέγαλες συμπεριφορές (του τύπου “αν ήμουν κυβέρνηση εγώ θα...”), διατυπώνονται απόψεις του τύπου “δεν μπορούμε να δώσουμε λευκή επιταγή στον ιμπεριαλισμό όσον αφορά το όνομα”, απόψεις που είναι ξεκάθαρο (τουλάχιστον για αυτούς που βλέπουν) ότι πριμοδοτούν τον ελληνικό εθνικισμό. Κριτική πρέπει να γίνει όμως και σε λογικές που υποβιβάζουν το ζήτημα με λαϊκισμούς όπως “προσπαθούν να αποπροσανατολίσουν την κοινή γνώμη από τα σημαντικά ζητήματα”.

Το γεγονός ότι τις μακεδονικές θέσεις τις υπερασπίζονται οι Η.Π.Α., ότι υπάρχουν κόντρες συμφερόντων του ρωσικού και αμερικανικού “τόξου” στα Βαλκάνια, ότι ο μακεδονικός εθνικισμός είναι υποκινούμενος από κάποια “σκοτεινά συμφέροντα”, πολύ ή λίγο έχουν σχέση με την πραγματικότητα. Είναι ένας ακόμη λόγος όμως, όχι τόσο για το ελληνικό κράτος όσο για την ελληνική κοινωνία, να αλλάξει γραμμή πλεύσης εγκαταλείποντας τον εθνικισμό και να προτάξει τη συναδέλφωση των λαών και την ισότητα των μειονοτήτων πάνω σε διεθνιστικές βάσεις, και όχι βάσεις “ισορροπίας δυνάμεων” και “εθνικών συμφερόντων”.

Η Εθνική Ενότητα Είναι Παγίδα

Ψευτοδιλήμματα δεν υπάρχουν. Όταν η κοινωνία θέτει στο σύνολό της ζητήματα είσαι υποχρεωμένος να πάρεις θέση. Αλλιώς είσαι έξω από το πολιτικό – κοινωνικό. Εμείς που προσεγγίζουμε τα πράγματα από την αντικρατική, διεθνιστική μεριά οφείλουμε να αντιπαλέψουμε κάθε εθνικισμό και μισαλλοδοξία. Οφείλουμε να παλέψουμε για μια κοινωνία που η διάκριση σε εθνότητες θα είναι αδιάφορη και δεν θα αποτελεί αιτία πολέμων, σφαγών και

διακρίσεων. Οφείλουμε να παλέψουμε για μια κοινωνία όπου η ίδια στο σύνολό της θα αποφασίζει για τις υποθέσεις της απαλλαγμένη από τον γραφειοκρατικό βραχνά του κράτους. Αυτή η πάλη όμως αρχίζει σήμερα με την αναγνώριση και ισοτιμία των μειονοτήτων, το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό, την αποεθνικοποίηση του δημόσιου χώρου και βέβαια την εκδίωξη της εκκλησίας από αυτόν.

Για όλα αυτά λοιπόν, παλεύουμε σήμερα:

- για την αναγνώριση της μακεδονικής μειονότητας, της γλώσσας της και της παράδοσή της και την άνευ όρων επιστροφή των μακεδόνων πολιτικών προσφύγων.
- ενάντια στον ελληνικό (και κάθε) εθνικισμό – οικονομικό ιμπεριαλισμό.
- για τον κοινό αγώνα εργαζομένων-κοινωνιών σε Ελλάδα-Μακεδονία-Βαλκάνια, ενάντια στο κεφάλαιο, τα κράτη και τους σχεδιασμούς τους.

Αντιεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας

*Το παρόν κείμενο πρωτοδημοσιεύτηκε σε μορφή μπροσούρας τον Ιούνιο του 2008, εκτός κάποιων μικρών και επίκαιρων τροποποιήσεων που έγιναν.

Το Κίνημα «No Future» στο Ιράν Εναντιώνεται στην Ισλαμική Δημοκρατία

Hamid Mohseni

Ιρανογερμανός ακτιβιστής και ελεύθερος δημοσιογράφος, με βάση το Βερολίνο. Συνεργάζεται με δίκτυα αλληλεγγύης από την εποχή των διαμαρτυριών του 2009.

Μετάφραση: John Malamatinas

«Δεν τους φοβάμαι. Δεν έχω τίποτα να χάσω»

Το Ιράν έχει ξεσηκωθεί. Εκατομμύρια άνθρωποι έχουν κατέβει στους δρόμους στις αντικυβερνητικές διαδηλώσεις. 20 άνθρωποι αναφέρονται νεκροί και πάνω από 1700 έχουν συλληφθεί. Η δυναμική όμως των διαμαρτυριών δεν μειώνεται. Αντίθετα με το 2009, αυτή η περίοδος διαμαρτυριών έχει πολύ μεγαλύτερη δυναμική διότι η γενιά χωρίς μέλλον του Ιράν – όπως κι εδώ στην Ευρώπη – δεν έχει τίποτε να χάσει και είναι διατεθειμένη να τα ρισκάρει όλα.

Υπάρχει μία φράση στο Ιράν: Κάθε τριάντα χρόνια περίπου γίνεται αλλαγή καθεστώτος. Το 1979, μια λαϊκή επανάσταση έδιωξε τον Σάχη. Αυτό συνέβη προτού οι Ισλαμιστές, γύρω από τον υπέρτατο αρχηγό Χομέϊνι, καταλάβουν το κράτος δια της βίας και το μετατρέψουν στην Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν (ΙΔΙ). Ακριβώς 30 χρόνια μετά, το 2009, η χώρα έζησε τον τελευταίο της ξεσηκωμό, που οργανώθηκε από το «ρεφορμιστικό» ρεύμα της Ιρανικής ρεαλπολιτικής – ένα κίνημα που έδωσε όχι μόνο στους ρεφορμιστές, αλλά επίσης και σε όλους εκείνους που ήθελαν αλλαγή, έναν καλό λόγο να ελπίζουν για τη βελτίωση της κατάστασης.

Στο τέλος όμως, ούτε ο αμφιλεγόμενος πρώην συντηρητικός πρόεδρος Αχμαντίνετζαντ και ο τωρινός υπέρτατος αρχηγός Αλί Χαμενέι, ούτε οι αρχές της Ισλαμικής Δημοκρατίας πειράχτηκαν. Το κίνημα κατεστάλη. Διακόπηκε όμως και ο κύκλος της αλλαγής καθεστώτος; Τα πρόσφατα γεγονότα στο Ιράν μας δίνουν ελπίδα ότι έχει απλά μόνο καθυστερήσει. Αυτό το κίνημα – σίγουρα ακόμη στην αρχή του – έχει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες από ότι το 2009, διότι διαφέρει κατά πολύ σε μερικά κρίσιμα σημεία από το κίνημα του 2009. Κάνει την ελίτ της Ισλαμικής Δημοκρατίας να τρέμει και δίνει λόγο για ελπίδα σε όλους εμάς, που θέλουμε να δούμε την Ισλαμική Δημοκρατία να φεύγει, αλλά και στους ανθρώπους στο Ιράν να ζήσουν με αξιοπρέπεια και ελευθερία.

Πρώτα απ' όλα και εν συντομία: τι συμβαίνει τώρα στο Ιράν;

Είμαστε μάρτυρες της μεταλλαγής μιας κοινωνικής επανάστασης σε ένα διαρκώς όλο και πιο ριζοσπαστικό κοινωνικό κίνημα παντού στη χώρα. Αυτό είναι το μεγαλύτερο κύμα διαμαρτυρίας που έχει δει η χώρα εδώ και οκτώ χρόνια. Οι σκοποί του μπορούν να συνοψιστούν στα: «Ψωμί, Δουλειά, Αξιοπρέπεια, Ελευθερία» – και πάρα πολλοί από τα εκατομμύρια στον δρόμο ζητούν τίποτε λιγότερο από το τέλος της Ισλαμικής Δημοκρατίας.

Οι λόγοι για τους οποίους ξεκίνησαν όλα αυτά είναι σύνθετοι και έχουν αναπτυχθεί μέσα στα χρόνια, εάν όχι μέσα στις δεκαετίες. Τα δελτία ειδήσεων λένε ότι η σπίθα προήλθε από τις διαρκώς υψηλότερες τιμές των αυγών αλλά και της ανεργίας. Πράγματι, ο πληθωρισμός στο Ιράν είναι καταστροφικός και υπερβαίνει κατά πολύ τα επίπεδα μισθών και εισοδημάτων. Σε πολλές περιπτώσεις αυτές οι συνθήκες σπρώχνουν, όχι μόνο τους άνεργους, αλλά και και τις μάζες παροδικά απασχολούμενων Ιρανών στο χείλος της μη επιβίωσης.

Αυτός είναι ο λόγος που το Ιράν έχει αναταραχές για τόσο πολύ καιρό: ο κρατικά χρηματοδοτούμενος οργανισμός Isargara έχει καταμετρήσει 1700 διαμαρτυρίες κοινωνικού χαρακτήρα από τον Μάρτιο του 2016 έως σήμερα – είτε πρόκειται για ανεξέλεγκτες απεργίες εργατών σε εργοστάσια είτε για δράσεις συνταξιούχων και υπαλλήλων του δημοσίου τομέα – παρ'όλη την πολύ σκληρή καταδίωξη εναντίον του (ριζοσπαστικού) συνδικαλισμού και κάθε είδους τέτοιας οργάνωσης. Το τέλος των προηγούμενων πολύ οδυνηρών κυρώσεων του ΟΗΕ δεν έφερε πίσω την οικονομική ανάκαμψη, εκτός για κάποιους διεφθαρμένους Μουλάδες και για το οικονομικό-στρατιωτικό σύμπλεγμα τους, την Επαναστατική Φρουρά.

Αλλά ο οικονομικός αγώνας του κράτους δεν είναι το μόνο πρόβλημα των ανθρώπων που ζουν στο Ιράν. Ο αυξανόμενος απολυταρχισμός του Αχμαντίνετζαντ δεν σταμάτησε από τον

παρόντα πρόεδρο Ρουχανί, ο οποίος θεωρείται μετταρρυθμιστής, και τουλάχιστον ένας μετριοπαθής τύπος. Η από την θρησκεία ορμώμενη εξουσιαστική πίεση στην καθημερινή ζωή, ιδιαίτερα η παρενόχληση των γυναικών και διαφορετικών νέων ανθρώπων, οι εκτελέσεις στο όνομα του Αλλάχ, κλπ. δεν έχουν μειωθεί καθόλου. Η ρύπανση, ιδιαίτερα σε μεγάλες πόλεις, είναι τόσο μεγάλη σε μερικά μέρη των πόλεων, ώστε μπορεί κανείς να κυκλοφορήσει εκεί μόνο με μάσκες. Τέλος, πολλοί Ιρανοί είναι πολύ θυμωμένοι με την επεκτατική ΙΔΙ που υποστηρίζει ιδεολογικά σχετικούς αγώνες στην περιοχή, όπως στην Παλαιστίνη και τον Λίβανο με δισεκατομμύρια δολάρια, αλλά δεν δίνει φράγκο για όσα υποφέρουν οι άνθρωποι στη χώρα.

Αλλά τι είναι διαφορετικό τώρα σε σχέση με το 2009 – το έτος της τελευταίας εξέγερσης, που δεν κατάφερε να πετύχει;

Ο χαρακτήρας των διαμαρτυριών και το περί τίνος πρόκειται

Το 2009 ήταν μια αυθεντική πολιτική διαμαρτυρία στο βαθμό που ασχολήθηκε με την ρεαλπολιτική στο Ιράν. Οργανώθηκε γύρω, από και μέσα στο ρεφορμιστικό ρεύμα, με τον πρώην υποψήφιο για την προεδρία, Μουσάβι – τον ίδιο παρεπιπτόντως, που ήταν πρωθυπουργός υπό τον Χομείνι κατά τις μαζικές εκτελέσεις περίπου 40.000 πολιτικών αντιπάλων τους στα τέλη του '80. Αλλά θα επανέλθουμε στην απελπισία της Ιρανικής μεταρρύθμισης παρακάτω.

Η κρίσιμη στιγμή ήταν οι εκλογές που έγιναν μέσα σε ένα απολυταρχικό και ολοκληρωτικό καθεστώς. Οι ρεφορμιστές ήθελαν να αναλάβουν την κυριαρχία μέσα στην Ισλαμική Δημοκρατία και – εάν ήταν δυνατόν – να βελτιώσουν τα πράγματα ως ένα βαθμό. Περισσότερη δημοκρατία, περισσότερη προσωπική ελευθερία, λιγότερη παρενόχληση, μικρό άνοιγμα προς τη Δύση – όλα απολύτως δυνατά εντός της Ισλαμικής Δημοκρατίας, η οποία έχει υπομείνει τέτοιες αλλαγές ήδη από το 1997 την εποχή του τελευταίου μετταρρυθμιστή υποψήφιου Χαταμί.

Σήμερα η όλη κατάσταση έχει εντελώς αντιστραφεί. Οι ρεφορμιστές έχουν την εξουσία στη μορφή του Ρουχανί, αλλά τα προβλήματα παραμένουν τα ίδια, αν δεν έχουν γίνει χειρότερα.

Γι' αυτό και τα αιτήματα είναι πιο υπαρξιακά και ο αγώνας, η σύγκρουση πιο θεμελιακή. Δεν πρόκειται για επιλογή μεταξύ διαφορετικών ρευμάτων εντός της επικρατούσας τάξης, αλλά μάλλον εναντίον της ίδιας της επικρατούσας τάξης. Πράγματι, η πρώτη συγκέντρωση αυτού του κύκλου διαμαρτυριών στις 28 Δεκεμβρίου 2017 στην πόλη Μασάντ, οργανώθηκε από συντηρητικούς σκληροπυρηνικούς και από τον Ραΐσι, αντίπαλο του Ρουχανί, αλλά αυτό γρήγορα ξέφυγε από τον έλεγχο τους.

Οι άνθρωποι έχουν βαρεθεί να χρησιμοποιούνται σαν διαπραγματευτικές μάζες μεταξύ των μεταρρυθμιστικών και των συντηρητικών ρευμάτων της ρεαλπολιτικής – κανένα από τα οποία δεν μπορεί να λύσει θεμελιώδη, υπαρξιακά προβλήματα. Αυτό εκφράστηκε κατά τη διάρκεια της πρώτης πορείας στον παρόντα κύκλο διαμαρτυριών στο Πανεπιστήμιο της Τεχεράνης, όταν οι άνθρωποι φώναζαν «Ρεφορμιστές ή Συντηρητικοί – το παιχνίδι έχει τελειώσει».

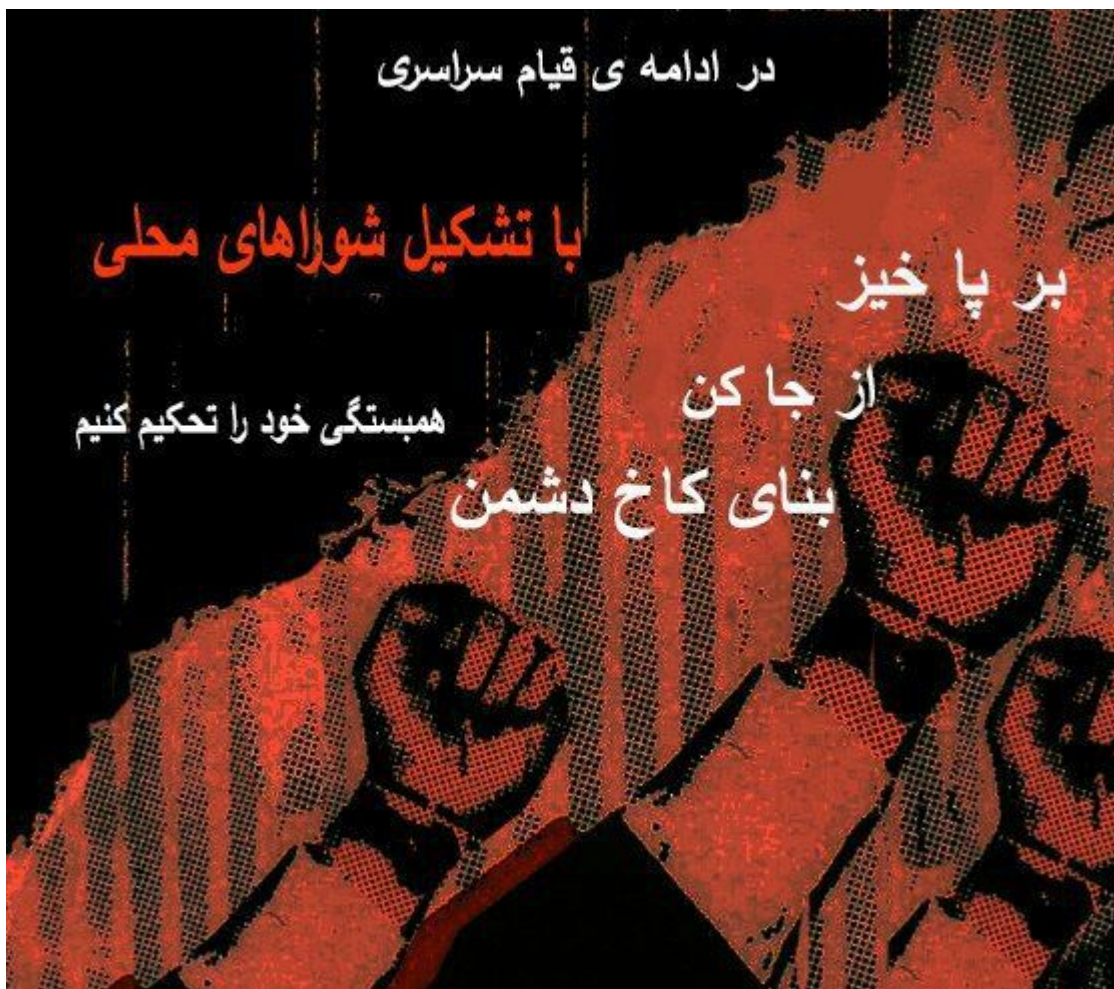
Το υποκείμενο του αγώνα

Ο ξεσηκωμός του 2009 καθοδηγήθηκε από τη μορφωμένη μέση τάξη των πόλεων, η οποία δεν υπέφερε υπαρξιακά από τα υλικά αγαθά αλλά κυρίως ιδεολογικά. Ήταν – και έχουν κάθε δικαίωμα να είναι – αγανακτισμένοι από την απειλητική εξουσιαστική ανάπτυξη υπό τον Αχμαντίνετζαντ, του οποίου η διοίκηση αύξησε μαζικά την επίθεση σε αυθεντικά δημοκρατικά και ατομικά δικαιώματα, όπως την ελευθερία του τύπου, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι, την ελευθερία της γνώμης και άλλα.

Μετάβαλε το Ιράν σε έναν διαρκώς αυξανόμενο ρόλο ηγέτη εναντίον της Δύσης (η οποία όμως, παρ'όλες τις κυρώσεις δεν σταμάτησε να κάνει μεγάλες επιχειρηματικές δραστηριότητες με την ΙΔΙ) και υποκίνησε τη χώρα και τους περιφερειακούς της

συμμάχους σε αντιπάλους της Δύσης – σαν κάποιου είδους «αντί-ιμπεριαλιστικού μπλοκ του 21ου αιώνα».

Ενώ ο Αχμαντίνετζαντ μπόρεσε να ενώσει τις κατώτερες τάξεις με το να τονίζει την εθνική τους ταυτότητα, η μέση τάξη ήθελε να πάρει μέρος στην παγκοσμιοποίηση του δυτικού κόσμου – αλλά όχι και να κάνει επανάσταση στο Ιράν. Εναπέθεσαν τις ελπίδες τους στον μεταρρυθμιστή υποψήφιο για την προεδρία για να πετύχουν τους στόχους τους και επέλεξαν την κοινοβουλευτική οδό, πράγμα το οποίο ενέχει δομικά προβλήματα σε ένα ολοκληρωτικό κράτος, όπου ο υπέρτατος αρχηγός πρέπει να εγκρίνει όλους τους υποψηφίους.

Τώρα, έχουμε μια διαφορετική κοινωνική ομάδα που επαναστατεί στους δρόμους: είναι κυρίως οι (νεαρές) κατώτερες τάξεις, οι (πρεκάριοι) εργαζόμενοι, οι μη-αντιπροσωπευμένοι, αλλά και οι φοιτητές (που αποτελούν μέρος κάθε μεγάλης αναταραχής στο Ιράν) – και, πολύ σημαντικό, σε ένα από τα πιο ισχυρά κινήματα

στο Ιράν εδώ και δεκαετίες, οι προοδευτικές γυναίκες συμμετέχουν πρωτοποριακά.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτού του τεράστιου όγκου του πληθυσμού του Ιράν δεν έχει πραγματικά κανένα μέλλον. Δεν έχουν καμιά προοπτική. Θέλουν μια ζωή με αξιοπρέπεια, θέλουν κάτι να φάνε, θέλουν να δουλέψουν για να μπορέσουν να εξυπηρετήσουν τις βασικές τους ανάγκες και είναι απόλυτα απογοητευμένοι από τις θρησκευτικές δικαιολογίες για τη μιζέρια τους. Δεν έχουν – αντίθετα με την τάξη των πόλεων του 2009 – τίποτε να χάσουν και έχουν τη θέληση να τα ρισκάρουν όλα.

Ένας νέος από τον Νότο κατά τη διάρκεια των ταραχών έλεγε: «Ζω με τους γονείς μου και δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε το φαγητό μας. Δεν μπορώ να βρω δουλειά. Τι θα μας κάνουν; Δεν τους φοβάμαι. Δεν έχω τίποτε να χάσω». Είναι καταπληκτικό, πως αυτές οι ίδιες οι λέξεις θα μπορούσαν να προέλθουν από τους νέους της (Νότιας) Ευρώπης, οι οποίοι ζουν μεν σ' έναν άλλο κόσμο αλλά υποφέρουν από τα ίδια προβλήματα του να μην αντιπροσωπεύονται, να θεωρούνται αμελητέοι στα μάτια της κυρίαρχης τάξης – και να είναι πλέον αδύνατον να τους κυβερνήσει κανείς (*Becoming Ungovernable*).

Η αποφασιστικότητα και ο συμβολισμός της εξέγερσης

Σκεφτείτε το εξής: Ο κατασταλτικός μηχανισμός του Ιράν είναι από τους πιο προηγμένους και αδίστακτους στην περιοχή, αν όχι στον κόσμο. Δεν υπάρχει μόνο η αστυνομία, αλλά η πιο οργανωμένη, πιο σημαντική και πιο βάνουση Επαναστατική Φρουρά και το ανεπίσημο, παραστρατιωτικό τους χέρι η πολιτοφυλακή “Μπασίντζ”, που ίδρυσε ο ίδιος ο Χομεϊνί. Αυτός είναι ο λόγος που χρειάζεται κανείς μια μεγάλη δόση θάρρους για να βγει έξω και να διαδηλώσει ακόμη και ειρηνικά. Δεν υπάρχει ουσιαστικά κανένα δικαίωμα να το πράξει, ειδικά αν στρέφεται κατά της κυβέρνησης.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι ακόμη πιο εντυπωσιακά αυτά που οι

άνθρωποι φωνάζουν κατά τη διάρκεια αυτών των παράνομων συναθροίσεων. Δεν υπάρχουν βασικά θρησκευτικά συνθήματα. Αυτό είναι διαφορετικό από το 2009, όταν ένα από τα πιο κεντρικά συνθήματα ήταν «Allahu Akbar» (ο θεός είναι σπουδαίος) για να συμβολίσει την πίστη στις αρχές της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Δεν μπορείτε να βρείτε αυτό το σύνθημα εδώ. Αντίθετα, οι λαοί φωνάζουν μαζικά και σε όλες τις πόλεις «Κάτω ο Ρουχανί», «Κάτω ο δικτάτορας», «Μουλάδες στα σπίτια σας» ακόμη και «Κάτω ο Χαμενεί» και «Κάτω η Ισλαμική Δημοκρατία» – αυτά τα συνθήματα μπορούν να διωχθούν ως «moħareb» (αμαρτία κατά του θεού) και να τιμωρηθούν με τη θανατική ποινή. Σε ομοιότητα με την επανάσταση του 1979, καθώς και τις επαναστάσεις των Δυτικών δημοκρατιών, απαιτούν επίσης «την Ανεξαρτησία, την Ελευθερία – μια Ιρανική Δημοκρατία» και την απόρριψη της ΙΔΙ ταυτόχρονα.

Οι άνθρωποι φαίνεται να ριζοσπαστικοποιούνται καθημερινά. Δεν αφήνονται να κυνηγηθούν από την αστυνομία. Σε πολλές περιπτώσεις κυριεύουν τις μονάδες ταραχών και βάζουν φωτιά στα αυτοκίνητα και στα αστυνομικά τους τμήματα. Στα βίντεο, μπορείτε να διαπιστώσετε ότι κατά τη διάρκεια μαχητικών ενεργειών, οι άνθρωποι φροντίζουν ο ένας τον άλλον και σταματούν κάποιους αν σκοπεύουν να βλάψουν αθώους ανθρώπους. Υπάρχει μεγάλη ευαισθησία στις συγκρούσεις. Οι στόχοι των άμεσων δράσεων είναι επίσης πολύ σαφείς: οι άνθρωποι στρέφονται κατά των αστυνομικών κτιρίων και των αυτοκινήτων, των τραπεζών, των κτιρίων της τοπικής διοίκησης και ειδικά κατά της περιουσίας της μισητής Επαναστατικής Φρουράς.

Επιπλέον, καταστρέφουν τις τεράστιες αφίσες του Ανώτατου Αρχηγού και καίνε τη σημαία της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Ένα από τα πιο σημαντικά μηνύματα για κοσμική και προοδευτική διαμαρτυρία είναι η παρουσία και η ενεργός ανάμιξη των γυναικών, πολλές διαδηλώνουν χωρίς το Hijab. Μία νεαρή, διαμαρτυρόμενη γυναίκα που στρέφει το Hijab σε μια σημαία έγινε το σύμβολο αυτού του κινήματος.

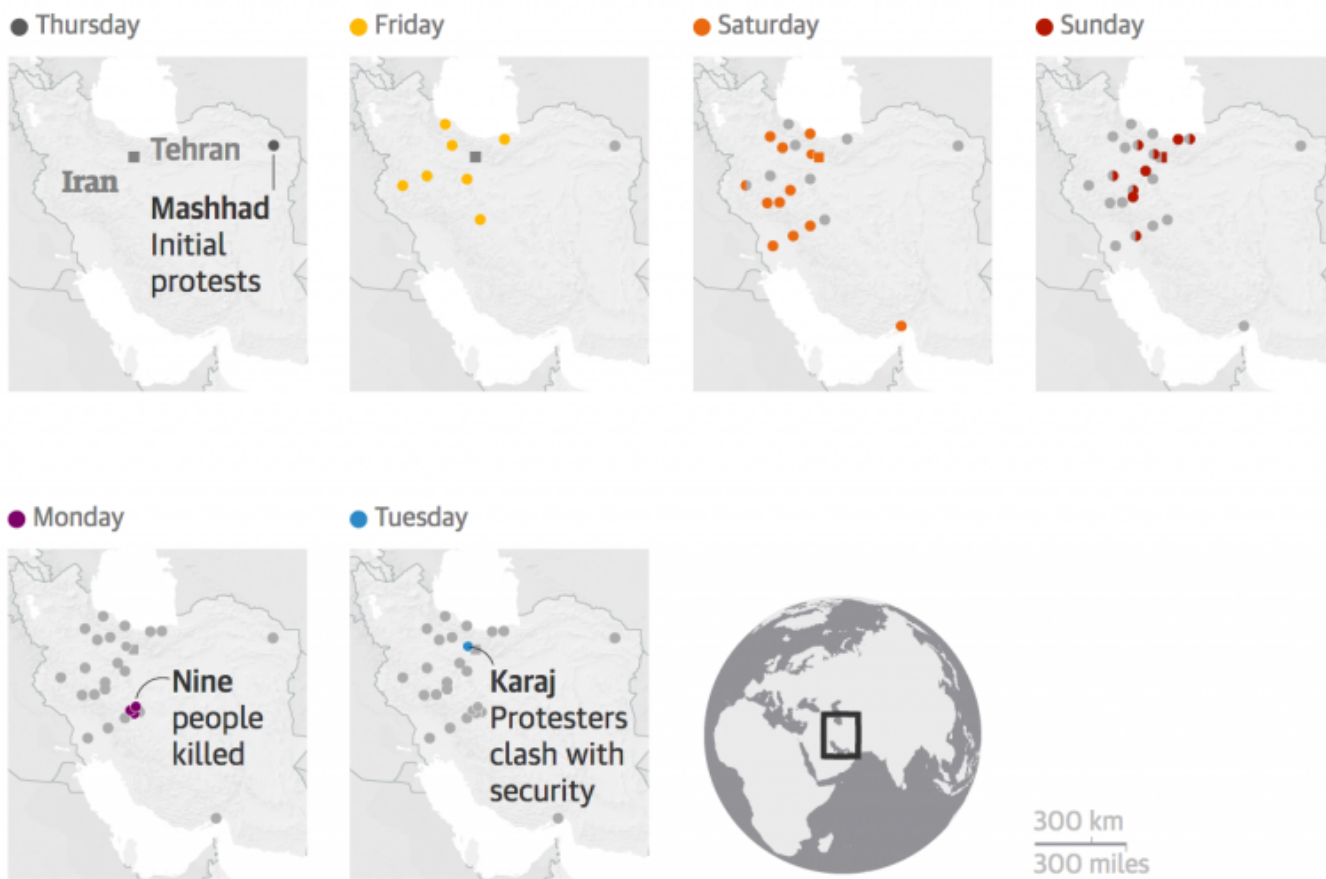

Η γεωγραφία της εξέγερσης

Σε αντίθεση με το 2009, οι φορείς της σημερινής εξέγερσης δεν περιορίζονται στη σχετικά μικρή αστική μεσαία τάξη σε τρεις ή τέσσερις πόλεις αλλά διανέμονται σε όλη τη χώρα. Η ιρανική κοινωνία είναι πολύ ετερογενής – το 60% αποτελείται από την περσική πλειοψηφία, η οποία σε πολλές περιπτώσεις απαιτεί επιθετικά την ηγεμονία της “ιρανικής” ιθαγένειας και υπάρχουν αρκετές μικρότερες ή μεγαλύτερες εθνικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές μειονότητες όπως οι Αζέροι, Λουρ, Μπαχάι και ούτω καθεξής. Το 2009 είχε ένα πολύ κρίσιμο πρόβλημα. Ουσιαστικά

δεν έφτασε σε καμία από αυτές τις μειονότητες, διότι ποτέ δεν έπεισε αυτές τις μειονότητες ότι θα είχαν μια καλύτερη μοίρα με έναν μεταρρυθμιστή πρόεδρο. Δεν είναι περίεργο, δεδομένου ότι το θέμα αυτό δεν αποτελούσε σημαντικό μέρος του προγράμματος διαμαρτυρίας.

Φέτος, η κοινωνική διαμαρτυρία δεν ευνοεί καμία από αυτές τις ταυτότητες αλλά είναι πολύ πιο υπαρξιακή και περιλαμβάνει όλους. Ενώ το 2009 ήταν μαζικά ενορχηστρωμένο γύρω από την Τεχεράνη και το Ισφαχάν, ο κύκλος του τρέχοντος έτους ξεκίνησε στα Βορειοδυτικά (κοντά στο ιρανικό Κουρδιστάν) και στη συνέχεια σάρωσε την Τεχεράνη και περίπου 70 (!) παραπάνω πόλεις σε κάθε τμήμα της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών των μειονοτήτων όπως Χουζεστάν, Κερμανσά και Κουρδιστάν. Πρόκειται για ένα κίνημα εκατομμυρίων σε εθνικό επίπεδο και περιλαμβάνει ένα πολύ μεγάλο μέρος της κοινωνίας, ενώ το 2009 δεν το πέτυχε αυτό.

Guardian graphic

Η οργάνωση του κινήματος

Φυσικά, το κίνημα του 2009 ήταν ένα κλασικό πολιτικό κίνημα με ένα στενό πρόγραμμα απαιτήσεων και – το σημαντικότερο – με ηγέτες. Ο Μουσαβί και η σύζυγός του Zahra Rahnavard και ο συνυποψήφιος των ρεφορμιστών, Καρρούμι, δεν θεωρούνταν μόνο ηγέτες, αλλά αναγνωρίστηκαν ως ηγέτες από το κίνημα. Αυτοί και οι ομάδες τους ήταν υπεύθυνες για το πρόγραμμα και τη χορογραφία του κινήματος – και επίσης αποφάσισαν για το τι ήταν αρκετά σημαντικό για να διεκδικήσουν, δηλαδή προειδοποιούσαν για τον κίνδυνο υπερβολικής ριζοσπαστικοποίησης – φυσικά! Αλλά σε ένα απολυταρχικό κράτος, αυτή η οργάνωση από πάνω προς τα κάτω δεν είναι μόνο ένα λάθος για ιδεολογικούς λόγους αλλά και για ρεαλιστικούς. Όταν το κράτος ήταν έτοιμο, φυλακίστηκαν αυτοί οι ηγέτες και η δυναμική τραυματίστηκε έντονα. Εύκολο παιχνίδι. Οι διαμαρτυρίες δεν σταμάτησαν αλλά με πολλούς τρόπους το κίνημα

έμεινε ακέφαλο.

Το φετινό κίνημα διαμαρτυρίας είναι πολύ πιο αποκεντρωμένο και αυτο-οργανωμένο. Οι άνθρωποι στις διαφορετικές πόλεις συντονίζονται με τα διαδικτυακά εργαλεία και με εγγραφές βίντεο βλέπουν τι συμβαίνει παντού, ώστε να μπορούν να αλληλοαναφέρονται. Συναντιούνται συνήθως μετά από τη δουλειά ή το σχολείο, όταν σκοτεινιάζει, αρχίζουν να μιλάνε για την πολιτική και τη ζωή, τότε φωνάζουν τα συνθήματα και τελικά αναλαμβάνουν άμεση δράση – και διασκορπίζονται. Πέρα δώθε, Hit and Run.

Σίγουρα, υπάρχουν επιθέσεις από δυνάμεις ασφαλείας, συλλήψεις, άνθρωποι πεθαίνουν. Όμως οι διαδηλωτές συνεχίζουν να συμμετέχουν με μια κάποια ηρεμία. Αυτό έχει έναν αυθορμητισμό που ένα πραγματικά πολιτικό κίνημα όπως το 2009 συνήθως δεν γνωρίζει, ούτε θα ανεχόταν. Δεν υπάρχει τίποτα προς κατατόμιση για τις αρχές (ακόμα;) και αυτό το κάνει τόσο δύσκολο να το σταματήσουν.

Αντιδράσεις του κρατικού μηχανισμού και προοπτικές

Ο κρατικός μηχανισμός είναι διστακτικός για πολύ καιρό αλλά τώρα βρίσκει σιγά σιγά τη θέση του. Αφού οι διαμαρτυρίες έγιναν τόσο μεγάλες ώστε να μην μπορούν πλέον τις αγνοήσουν, ξεκίνησαν το συνηθισμένο παιχνίδι κατηγοριών: τρομοκράτες, βαλτοί πράκτορες, αλλοδαποί και άλλοι εχθροί είναι υπεύθυνοι για την εξέγερση. Λέγεται, ωστόσο, ότι ορισμένοι αστυνομικοί και στρατιώτες παραιτήθηκαν ήδη και αρνούνται το καθήκον τους.

Υπάρχουν προσπάθειες επίθεσης στο κίνημα διαμαρτυρίας από συντηρητικές δυνάμεις, για παράδειγμα, φωνάζοντας “Allahu Akbar” μέσω των μικροφώνων, αλλά αυτές οι προσπάθειες απέτυχαν παντού στο Ιράν. Οι πρόσφατες “διαδηλώσεις εξουσίας”, όπου οι πιστοί του καθεστώτος έπρεπε να βγουν σε «μάζες», ήταν πολύ κατώτερες των προσδοκιών. Αλλά το κράτος δεν έχει κινητοποιήσει πλήρως τα κατασταλτικά του όργανα. Η

Επαναστατική Φρουρά και η πολιτοφυλακή του Μπασίντζ επικεντρώνονται τώρα στις μεγάλες πόλεις, δεν φαίνεται να είναι έτοιμοι για μια συνεχιζόμενη εξέγερση στις επαρχίες.

Οι ρεφορμιστές, δεδομένης της μιζέριας τους και της άσκοπης ελπίδας τους να μετατρέψουν αποτελεσματικά ένα ολοκληρωτικό καθεστώς στην εγκατάσταση ενός άλλου προέδρου, πιθανότατα θα αποδειχθούν τελικά ως συνεργάτες των συντηρητικών και θα διαμορφώσουν μια κυβέρνηση “ενότητας της λογικής”, δηλαδή μια ενότητα όσων επιθυμούν να υποστηρίξουν την Ισλαμική Δημοκρατία και να αντιμετωπίσουν το κίνημα.

Ωστόσο, υπάρχει μια κρίσιμη διαφορά με το 2009: πρέπει να συμβεί κάτι πολύ περισσότερο, ώστε οι άνθρωποι να φοβηθούν και να μείνουν σπίτι τους. Είναι πεινασμένοι, άνεργοι ή εργαζόμενοι που όμως αισθάνονται άθλια σαν άνεργοι, που έχουν ταλαιπωρηθεί από το ισλαμικό καθεστώς και δεν έχουν μέλλον. Ακόμη και αν ο αριθμός των νεκρών είναι σχετικά υψηλότερος από το 2009 (2009: 60-70 σκοτώθηκαν μέσα σε 6 μήνες, τώρα: περισσότερο από 20 μετά από 7 ημέρες), παραμένουν στον δρόμο. Αυτά τους καθιστούν επικίνδυνους και απρόβλεπτους και γι' αυτό πιθανώς δεν είναι δυνατόν, λόγω πολιτικών λόγων, να κατασταλεί το κίνημα στρατιωτικά. Το κράτος έχει σίγουρα άντρες και υλικό, αλλά φοβούνται επίσης σίγουρα μια περαιτέρω κλιμάκωση, που θα εκθέσει περαιτέρω το καθεστώς στον έξω κόσμο.

Η μιζέρια του ιρανικού ρεφορμισμού

Οι ρεφορμιστές δεν αποτελούν μέρος αυτού του κινήματος – πολλά κομμάτια του τους θεωρούν εχθρούς. Πρώτον, επειδή ο κυβερνήτης θεωρείται ότι είναι μέρος του πολιτικού τους ρεύματος: Όταν εκλέχτηκε, οι ρεφορμιστές – φανταστείτε πόσο απελπισμένοι είναι – γιόρταζαν αυτό ως νίκη. Αλλά η εποχή του Ρουχανί ήταν περισσότερο από καταστροφική και ήταν ακόμη ένα μήνυμα ότι ο ρεφορμισμός εντός της Ισλαμικής Δημοκρατίας δεν αποτελεί επιλογή.

Αντιμετωπίζοντας τώρα τις διαμαρτυρίες, θα προχωρούσα ακόμη

περισσότερο και θα έλεγα ότι οι μεταρρυθμιστικές υποσχέσεις και τα πραγματικά αποτελέσματά τους εξηγούν ένα μεγάλο μέρος του γιατί οι άνθρωποι θύμωσαν και βγήκαν στους δρόμους τώρα. Παρά την εκλογική του εκστρατεία, το υπουργικό συμβούλιο του Ρουχανί ήταν πολύ συντηρητικό – ούτε γυναίκες, ούτε εκπρόσωποι μειοψηφίας αποτελούσαν μέρος του. Αυτό το υπουργικό συμβούλιο ήταν μια επιστολή αγάπης προς τον ανώτατο ηγέτη.

Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του επιτειθόταν έντονα κατά των φρουρών της επανάστασης, ενώ τώρα φαίνεται ότι δεν μπορεί να σταματήσει να τους αγκαλιάζει και να αναφέρεται σε μια «αδελφότητα» μαζί τους. Επιπλέον, διέρρευσε ότι δισεκατομμύρια από τον προϋπολογισμό της κυβέρνησης επενδύθηκαν σε θρησκευτικά προγράμματα εκτός και εντός της χώρας – αλλά κανένα από αυτά δεν βοήθησε πραγματικά τους ανθρώπους με κοινωνικές ανάγκες στο Ιράν. Αλλά τουλάχιστον μείωσε τον αριθμό των εκτελέσεων; Όχι ούτε αυτό έκανε. Δεν είναι λοιπόν περίεργο ότι πριν από δύο μήνες μια εκστρατεία με το όνομα «Το μετανιώνω» έγινε viral, όπου οι άνθρωποι και οι διασημότητες (όπως ο πρώην ποδοσφαιριστής Άλι Καρίμι) εξέφρασαν την απογοήτευσή τους για το ρεφορμιστικό ρεύμα.

Ο ρεφορμισμός, οι ψευδείς υποσχέσεις και η ιστορικά σταθερή, ολέθρια συνεργασία με τους συντηρητικούς και τους σκληροπυρηνικούς, κάτι που εμφανίζεται ως το «μικρότερο κακό», είναι ένας λόγος για τη δυστυχία στο Ιράν και γίνεται χαμός παντού τώρα. Δεν αξίζουν τίποτα λιγότερο.

Τι μπορούμε να κάνουμε εδώ;

Οργανώστε την αλληλεγγύη

Γνωρίζουμε από πολλές πηγές στο Ιράν ότι είναι ζωτικής σημασίας γι'αυτούς ο αγώνας τους να λάβει παγκόσμια προσοχή. Όχι μόνο αισθάνονται εξουσιοδοτημένοι από τη δικαιοσύνη του αγώνα τους, αλλά έχει πολιτική-στρατηγική αξία: ένα τιτίβισμα από τον Αχμαντινετζάντ των ΗΠΑ, Donald Trump, προειδοποιώντας την Ισλαμική Δημοκρατία να διατηρήσει τα πρότυπα των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων (τι ειρωνεία), κάνει την Ισλαμική Δημοκρατία να σκεφτεί δύο φορές για τον πυροβολισμό των διαδηλωτών.

Από την άλλη πλευρά, το ισλαμικό καθεστώς είναι άκρως επαγγελματικό στο να μετατρέπει σχόλια όπως αυτά σε ψεύτικα νέα, όπου κάνουν τους αλλοδαπούς υπεύθυνους για τις διαδηλώσεις- μια σημαντική ιδεολογική διαστροφή. Παρ ' όλα αυτά, δεν πρέπει αυτό να μας κάνει να σιωπήσουμε ποτέ και από κανένα καθεστώς και να αποτραπούμε από την άσκηση αλληλεγγύης σε έναν αγώνα που υποστηρίζουμε. Εάν υπάρχουν δράσεις αλληλεγγύης σε ολόκληρη την Ευρώπη ή σε ολόκληρο τον κόσμο, αυτό μπορεί και θα κάνει την Ισλαμική Δημοκρατία να ταραχτεί τουλάχιστον λίγο περισσότερο – ακόμα και αν ισχυριστεί το αντίθετο.

Επίπλέον, σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, όπως τον δικό μας, ο αγώνας στο Ιράν έχει να κάνει και με εμάς. Ρίξτε μια ματιά στο πώς, παρά τις κυρώσεις, το ευρωπαϊκό κεφάλαιο βγάζει μεγάλα κέρδη μέσω του εμπορίου με την Ισλαμική Δημοκρατία. Σύμφωνα με την εκστρατεία Antifa Teheran από το 2009/2010, θα εκπλαγείτε με το πόσες εταιρίες στην Ευρώπη όχι μόνο έχουν αθώες συναλλαγές και εμπορικές διασυνδέσεις αλλά, π.χ. Γερμανικές και Βρετανικές εταιρίες, προσφέρουν πληροφορίες και υλικό για το καθεστώς ασφαλείας της Ισλαμικής Δημοκρατίας, όπως δακρυγόνα και μη θανατηφόρα όπλα διασποράς πλήθους.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να δείξετε αλληλεγγύη. Χρησιμοποιείστε τους και μην διστάσετε να ξεκαθαρίσετε με τι ακριβώς δείχνετε αλληλεγγύη, π.χ. κοινωνική δικαιοσύνη, διαχωρισμός εκκλησίας και κράτους, ελευθερία και ειρήνη – και με τι δεν είστε. Η ομογένεια των εξορισμένων Ιρανών είναι υψηλά πολιτικοποιημένη και περιλαμβάνει όλα τα είδη των πολιτικών δυνάμεων, μερικά εξαιρετικά καλά οργανωμένα: διάφορα αριστερά ρεύματα, Μουτζαχεντίν, εθνικιστές, νεοφιλελεύθεροι, μοναρχικοί.

Ας μην ξεχνάμε: η περιφερειακή και γεωπολιτική σημασία του Ιράν είναι προφανής πλέον. Και οι άνθρωποι του Ιράν – όπως

παντού – αξίζουν μια πολύ καλύτερη μοίρα από μια υπερ-αυταρχική, κληρική ΙΔΙ. Αλλά το κίνημα του 2009 στο Ιράν ήταν η αρχή του παγκόσμιου κύματος διαμαρτυρίας, το οποίο σάρωσε τις αραβικές χώρες, τις ΗΠΑ και το κίνημα των πλατειών στην Ευρώπη – ακόμα κι αν η εξέγερση δεν πέτυχε παντού ή δεν υπήρχε άμεση δράση που να συνδέεται με αυτό που συνέβη στο Ιράν. Τώρα, μετά από την τρομερή παγκόσμια άνοδο των δεξιών και αυταρχικών σχηματισμών, πρέπει και έρθει πάλι ο δικός μας καιρός. Και το Ιράν μπορεί να είναι η αρχή – και πάλι.

Το αγγλικό κείμενο:

“I do not fear them. I have nothing to lose” – Iran’s current “No Future”- movement challenges the Islamic Republic

Ο Σταλινισμός στην Υπηρεσία του Ψεύδους και της Συκοφαντίας | Απάντηση στον Ν.Μόττα για τον Καστοριάδη

Γιώργος Γιαννιώτης

Με αφορμή τη συμπλήρωση είκοσι χρόνων φέτος από τον θάνατο του Κορνήλιου Καστοριάδη (26 Δεκεμβρίου 1997), ο Νίκος Μόττας (Ν. Μ.) δημοσίευσε στην ηλεκτρονική σελίδα *Ατέχνως* ένα άρθρο για τον Έλληνα φιλόσοφο με τον βαρύγδουπο και εν πολλοίς προκλητικό τίτλο *“Κορνήλιος Καστοριάδης: Διακήρυττε το σοσιαλισμό, αλλά επέλεξε τη βαρβαρότητα”*. Αρχικά, οφείλουμε να

καταστήσουμε σαφές ότι ο Ν. Μ. τοποθετεί τον εαυτό του στην πλευρά του μαρξισμού-λενινισμού και διάκειται θετικά απέναντι στον σοβιετικό κομμουνισμό και τον σταλινισμό, όπως φαίνεται από άρθρα που κατά καιρούς έχει δημοσιεύσει. [1]

Εφόσον, λοιπόν, ο Ν. Μ. διαφωνεί με τον Καστοριάδη πολιτικά και ιδεολογικά, αλλά και ως προς τις εκτιμήσεις και τα συμπεράσματα σχετικά με την εμπειρία της ΕΣΣΔ, θα ανέμενε κανείς από τον Ν. Μ. να προσπαθήσει να αντιπαρατεθεί θεωρητικά με τον Καστοριάδη, αποτιμώντας το έργο του με όρους αξιακούς, πολιτικούς και ιδεολογικούς, να αποδομήσει τη σκέψη του, ακόμη και να αμφισβητήσει ή να αναιρέσει το δημοκρατικό πρόταγμα του φιλοσόφου, ιδιαίτερα από τη στιγμή που του αφιερώνει ένα επετειακό άρθρο. Αντιθέτως, αυτό που ο Ν. Μ. κάνει στο άρθρο του είναι να συκοφαντεί τον Καστοριάδη και να τον παρουσιάζει απερίφραστα ως έναν αντιδραστικό στοχαστή (η λέξη αντίδραση, μάλιστα, χρησιμοποιείται όχι μία, αλλά, τέσσερεις φορές στο άρθρο) που έθεσε τη σκέψη και τη δράση του στην υπηρεσία του καπιταλισμού και του αντικομμουνισμού.

Η επιθυμία συκοφάντησης φαίνεται ήδη από τον τίτλο του άρθρου. Ο Ν. Μ. παίζοντας με τις λέξεις σοσιαλισμός-βαρβαρότητα, οι οποίες παραπέμπουν φυσικά στο περιοδικό και την ομάδα *Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα*, στα οποία συμμετείχε ο Καστοριάδης στη Γαλλία, δεν διστάζει να εντάξει τον Καστοριάδη με αήθεια στη μεριά της βαρβαρότητας και να τον παρουσιάσει ως έναν κοινό ψεύτη και πολιτικό λωποδύτη, ο οποίος αφιέρωσε τη ζωή του υποκρινόμενος τον επαναστάτη και διαβάλλοντας με αντικομμουνιστικό μίσος τον σοβιετικό «παράδεισο».

Αυτά και όσα γράφονται στο άρθρο, δεν εντάσσονται σε καμία περίπτωση σε ένα πλαίσιο πολιτικής αντιπαράθεσης και διαπάλης ιδεών αλλά δημιουργούν διαστρεβλώσεις και προβλήματα, στα οποία είναι ανάγκη να δοθούν κάποιες σύντομες απαντήσεις. Παράλληλα, αποκαλύπτουν το μένος των εν Ελλάδι σταλινικών, οι οποίοι με όχημα την παλιά τακτική τους του ψεύδους και της κατασυκοφάντησης προσώπων και ιδεών δεν διστάζουν να προβούν στην παραχάραξη της ιστορικής αλήθειας και στην ανήθικη

επίθεση, δείχνοντας την ιδεολογική τους τύφλωση, την απουσία κριτικής σκέψης και την πασιφανή γύμνια πολιτικών επιχειρημάτων.

Ο ίδιος ο Ν. Μ. δηλώνει ότι «δεν είναι στους σκοπούς του παρόντος άρθρου η κριτική ανάλυση του φιλοσοφικού-επιστημονικού έργου του Κ. Καστοριάδη», αλλά «ευκαιρία να θυμηθούμε πτυχές της ζωής και δράσης του Καστοριάδη που αναδεικνύουν το πολιτικό “ποιόν” του φιλοσόφου και τις πραγματικές αξίες τις οποίες ο ίδιος πρέσβευε. Ποιος ήταν, λοιπόν, ο «ριζοσπάστης διανοητής Καστοριάδης;» αναρωτιέται με εμπαιγμό στο τέλος. Κατανοούμε, λοιπόν, ότι στόχος δεν είναι να μας πείσει γιατί ενδεχομένως το πρόταγμα της αυτονομίας δεν είναι θεμιτό, επίκαιρο ή εφαρμόσιμο, αλλά να μας αναδείξει τις πραγματικές (sic) αξίες που ο Καστοριάδης πρέσβευε. Όπως είπαμε, για τον Ν. Μ. ο Καστοριάδης υπήρξε ένας κοινός ψεύτης και συκοφάντης, επομένως υπάρχει η ανάγκη να αποκαλυφθεί η αλήθεια για το “ποιόν” αυτού του ανθρώπου, το οποίο ο πολύς κόσμος αγνοούσε. Εξάλλου, οι μαρξιστές-λενινιστές, τύπου Ν. Μ., αρέσκονται εδώ και δεκαετίες στην εξ αποκαλύψεως αλήθεια και στον άνωθεν διαφωτισμό. Ας δούμε, λοιπόν, τι μας λέει ο Ν. Μ. για τον Καστοριάδη.

Για τον Ν. Μ. «η πρώτη επαφή του Κ. Καστοριάδη με το εργατικό-λαϊκό κίνημα ήταν ελπιδοφόρα. Εν μέσω της μεταξικής δικτατορίας, το 1937, έγινε μέλος της ΟΚΝΕ και το 1941 μέλος του ΚΚΕ». Στη συνέχεια, ο Καστοριάδης αποχώρησε από το ΚΚΕ και το 1943 εντάχθηκε στην τροτσκιστική ομάδα του Άγι Στίνα. Για τον Ν. Μ. η αποχώρηση του Καστοριάδη από το ΚΚΕ συνιστούσε «πέρασμα στην αντίδραση και οριστική ρήξη με τον μαρξισμό-λενινισμό», ενώ με την προσχώρησή του στην ομάδα του Στίνα ο Καστοριάδης ανέπτυξε «εχθρικές απόψεις απέναντι στην ηρωϊκή δράση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ». Μία διαστρέβλωση εντοπίζεται εδώ. Η ρήξη του Καστοριάδη με τον μαρξισμό δεν συντελέστηκε το 1943, αλλά, πολύ αργότερα, το 1964, όταν πια ο Καστοριάδης δηλώνει ότι παύει να είναι μαρξιστής. [2] Η οριστική ρήξη του Καστοριάδη με τον μαρξισμό έχει αποτυπωθεί με την χαρακτηριστική φράση

«σήμερα το δίλημμα είναι να εξακολουθήσεις να είσαι μαρξιστής ή να είσαι επαναστάτης, αλλά και τα δύο μαζί δεν συμβιβάζονται».

Ωστόσο, το πρόβλημα δεν είναι τόσο η σωστή χρονολόγηση της ρήξης του Καστοριάδη με τον μαρξισμό, όσο το νόημα που υποκρύπτεται πίσω από τη φράση του γράφοντα. Για τον Ν. Μ. φαίνεται πως δεν έχει μεγάλη σημασία η χρονική στιγμή που ο ίδιος ο Καστοριάδης δηλώνει ότι δεν αυτοπροσδιορίζεται πια ως μαρξιστής. Για τον Ν. Μ. η ρήξη συντελείται από τη στιγμή που ο Καστοριάδης αποχωρεί από το ΚΚΕ και εντάσσεται στην τροτσικιστική ομάδα του Στίνα. Το αν ο Καστοριάδης θεωρούσε τον εαυτό του ακόμη μαρξιστή (γεγονός που ίσχυε για πολλά χρόνια ακόμη) δεν παίζει κανέναν απολύτως ρόλο για τον Ν. Μ.

Αυτό που δηλώνεται υπόρρητα και όχι ξεκάθαρα είναι η πάγια ιδεολογική θέση του Ν. Μ. ότι όποιος δεν είναι με ή δεν ανήκει στο ΚΚΕ δεν μπορεί να είναι ούτε και να αυτοπροσδιορίζεται ως μαρξιστής.

Έτσι, πίσω από τα λεγόμενα του Ν. Μ. διαφαίνεται η δογματική πεποίθηση ότι το ΚΚΕ ήταν και είναι ο μοναδικός θεματοφύλακας του μαρξισμού, ο αληθινός κάτοχος και ορθός ερμηνευτής της μαρξικής θεωρίας. Οποιοσδήποτε άλλος εκτός ΚΚΕ είναι αντιδραστικός, οπορτουνιστής και προδότης, πολύ περισσότερο όποιος τολμήσει να αμφισβητήσει το Κόμμα και να αποχωρήσει από αυτό. Έτσι, λοιπόν, συμβαίνει με τον Καστοριάδη και τον Στίνα, μια από τις ευγενέστερες μορφές του επαναστατικού κινήματος. Παράλληλα, η αναφορά στις «εχθρικές απόψεις απέναντι στην ηρωϊκή δράση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ» φανερώνει τον ιδεολογικό δογματισμό του Ν. Μ., ο οποίος μπορεί να συμπυκνωθεί ως εξής: **όποιος δεν είναι μαζί μας είναι εχθρός μας.**

Στη συνέχεια, ο Ν. Μ. αναφέρει ότι ο Καστοριάδης υπήρξε εκφραστής «αντικομμουνιστικών αντιλήψεων». Αυτό γίνεται με αφορμή τη θέση του τελευταίου ότι ο Δεκέμβρης του 1944 υπήρξε σταλινικό πραξικόπημα. Πράγματι, ο Καστοριάδης θεωρούσε ότι ο

Δεκέμβρης δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επανάσταση, όχι επειδή ήταν «αντικομμουνιστής» αλλά ακριβώς διότι πίστευε πως οι μάζες, ακόμη κι αν αυτές σε μεγάλο βαθμό στήριζαν τον ΕΛΑΣ, δρούσαν υπό την απόλυτη χειραγώγηση του Κόμματος και της ηγετικής ολιγαρχίας του. Αυτό σημαίνει ότι στη σκέψη του Καστοριάδη οι μάζες δεν ανέπτυξαν μια δράση αυτόνομη και ανεξάρτητη μέσα από δική τους συλλογική κι ελεύθερη πρωτοβουλία, αλλά, τελούσαν υπό τον ολικό έλεγχο του ΚΚΕ. Η ιστορική εμπειρία των χωρών, στις οποίες τελικά εγκαθιδρύθηκε ένα κομμουνιστικό καθεστώς, έδειξε ότι αυτό που συνέβη ήταν η κομματική ολιγαρχία να υφαρπάξει την εξουσία, να εγκαταστήσει ένα ολοκληρωτικό Κράτος, να ευνουχίσει κάθε αυτόνομο πολιτικό θεσμό της κοινωνίας (ελεύθερα σοβιέτ, εργατικά συμβούλια) και να εγκαταστήσει σε όλες τις πτυχές της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής τους λαϊκούς επιτρόπους και τα κομματικά στελέχη, τα οποία αναπαρήγαγαν και διαφύλασσαν την παντοκρατορία του Κόμματος, καταπιέζοντας βάνανυσα την κοινωνία.

Πράγματι, η ιστορία έχει δείξει ότι είναι δυνατόν οι άνθρωποι να δρουν και να ρίχνονται στις μάχες παίζοντας το κεφάλι τους, έχοντας όμως τη λανθάνουσα πίστη ότι παλεύουν για έναν ευγενή σκοπό, για τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και τη δημοκρατία, ενώ στην πραγματικότητα παλεύουν για την υποδούλωσή τους. Πολλές φορές, η εσωτερίκευση της πίστης, όταν συνοδεύεται από την εκ των προτέρων αποδοχή μιας εξωτερικής καθοδήγησης και αυτόκλητης πρωτοπορίας, η οποία αποβλέπει φυσικά στην εξυπηρέτηση ιδιοτελών σκοπών, οδηγεί στην απώλεια της ελευθερίας και την ανάθεση της εξουσίας στους κάθε λογής ηγετίσκους και δικτατορίσκους.

Στη συνέχεια, ο Ν. Μ. κατηγορεί τον Καστοριάδη για «αντικομμουνισμό του «κονσερβοκουτιού» και «κλασική ακροδεξιά ρητορική», για «σκεπτικό που θα ζήλευαν και τα ναζιστοειδή της Χρυσής Αυγής», με αφορμή την κατάδειξη των σταλινικών εγκλημάτων. Πέρα από τις **εκφράσεις παραλληλισμού του Καστοριάδη με τους ναζί**, οι οποίες δείχνουν για άλλη μια φορά

την τακτική του τσουβαλιάσματος των διαφωνούντων, την ηθική απαξίωσή τους και την αήθη ταύτισή τους με ναζιστικές λογικές, ο Ν. Μ. κλείνει τα μάτια μπροστά στα καταγεγραμμένα εγκλήματα και τις ωμότητες των σταλινικών. Ο Καστοριάδης προέβη στη θαρραλέα ανάδειξη των εγκλημάτων έχοντας προσωπική εμπειρία, επειδή κι ο ίδιος λίγο έλειψε να πέσει θύμα των εντεταλμένων σταλινικών εκτελεστών. Αξίζει να αναφέρουμε ένα χωρίο από την βιογραφία του François Dosse για τον Καστοριάδη:

«Αυτή η σύντομη διάρκεια προσέγγιση με τους σταλινικούς παραλίγο να κοστίσει στον Καστοριάδη τη ζωή του. Όταν ο τοπικός υπεύθυνος του ΚΚΕ τον κάλεσε, μαζί με έναν άλλον σύντροφό του, να δώσει εξηγήσεις για την αποστασιοποίησή του από τις κομματικές δραστηριότητες, αποφάσισε να μην πάει και να δώσει προτεραιότητα στο ραντεβού που είχε με μια κοπέλα. Ο φίλος του Καστοριάδη, που υπάκουσε στην κομματική εντολή να παρουσιαστεί, λίγες μέρες αργότερα θα βρεθεί νεκρός σε έναν από τους λόφους της Αθήνας». [3]

Επίσης, ένα άλλο προσωπικό περιστατικό μαρτυρά τον κίνδυνο που διέτρεχε ο Καστοριάδης, και άλλοι πολλοί που παρέκλιναν από την κομματική γραμμή, και δείχνει με ενάργεια την τακτική του ΚΚΕ απέναντι στους διαφωνούντες:

«Ο Καστοριάδης είχε επίσης να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο που συνιστούσε η εντολή προς τα μέλη του ΚΚΕ και προς τους νεολαίους που αυτό ελέγχει: “Τσακίστε τους στο ξύλο [τους τροτσκιστές], σακατέψτε τους”. Σύμφωνα με μαρτυρία του Κώστα Λιναρδάτου, που ήταν παρών στη σκηνή: “Ένα από τα πρώτα θύματα της ‘γραμμής’ ήταν ο Κορνήλιος Καστοριάδης. Μια ημέρα του Σεπτέμβρη [του 1943] κατεβαίνει με την ομάδα του στην ‘υπόγα’. Την ώρα που μιλάει, κάποιος Μπάμπης, φοιτητής αγνώστων λοιπών στοιχείων, αρπάζει ένα καρεκλοπόδαρο και τον χτυπάει στο κεφάλι. Πριν πέσει αναίσθητος, ο Καστοριάδης προλαβαίνει να ψελλίσει κάτι για τη μητέρα του». [4]

Η απέχθεια του Καστοριάδη προς τις εγκληματικές πρακτικές των σταλινικών και η πεποίθησή του για το μη αναστρέψιμο του

κόμματος σίγουρα ενισχύθηκαν κι από τις αποτρόπαιες δολοφονίες διεθνιστών κομμουνιστών κι αγωνιστών, συντρόφων δικών του και του Στίνα. Ο Στίνας τις έχει καταγράψει κι ο κατάλογος είναι μακρύς. [5] Γίνεται, νομίζω, κατανοητό στον Ν. Μ. ότι οι απόψεις του Καστοριάδη δεν προέκυψαν από κάποια τάση ψευδολογίας ή φαντασιοπληξίας, αλλά, από την κατά πρόσωπο αντιμετώπιση της ωμής πραγματικότητας και της ολοκληρωτικής αντίληψης και πρακτικής των σταλινικών, οι οποίοι, πιστοί στο κυνήγι της κατάκτησης της απόλυτης εξουσίας, δεν δίσταζαν να εξοντώσουν οποιονδήποτε στεκόταν εμπόδιο ή ασκούσε κριτική στην πολιτική του Κόμματος.

Οι μομφές στο πρόσωπο του Καστοριάδη, και όχι τόσο στις πολιτικές του απόψεις, συνεχίζονται με την αναφορά του Ν. Μ. στο γεγονός ότι ο Καστοριάδης, αφού είχε φύγει πια για το Παρίσι, εργαζόταν ως οικονομολόγος στον ΟΟΣΑ, έναν «βαθύτατα ιμπεριαλιστικό οργανισμό» ενώ παράλληλα, ήταν «αρχηγός επαναστατικής ομάδας» (εννοεί την ομάδα *Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα*). Δεν με αφορά να κρίνω τις εργασιακές επιλογές του Καστοριάδη. Ωστόσο, με ενδιαφέρει η σαθρή λογική του Ν. Μ., σύμφωνα με την οποία όποιος εργάζεται σε έναν οργανισμό, αυτομάτως και αναγκαστικά δεν μπορεί να είναι επαναστάτης.

Το ίδιο, λοιπόν, σύμφωνα πάντα με τη στενή λογική του Ν. Μ., θα μπορούσαμε να πούμε και για τον Φρίντριχ Ένγκελς, ο οποίος ήταν γόνος αστικής οικογένειας, καθώς ο πατέρας του ήταν βιομήχανος υφαντουργίας; Άρα, δεν είχε κανένα δικαίωμα να αναπτύξει τη θεωρία του κομμουνισμού και να γίνει αυτός που έγινε; Το ίδιο και για έναν τραπεζικό υπάλληλο, εφόσον κι αυτός εργάζεται εξυπηρετώντας τα συμφέροντα του τραπεζικού κεφαλαίου; Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει, διότι η εργασία ή η οικογενειακή προέλευση κάποιου δεν υπαγορεύουν αναγκαστικά τις πολιτικές απόψεις που θα υιοθετήσει. Επομένως, **ποιος δικαιούται να έχει επαναστατική συνείδηση;** Μάλλον μόνο το προλεταριάτο και το Κόμμα-καθοδηγητής και κάτοχος της επαναστατικής αλήθειας. Αυτό που ενοχλεί τον Ν. Μ. είναι οι απόψεις που διακινούνταν μέσω της ομάδας *Σοσιαλισμός ή*

Βαρβαρότητα και η αδυσώπητη κριτική της στη σοβιετική γραφειοκρατία και τον κομμουνιστικό ολοκληρωτισμό. Αυτό είναι που κάνει τον Ν. Μ. να προβαίνει σε *ad hominem* επιθέσεις.

Μια άλλη μομφή διατυπώνεται ενάντια στην τακτική του Καστοριάδη να χρησιμοποιεί ψευδώνυμα στα γραπτά του (Pierre Chau lieu, Paul Cardan, Coudray), με τον Ν. Μ. να λέει ότι «ο Καστοριάδης βέβαια φρόντιζε να καλύπτει την πραγματική του ταυτότητα». Έτσι, δημιουργείται η εντύπωση ότι ο Καστοριάδης φρόντιζε να ψεύδεται επιμελώς και συνειδητά σχετικά με την ταυτότητά του και αφήνεται να εννοηθεί ότι ήταν ένας κοινός απατεώνας. Η πραγματικότητα, όμως, είναι διαφορετική. Ο Καστοριάδης χρησιμοποιούσε ψευδώνυμα, διότι φοβόταν την απέλαση, αφού δεν είχε λάβει ακόμη τη γαλλική υπηκοότητα και όχι από κάποια διάθεση εμπαιγμού ή εξαπάτησης.

Η θεωρία του Καστοριάδη για τη δομή της σοβιετικής κοινωνίας που στηριζόταν στη διάκριση μεταξύ εντολέων και εντολοδόχων συγκεντρώνει τα πυρά του Ν. Μ. και θεωρείται «αντιδραστική, εχθρική απέναντι στον ιστορικό ρόλο της εργατικής τάξης και, επομένως, απέναντι στην ταξική πάλη». Οι εκτιμήσεις του Καστοριάδη γκρεμίζουν το ψεύδος της σοβιετικής κοινωνίας ως τάχα μιας κοινωνίας ισότητας, όπου η εργατική τάξη κατείχε και διαχειριζόταν την εξουσία, χωρίς εκμεταλλευτές.

Πράγματι, η σοβιετική κοινωνία εδραζόταν στην αντίθεση μεταξύ αυτών που έδιναν τις εντολές και αυτών που τις εκτελούσαν.

Μετά την επανάσταση, η παλιά εκμεταλλεύτρια τάξη αντικαταστάθηκε από μία νέα, «τη γραφειοκρατία, της οποίας ο ενεργός πυρήνας είναι η πολιτική γραφειοκρατία του ΚΚΣΕ. Αυτή η κυριαρχία συγκεκριμενοποιείται ως οικονομική εκμετάλλευση, πολιτική καταπίεση, πνευματική υποδούλωση του πληθυσμού από τη γραφειοκρατία και προς όφελός της». [6] Η εκμετάλλευση της κοινωνίας εντοπίζεται και στις παραγωγικές σχέσεις, οι οποίες παραμένουν **ανταγωνιστικές**. [7] Τα μέσα παραγωγής ανήκουν πλέον στην γραφειοκρατία και όχι στους ίδιους τους παραγωγούς, οι

οποίοι δεν έχουν κανέναν απολύτως έλεγχο της παραγωγικής διαδικασίας. Οι εργαζόμενοι αποτελούν απλώς τα γρανάζια της αναπαραγωγής της γραφειοκρατικής, κρατικής μηχανής και εκτελούν τις ειλημμένες εκ των άνω αποφάσεις και οδηγίες των διευθυντικών στελεχών, χωρίς οι ίδιοι να συμμετέχουν σε αυτές. Κάθε ανεξάρτητη πρωτοβουλία του πληθυσμού έχει ευνουχιστεί από την συγκεντρωτική κρατική εξουσία, η οποία ασκεί απόλυτο έλεγχο και καταπίεση επάνω στο σώμα του πληθυσμού.

Η στήριξη του Καστοριάδη στην **Ουγγρική επανάσταση του 1956** τον εντάσσει, σύμφωνα με τον Ν. Μ., σε «αντεπαναστατική τροχιά». Προφανώς, για τον Ν. Μ. η Ουγγρική επανάσταση ήταν «αντεπανάσταση». Έχει μεγάλο ενδιαφέρον, όμως, να δούμε κάποια από τα αιτήματα των επαναστατημένων ενάντια στη γραφειοκρατία και τα ρωσικά στρατεύματα Ούγγρων εργατών και άλλων αγωνιστών, τα οποία θα μας δώσουν να καταλάβουμε το περιεχόμενο της επανάστασης.

Κάποια βασικά αιτήματα του *Κύκλου Πετέφι* ήταν: 1) κάτω η σταλινική οικονομική πολιτική, 2) συναδέλφωση με την Πολωνία, 3) εργατική διεύθυνση των εργοστασίων, 4) σοσιαλιστική δημοκρατία. Οι Ούγγροι συγγραφείς ζητούσαν: 1) μια εθνική πολιτική αυτόνομη, θεμελιωμένη στην ιδέα του σοσιαλισμού και ρύθμιση των σχέσεων με τις χώρες στη βάση των λενινιστικών αρχών, 2) τα εργοστάσια πρέπει να διευθύνονται από τους εργάτες και τους τεχνικούς, 3) ο λαός πρέπει να εκλέγει ελεύθερα και μυστικά τους εκπροσώπους του στην Εθνοσυνέλευση, στα Συμβούλια και σε όλες τις μορφές αυτοοργάνωσης. Τέλος, το Εργατικό Συμβούλιο της Μείζονος Βουδαπέστης ζητούσε: 1) απόσυρση των σοβιετικών στρατευμάτων και 2) κατάργηση του μονοκομματικού συστήματος της χώρας και άδεια λειτουργίας στα κόμματα που στοχεύουν στον σοσιαλισμό. Ελεύθερες εκλογές σε τακτό χρονικό όριο και αποχώρηση όλων των πολιτικών κομμάτων από τα εργοστάσια. [8]

Ο Ν. Μ. διαρρηγνύει τα ιμάτιά του για την επανάσταση στην Ουγγαρία, διότι αυτή ορθώθηκε απέναντι στη σοβιετική αυτοκρατορία και προσπάθησε να αμφισβητήσει την κυριαρχία της.

Την χαρακτηρίζει ως «αντεπανάσταση», διότι οι εργάτες απαίτησαν την αλλαγή του καταπιεστικού καθεστώτος και την ουσιαστική συμμετοχή τους στη διακυβέρνηση και την πολιτική, αγωνίστηκαν για πολιτικές ελευθερίες και την απελευθέρωση από τον ζυγό της δικτατορίας. Για τον Ν. Μ., όποιος αντιστέκεται στην καταπίεση και την υποδούλωση, πρέπει να συντρίβεται από τα «επαναστατικά» τανκς της εξουσίας.

Τέλος, ο Ν. Μ. αναφέρει ότι ένα από τα ιδεολογικά τέκνα του Καστοριάδη είναι ένα «θλιβερό απολειφάδι του 'περίφημου Μάη του '68', ο Ντανιέλ Κον-Μπεντίτ». Αφενός, δεν βρίσκω τον λόγο η μετέπειτα πολιτική πορεία του Κον-Μπεντίτ να πρέπει να βαραίνει τον Καστοριάδη, λες και ο ίδιος θα έπρεπε να έχει την ευθύνη των επιλογών του οποιοδήποτε επηρεάστηκε από τη σκέψη του. Τα άλματα του Ν. Μ. αποσκοπούν μονάχα να πλήξουν το πρόσωπο του Καστοριάδη μέσω τεχνητών και ανούσιων συνδέσεων μεταξύ προσώπων.

Για άλλη μια φορά η πολιτική αξιολόγηση και αντιμετώπιση των θέσεων του Καστοριάδη λείπει εκκωφαντικά, αποκαλύπτοντας την απουσία οποιασδήποτε στέρεης κριτικής. Μονάχα ένα ελαφρύ μειδίαμα μπορεί να προκαλέσει η τοποθέτηση εισαγωγικών στον «περίφημο Μάη του '68». Όταν οι σταλινικοί δεν μπορούν να καπελώσουν την αυτόνομη και ακηδεμόνευτη δράση των μαζών, που δρουν αμφισβητώντας στην πράξη τις πρωτοπορίες και τον «ιστορικό ρόλο» διάφορων ομάδων, τότε ακολουθεί η ειρωνεία και η υποτίμηση της σπουδαιότητας των μεγάλων ιστορικών γεγονότων.

Κλείνοντας, καθώς η έκταση του παρόντος άρθρου εξαντλείται, θα έλεγα ότι το άρθρο του Ν. Μ. είναι άκρως αποκαλυπτικό. Πρώτον, αποκαλύπτει ότι ο ιδεολογικός δογματισμός συνοδεύεται πάντα από την ακατάσχετη συκοφαντία απέναντι στους αιρετικούς που δεν συμμορφώνονται με το δόγμα. Δεύτερον, ότι η φανατική στράτευση και προσκόλληση σε μία θεωρία, που θεωρείται πως δεν επιδέχεται καμία απολύτως αμφισβήτηση, οδηγεί στη θωράκιση πίσω από αναλλοίωτες βεβαιότητες, επιβεβαιώνοντας το δόγμα: όποιος δεν είναι μαζί μας είναι εχθρός μας και πρέπει να λαιδορεύεται μέχρι εσχάτων.

Η άποψη πως η επαναστατική θεωρία ειπώθηκε κάποτε μια για πάντα οδηγεί στην θρησκευτικοποίηση της πολιτικής.

Ως συνέπεια μιας τέτοιας άποψης, οι πολιτικοί στοχαστές αντιμετωπίζονται ως προφήτες, στους οποίους οι άνθρωποι οφείλουν να πιστεύουν τυφλά και άκριτα, χωρίς αμφιβολία και προβληματισμό. Τρίτον, ο Ν. Μ. υιοθετεί ένα ύφος κι ένα λεξιλόγιο που βγαίνουν από τα πιο σκοτεινά κελιά ανάκρισης των ανθρωποφυλάκων του καθεστώτος και αρθρώνει μια εισαγγελική γλώσσα που σίγουρα θα ζήλευε ο Βισίνσκι. Εξάλλου, καμία θεολογία, καμία πολιτική πίστη και καμία ολοκληρωτική «αλήθεια» δεν θα δεχτούν ποτέ την ελεύθερη κριτική, την αιρετικότητα και την ανεξαρτησία του πνεύματος, τα μόνα όπλα που μπορούν να τσακίσουν τα σαθρά μέλη κάθε ολοκληρωτισμού. Παραφράζοντας τα γεμάτα τραγικότητα λόγια του Βίκτορ Σερζ, κατανοούμε τι είναι αυτό που φοβίζει τους ολοκληρωτικούς και πώς αντιδρούν:

«Ο Ντ. συνειδητοποίησε ότι οι λέξεις αποδοκιμάζω, αμφιβολία και μομφή (έστω και μία απ' όλες θα ήταν αρκετή) ακύρωνε την «απόλυτη αφοσίωση» και τη δέσμευσή του. Άνοιγαν χίλιες πόρτες σε προβλήματα. Έκρινε το Κόμμα, το σύστημα, την Οργάνωση· ο καθένας που κρίνει τη συλλογικότητα, και μόνο που το τολμά, τίθεται εκτός νόμου». [9]

Έτσι, λοιπόν, κι ο Καστοριάδης έθεσε εαυτόν εκτός νόμου, ακριβώς διότι επέλεξε τον δύσκολο κι επικίνδυνο δρόμο της ελεύθερης σκέψης, που αρνείται κάθε «εκκλησία» και κάθε κομισάριο, κάθε ηγέτη και κάθε προφήτη, τον δρόμο που διεκδικεί το αναφαίρετο δικαίωμα της πνευματικής ανεξαρτησίας και της ανθρώπινης ελευθερίας. Ας μου επιτραπεί να παραθέσω ακόμη τα πάντα εύστοχα λόγια του Γεράσιμου Λυκιαρδόπουλου, ο οποίος, με άλλη αφορμή βέβαια, σημείωνε:

«ο στόχος ήταν και θα είναι πάντα: η κριτική σκέψη, αυτή η κακορίζικη, αρνητική, 'αρρωστημένη' διάθεση που δεν αφήνει κανέναν αστό στη χώνεψή του, κανέναν φασισμό στην ησυχία του,

κανέναν πιστό στην ησυχία του ύπνου του. Αυτή η διάθεση είναι που πρέπει να χτυπηθεί παντού». [10]

Νομίζω πως γι' αυτό ακριβώς ο Κορνήλιος Καστοριάδης συκοφαντήθηκε και συκοφαντείται ακόμη, κυνηγήθηκε και κυνηγείται ακόμη από τους θιασώτες του κομμουνιστικού ολοκληρωτισμού· επειδή πολέμησε τη βαρβαρότητα του εφαρμοσμένου κομμουνισμού, έχοντας αυτή την κακορίζικη διάθεση: την κριτική σκέψη.

Σημειώσεις:

[1] Βλ. ενδεικτικά το άρθρο του με τίτλο *ΕΣΣΔ 1991 – «Όμως εγώ δεν παραδέχτηκα την ήττα...»*, με ημερομηνία 27/12/2015 στη σελίδα *Ατέχνως*. Στο άρθρο αυτό ο Ν. Μ. αναφέρεται στην πτώση της ΕΣΣΔ «τον Δεκέμβρη του 1991, όταν το πρώτο εργατικό κράτος στον κόσμο – η ταξική πατρίδα κάθε εργάτη – λύγιζε κάτω από το βάρος της αντεπανάστασης». Ο ίδιος κρατά μια υποστηρικτική θέση απέναντι στην εμπειρία της ΕΣΣΔ και ασκεί κριτική σε όσους «κατάφεραν να βάλουν φρένο στην 74χρονη σοσιαλιστική οικοδόμηση της μεγάλης πατρίδας της εργατικής τάξης». Καμία εντύπωση δεν προκαλεί, βέβαια, το γεγονός ότι ανάμεσα στους «ηρωικούς μπολσεβίκους» φιγουράρει και η μορφή του Στάλιν. Επίσης, στην ίδια σελίδα στο άρθρο του με τίτλο *«Ναι, αλλά ο Στάλιν...»: Αντισταλινισμός και παραχάραξη της Ιστορίας* με ημερομηνία 17/12/2016 γίνεται μια προσπάθεια αγιοποίησης του Στάλιν και δικαιολόγησης της τρομοκρατίας εκείνης της περιόδου.

[2] Ας έχουμε στο μυαλό μας ότι ο Καστοριάδης παραδεχόταν μέχρι το τέλος της ζωής του την οφειλή του στον Μαρξ και τόνιζε τον σεβασμό του για τη σκέψη του. Αναφέρει σε μία συνέντευξή του χαρακτηριστικά: «θέλω να πω ότι όχι μόνον δεν αρνούμαι την ιστορία μου και την εξέλιξή μου, αλλά θεωρώ ότι

αν δεν είχα περάσει από τον μαρξισμό, δεν θα ήμουν αυτό που είμαι, δεν θα μπορούσα να είχα σκεφτεί μετά αυτά που σκέφτηκα» και λίγο μετά λέει «Φυσικά ο Μαρξ είναι μεγάλος διανοητής». Βλ. «Ο Άνθρωπος και οι Ιδέες του» στο *Για τον Κορνήλιο Καστοριάδη: «Είμαστε υπεύθυνοι για την ιστορία μας»*, συνεντεύξεις-μεταφράσεις-επιμέλεια Τέτα Παπαδοπούλου, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2017, σσ. 44-45.

[3] François Dosse, *Καστοριάδης: Μια Ζωή*, μτφρ. Α. Παππάς, εκδ. Πόλις, Αθήνα 2015, σσ. 24-25.

[4] Στο ίδιο, σσ. 29-30.

[5] βλ. Άγις Στίνας, *Αναμνήσεις*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα, 1977. Ένα χαρακτηριστικό χωρίο από το βιβλίο του Στίνα, που αναφέρεται στην απάνθρωπη εξόντωση των συντρόφων τους, παρατίθεται και στο François Dosse, *Καστοριάδης: Μια Ζωή*, σ. 35.

[6] Βλ. Κορνήλιος Καστοριάδης, «Το Κοινωνικό Καθεστώς της Ρωσίας» στο *Χώροι του Ανθρώπου*, μτφρ. Ζ. Σαρίκας, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1995, σ. 59.

[7] ό. π., σ. 60.

[8] Τα αιτήματα των επαναστατημένων Ούγγρων, ανάμεσα σε άλλα πολλά ντοκουμέντα, περιλαμβάνονται στο A. Vega, Ph. Guillaume, K. Καστοριάδης, R. Maille κ.ά., *Λαϊκές Εξεγέρσεις στην Ανατολική Ευρώπη*, μτφρ. Μ. Λυκούδης, εισ. Α. Στίνας, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 2014², κυρίως σσ. 79-99. Ο αναγνώστης μπορεί να αντλήσει πολλές πληροφορίες και μαρτυρίες για εκείνη την περίοδο.

[9] Βίκτορ Σερζ, *Χρόνια δίχως Έλεος*, μτφρ. Ι. Αβραμίδου, εκδ. Θύραθεν, Θεσσαλονίκη 2017, σ. 30.

[10] Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, «Ρωμιοσύνη: Ιδεολογία και Αθλιότητα του Νέου Εθνικισμού» στο *Η «Ρωμιοσύνη» στον Παράδεισο*, εκδ. Έρασμος, Αθήνα 2004³, σσ. 17-18.

Για μία Επανάσταση των Ευρωπαϊκών Λαών στον 21ο Αιώνα

Αντώνης Μπρούμας

Το 1867 ο Μιχαήλ Μπακούνιν απευθύνει το όραμά του για την Ευρώπη στην Ένωση για την Ειρήνη και την Ελευθερία ως εξής: «[υ]πάρχει ένας μόνο δρόμος να φέρουμε τον θρίαμβο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στις διεθνείς σχέσεις στην Ευρώπη και αυτός είναι το να καταστήσουμε αδύνατο τον εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των διαφορετικών λαών που συνιστούν την Ευρωπαϊκή οικογένεια. Αυτός ο δρόμος είναι η συγκρότηση των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης [...] Μία τέτοια συνομοσπονδία δεν μπορεί ποτέ να δημιουργηθεί από τα Ευρωπαϊκά κράτη, όπως είναι επί του παρόντος συγκροτημένα, λαμβάνοντας υπόψη τη μεταξύ τους χάρδη ανισότητα δυνάμεων [...] όλα τα μέλη της αδελφότητας αυτής πρέπει γι' αυτόν τον λόγο να μετασχηματίσουν τις χώρες τους από κράτη [...] στην ελεύθερη ένωση των ανθρώπων σε συμβούλια, των συμβουλίων σε κομμούνες, των κομμούνων σε ομοσπονδίες και, τελικά, την συνομοσπονδία στις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης και, κατόπιν του κόσμου ολάκερου».

Σήμερα, το μέλλον της Ευρώπης βρίσκεται σε σταυροδρόμι. Η τύχη της κρίνεται από την έκβαση της σύγκρουσης μέσα από τρεις πολιτικά διακριτούς πόλους.

Από την μια πλευρά, η κοσμοπολίτικη νεοφιλελεύθερη ελίτ παλεύει για τη διατήρηση των εξουσιών του θεσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός οποιουδήποτε ελέγχου από τις Ευρωπαϊκές κοινωνίες. Μία τέτοια στρατηγική επιλογή θωρακίζει

και εγγυάται την ολοκλήρωση του μετασχηματισμού των ευρωπαϊκών κοινωνιών με βάση το πάγιο νεοφιλελεύθερο σχέδιο, δηλαδή την άρση κάθε κοινωνικού περιορισμού στην αυθαίρετη εξουσία του κεφαλαίου. Η κοσμοπολίτικη νεοφιλελεύθερη ελίτ είναι ο νικητής των προηγούμενων ιστορικών κύκλων της κοινωνικής σύγκρουσης στην Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο πλανήτη, ο αδιαμφισβήτητος ηγεμόνας της ανθρωπότητας στη σύγχρονη εποχή. Η πρότασή της για την Ευρώπη έχει ως στόχο την περαιτέρω θωράκιση της δομικής εξουσίας του κεφαλαίου σε διεθνές επίπεδο με έναν σε γενικές γραμμές ψευδο-ορθολογικά επινοημένο, δηλαδή συντεταγμένο και θεσμοποιημένο, τρόπο και τελικό σκοπό την πλήρη υπαγωγή των κοινωνιών σε αυτή. Εντούτοις, η ιστορία δεν κινείται γραμμικά. Το νεοφιλελεύθερο σχέδιο, εγγενώς μη βιώσιμο, επιταχύνει τις τρεις θεμελιακές αντιφάσεις του, αυτές της κυριαρχίας, της εκμετάλλευσης και της ανάπτυξης, αποσταθεροποιώντας κοινωνίες και φύση.

Όπως έχει δείξει ο Καρλ Πολάνυι, κάθε καταστροφική απόπειρα μεταβολισμού των ανθρώπινων κοινωνιών από την εμπορευματική αγορά απαντάται ιστορικά από μία αντίρροπη κοινωνική αντίδραση επιβίωσης για την υπαγωγή της εξουσίας του κεφαλαίου σε κοινωνικό έλεγχο και τη αποτροπή της κατάρρευσης βασικών κοινωνικών σχέσεων και λειτουργιών. Η καταφυγή όμως των κοινωνιών μέσα από ένστικτο αυτοσυντήρησης ενίοτε μπορεί να εκδηλώνεται και με πιασμένα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Η φασιστική εκδοχή του νεοφιλελευθερισμού υψώνεται ως η βασική δύναμη εκπροσώπησης της αντίδρασης στην καταστροφική λαίλαπα της όλο και μεγαλύτερης διεΐσδυσης της εμπορευματικής αγοράς στις κοινωνικές σχέσεις.

Από τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Ινδία και τη Ρωσία μέχρι την περιφέρεια της Ευρώπης, οι φασίστες έχουν έτοιμη τη δική τους πρόταση εξουσίας. Ανάθεση από τις μάζες, κατάληψη του κράτους, επιστροφή στην παραδοσιακή κοινότητα του έθνους-κράτους, ενίσχυση της συνεκτικότητας της καπιταλιστικής μηχανής μέσα από το ανήκειν σε ένα συνεκτικό έθνος και, έτσι, ενδυνάμωση του ενός στοιχείου από την αγία τριάδα του συμπλέγματος

κεφάλαιο/κράτος/έθνος του σύγχρονου συστήματος εξουσίας, του στοιχείου ακριβώς αυτού που υποτίμησε η κοσμοπολίτικη εκδοχή του νεοφιλελευθερισμού και γι' αυτό διαρκώς χάνει σε συνεκτικότητα και απήχηση στην κοινωνική της βάση.

Το σίγουρο είναι πως η φασιστική εκδοχή του νεοφιλελευθερισμού αποτελεί μια διαδικασία δημιουργικής καταστροφής και μετάλλαξης του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού προς το χειρότερο για τις κοινωνίες. Η αναζωπύρωση των εθνικισμών και το ανεξέλεγκτο των οικονομικών ανταγωνισμών των εθνών-κρατών πέρα από το θεσμικό πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στον παγκόσμιο πόλεμο και στην ολοκληρωτική αδυναμία του συστήματος να διασφαλίσει την κοινωνική αναπαραγωγή υπό το βάρος των άλυτων προβλημάτων της ανισότητας και της οικολογικής καταστροφής. Εντούτοις, η επιβίωση της ανθρωπότητας δεν ήταν ποτέ εγγεγραμμένη στις νομοτέλειες του καπιταλισμού.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο επαναστατημένος αντικρατικός διεθνισμός του Μπακούνιν είναι κομβικός για τη συγκρότηση του τρίτου πόλου στη σύγκρουση για το μέλλον της Ευρώπης. Ο τρίτος αυτός πόλος πρεσβεύει, σε γενικές γραμμές, μια Ευρώπη των Λαών, δηλαδή μια ομοσπονδία των λαών της Ευρώπης, η οποία στηρίζεται στις αρχές της αλληλεγγύης, της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της δημοκρατίας. Ξεπηδώντας από τα σπλάχνα των Ευρωπαϊκών κοινωνιών και της σχεδόν πια ενστικτώδους αντίστασής τους για την επιβίωση από την καπιταλιστική μηχανή καταστροφής, ο τρίτος πόλος της σύγκρουσης δεν έχει έτοιμες τις παρελθοντικές προτάσεις εξουσίας των περασμένων δυστοπιών, όπως οι φασίστες.

Αντιθέτως, στηρίζεται στη διαρκή ανίχνευση του αύριο μέσα από το ξεπέρασμα του ασφυκτικού σημερινού πλαισίου και αυτό του προσδίδει τις δυνατότητες και τις προοπτικές για ριζοσπαστική κοινωνική αλλαγή. Μολονότι λοιπόν χάνει σε απλότητα και συνοχή, ο τρίτος πόλος της σύγκρουσης για την Ευρώπη προτάσσει την ελπίδα, έχοντας έτσι τα εχέγγυα να κατακτήσει τις καρδιές των ανθρώπων και να κινητοποιήσει ξανά μαζικά τις κοινωνίες στον δρόμο προς την απελευθέρωση και την χειραφέτηση.

Ιστορική μας δουλειά και καθήκον είναι να καταστήσουμε τον πολιτικό αυτόν πόλο ξανά επικίνδυνο για τα κράτη και το κεφάλαιο, δηλαδή να του δώσουμε δυναμική ανατροπής της κυρίαρχης εξουσίας. Αυτό το έργο δεν οικοδομείται με δυνάμεις αντιπροσώπευσης, που προτάσσουν διστακτικά διλήμματα τύπου Ευρώ/Δραχμή ή μέσα/έξω από την ΕΕ χωρίς κανένα όραμα για το μετά. Αντίθετα, οικοδομείται με τη συγκρότηση λαϊκής εξουσίας στη βάση της κοινωνίας μας, με την ανύψωση της παραδοσιακής κοινότητας σε ανώτερο επίπεδο, αυτό της δημοκρατικής κοινότητας, με την οριζόντια δικτύωση και συντονισμό κινήματων ανάμεσα στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, με την πρόταξη της αλληλεγγύης μεταξύ των κοινωνιών της Ευρώπης και, σε τελευταίο στάδιο, με τη συγκρότηση συνθηκών δυαδικής εξουσίας από το επίπεδο των δήμων μέχρι και την αποδιάρθρωση του κράτους και της εμπορευματικής αγοράς.

Η κοινωνική επανάσταση στην Ευρώπη στον 21ο αιώνα για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης, όχι μόνο δεν είναι ουτοπία αλλά αποτελεί και την πιο ελπιδοφόρο τελικά εκδοχή του κοινού μας μέλλοντος. Για αυτή λοιπόν την εκδοχή καλούμαστε να παλέψουμε.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 19

Διαδικτυακή Ουδετερότητα | Από το Ανοιχτό Internet Πίσω στον Μεσαίωνα

Jonathan Cook

Μετάφραση: Δημήτρης Πλαστήρας

Υπάρχει κανείς που να αμφισβητεί πως η σχετικά ελεύθερη και

ανοιχτή πρόσβαση στο διαδίκτυο στη Δύση φτάνει με γρήγορους ρυθμούς στο τέλος της; Στην Κίνα και σε άλλα αυταρχικά καθεστώτα, οι ηγέτες απλά υποτάσσουν το διαδίκτυο σύμφωνα με τη θέληση τους, λογοκρίνοντας το περιεχόμενο που απειλεί την εξουσία τους. **Στη «δημοκρατική» Δύση όμως, γίνεται με διαφορετικό τρόπο. Το κράτος δεν χρειάζεται να επέμβει άμεσα – αναθέτει τη βρώμικη δουλειά σε εταιρείες.**

Από τον επόμενο μήνα κιόλας, το διαδίκτυο μπορεί να γίνει το αποκλειστικό παιχνίδι των μεγαλύτερων εταιρειών, οι οποίες φαίνονται αποφασισμένες να αρμέξουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κέρδος μπορούν από το “εύρος γραμμής” (bandwidth). Στο μεταξύ, τα εργαλεία που μας βοηθούν να ασχοληθούμε με την κριτική σκέψη, την ανυπακοή και τις κοινωνικές κινητοποιήσεις θα χαθούν καθώς η «**διαδικτυακή ουδετερότητα**» (net neutrality) γίνεται πλέον μία ιστορική υποσημείωση, μια φάση ανάπτυξης, στην «ωρίμανση» του διαδικτύου.

Τον Δεκέμβριο η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών (FCC) αποφάσισε την κατάργηση [1] των ήδη κουτσουρεμένων κανονισμών που υπάρχουν για να διατηρούν ένα ελάχιστο ίχνος «διαδικτυακής ουδετερότητας». Ο επικεφαλής της, Ajit Pai, και οι εταιρείες που είναι πάροχοι δικτύου θέλουν να εξαλείψουν αυτούς τους κανόνες, όπως ακριβώς ο τραπεζικός τομέας ξεφορτώθηκε το οικονομικό ρυθμιστικό πλαίσιο ώστε να καταφέρει να φουσκώσει τις οικονομίες μας σε μια τεράστια πυραμίδα.

Αυτό μπορεί να είναι το τελικό χτύπημα στην Αριστερά (ΣτΜ: και στο ευρύτερο ανταγωνιστικό κίνημα) και στη δυνατότητά της να κάνει τη φωνή της να ακουστεί στον δημόσιο χώρο.

*Ήταν οι πολιτικοί ηγέτες – συνεπικουρούμενοι από τους εκδοτικούς κολοσσούς – που άνοιξαν τον δρόμο για την εξέλιξη αυτή με την υποδαύλιση ενός ιδιοτελούς ηθικού πανικού περί «**ψευδών ειδήσεων**» (fake news).*

Οι ψευδείς ειδήσεις, όπως υποστήριξαν, εμφανίζονται μόνο στο διαδίκτυο και όχι στις σελίδες των ειδησεογραφικών κολοσσών –

τα ίδια μέσα που μας πούλησαν τον μύθο των όπλων μαζικής καταστροφής στο Ιράκ και που έχουν διατηρήσει με τόση επιτυχία ένα μονοκομματικό σύστημα με δύο πρόσωπα. Το κοινό, όπως φαίνεται, πρέπει να προφυλαχθεί μόνο από τους μπλόγκερς και τις ιστοσελίδες.

Οι γίγαντες των κοινωνικών μέσων ανταποκρίθηκαν σύντομα. Είναι όλο και πιο εμφανές πως το facebook παρεμβαίνει ως πλατφόρμα στη διάδοση πληροφοριών μεταξύ προοδευτικών ακτιβιστών. Ήδη κλείνει λογαριασμούς [2] και περιορίζει την απήχησή τους. Αυτές οι τάσεις θα επιταχυνθούν ακόμα περισσότερο.

Η Google [3] άλλαξε τους αλγορίθμους της με τρόπο που να εξασφαλίζει πως η κατάταξη σημαντικών αριστερόστροφων ιστοσελίδων στη μηχανή αναζήτησης θα κατακρημνιστεί [4]. Γίνεται όλο και δυσκολότερο να βρεθούν εναλλακτικές πηγές ειδήσεων γιατί αυτές κρύβονται πλέον συστηματικά από την κοινή θέα.

Η Google επιτάχυνε αυτή τη διαδικασία, στα μέσα Νοεμβρίου με την «αποκατάταξη» του RT (Russia Today) και του Sputnik, δύο ρωσικούς ειδησεογραφικούς ιστότοπους που προσφέρουν ένα σημαντικό αντίβαρο – ακόμη και αν είναι μονομερές ως προς τη φιλορωσική του προπαγάνδα – στην αντιρωσική προπαγάνδα που εξαπολύουν τα δυτικά μέσα. Οι δύο ιστότοποι θα είναι πρακτικά λογοκριμένοι στο διαδίκτυο για τη μεγάλη πλειοψηφία των χρηστών.

Το RT απέχει πολύ από το να είναι μια τέλεια πηγή ειδήσεων – κανένα κρατικό ή εταιρικό μέσο δεν είναι – αλλά είναι μια ζωτική φωνή που υπάρχει στο διαδίκτυο. Έχει υπάρξει καταφύγιο για πολλούς που αναζητούν εναλλακτικές, και συχνά πολύ πιο έντιμες, αναλύσεις [5] τόσο για την εγχώρια δυτική πολιτική όσο και τη δυτική ανάμειξη σε μακρινές χώρες. Φυσικά έχει τη δική του πολιτική ατζέντα αλλά παρά την προκατάληψη πολλών δυτικών προοδευτικών, προσφέρει πολύ πιο ακριβή εικόνα του κόσμου, σε σχέση με τα δυτικά εταιρικά μέσα, πάνω σε ένα μεγάλο φάσμα θεμάτων.

Υπάρχει λόγος που συμβαίνει αυτό. Τα δυτικά εταιρικά μέσα υπάρχουν για να ενισχύουν προκαταλήψεις που έχουν εμποτισθεί στο δυτικό κοινό για μια ολόκληρη ζωή – η κύρια από αυτές είναι πως τα δυτικά κράτη δικαιωματικά δρουν ως καλοπροαίρετοι, αν και περιστασιακά αδέξιοι, αστυνόμοι που προσπαθούν να διατηρήσουν την τάξη ανάμεσα σε άλλα, απείθαρχα ή ξεκάθαρα κακά κράτη στην υφήλιο.

Τα μέσα και η πολιτική τάξη μπορούν με ευκολία να εκμεταλλεύονται αυτές τις προκαταλήψεις ώστε να μας πείθουν για κάθε είδος αναληθειών που προωθούν τα δυτικά συμφέροντα. Για να πάρουμε ένα μόνο παράδειγμα – το Ιράκ. Μας είπαν πως ο Saddam Hussein είχε δεσμούς με την Αλ Κάιντα (δεν είχε και δεν μπορούσε να έχει), πως το Ιράκ είχε όπλα μαζικής καταστροφής (δεν είχε, όπως προσπάθησαν να μας πουν οι επιθεωρητές όπλων του ΟΗΕ) και πως οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο ήθελαν να στηρίξουν τη δημοκρατία στο Ιράκ (αλλά όχι πριν κλέψουν το πετρέλαιό της). Μπορεί να υπήρξε αντίθεση στη Δύση για την εισβολή στο Ιράκ αλλά ένα μικρό μόνο μέρος της είχε ως αίτιο την αναγνώριση πως αυτά τα στοιχεία της επίσημης αφήγησης, αποδεικνύονταν, με ευκολία, να είναι ψέματα.

Το RT και άλλες μη-δυτικές πηγές νέων στα Αγγλικά, προσφέρουν μία διαφορετική οπτική μέσα από την οποία μπορούμε να δούμε τέτοια σημαντικά γεγονότα από προοπτικές που δεν θολώνονται από τη δυτική αριστοκρατική ατζέντα.

Αυτοί και άλλοι προοδευτικοί ιστότοποι φιμώνονται σταδιακά και μπαίνουν στη μαύρη λίστα, οδηγώντας μας ξανά πίσω στην αγκαλιά των εταιρικών προπαγανδιστών. Λίγοι ήταν οι φιλελεύθεροι που υπήρξαν έτοιμοι να υψώσουν τη φωνή τους για να υπερασπιστούν το RT, ξεχνώντας τις προειδοποιήσεις της ιστορίας, όπως και το αντιναζιστικό ποίημα του Martin Niemöller, «Πρώτα ήρθαν για τους σοσιαλιστές»[6].

Οι εώς τώρα κανόνες της «διαδικτυακής ουδετερότητας» ήδη δεν κατάφεραν να προστατέψουν τους προοδευτικούς και τους

αντιφρονούντες, καθώς οι εξελίξεις που ανέλυσα παραπάνω το κάνουν σαφές. Αλλά χωρίς ακόμα και αυτούς, τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα. **Οι πάροχοι υπηρεσιών διαδικτύου (ISPs), οι εταιρείες που μας συνδέουν στο διαδίκτυο, θα μπορούν πλέον να αποφασίζουν μαζί μας τι μπορούμε να δούμε και τι θα είναι πέρα από την εμβέλεια μας.**

Μεγάλο μέρος του διαλόγου έχει εστιαστεί στην επίπτωση του τερματισμού των κανόνων στα διαδικτυακά εμπορικά εγχειρήματα. Αυτός είναι ο λόγος που το Amazon και πορνογραφικές σελίδες όπως το Pornhub ηγούνται της αντίδρασης. Επισκιάζεται όμως έτσι η πιο σημαντική απειλή για τις προοδευτικές ιστοσελίδες και τις ήδη βαλλόμενες αρχές της ελευθερίας του λόγου.

Θα δοθεί στους παρόχους υπηρεσιών διαδικτύου μεγαλύτερη ελευθερία να αποφασίσουν το περιεχόμενο που θα μπορούμε να δούμε στο διαδίκτυο. Θα μπορούν να επιβραδύνουν τις ταχύτητες πρόσβασης σε ιστοσελίδες που δεν προσφέρουν κέρδος – που είναι η εξ' ορισμού πραγματικότητα για τις ακτιβιστικές ιστοσελίδες. Ενθαρρύνονται όμως να εφαρμόσουν ακόμα και μια κινέζικου τύπου λογοκρισία, είτε από δική τους πρωτοβουλία, είτε υπό πολιτική πίεση. Το γεγονός πως αυτό θα δικαιολογηθεί με εμπορικούς και όχι πολιτικούς λόγους, θα προσφέρει ελάχιστη βοήθεια.

Όσοι είναι πραγματικά αφοσιωμένοι στην εύρεση πραγματικών νέων θα μπορούν να βρουν λύσεις. Αυτό όμως είναι μικρή παρηγοριά. Η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων θα χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες που τους προσφέρονται και θα αγνοούν αυτό που τους στερούν.

Αν τους παίρνει ώρες για να έχουν πρόσβαση σε μια σελίδα, απλά θα “κλικάρουν” αλλού. Αν μια αναζήτηση στο Google τους δείχνει μόνο εταιρικά εγκεκριμένα αποτελέσματα, θα διαβάζουν ό,τι τους προσφέρεται. Αν η ροή του facebook δεν τους προσφέρει ένα «μη κερδοφόρο» ή «ψεύτικο» περιεχόμενο, δεν θα γνωρίσουν κάτι άλλο. Αλλά όλοι εμείς που ενδιαφερόμαστε για το μέλλον θα είμαστε φτωχότεροι.

Σημειώσεις:

[1]

<https://www.theguardian.com/technology/2017/nov/21/net-neutrality-rules-to-be-ditched-as-expected-fcc-decision-sparks-protests>

[2]

<https://medium.com/@caityjohnstone/ive-been-banned-from-facebook-for-sharing-an-article-about-false-flags-678c24358fde>

[3] <https://wikileaks.org/google-is-not-what-it-seems/>

[4]

<https://www.jonathan-cook.net/blog/2017-09-30/googles-new-search-engine-bias-is-no-accident/>

[5] https://www.youtube.com/watch?v=u_YLPUvBcDM

[6] <https://www.usmmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007392>

Πηγή: Counterpunch

*Ο **Jonathan Cook** είναι βραβευμένος δημοσιογράφος, ζει στην Ναζαρέτ όπου αρθρογραφεί και γράφει βιβλία για τη σύγκρουση Παλαιστίνιων και Ισραηλινών.

Ο George Orwell για τους Κινδύνους του Εθνικισμού

Kristian Williams

Μετάφραση: Δημήτρης Πλαστήρας

Ο George Orwell ξεκινά το δοκίμιό του «Σημειώσεις πάνω στον Εθνικισμό» με την παραδοχή πως ο εθνικισμός δεν είναι στην πραγματικότητα η κατάλληλη λέξη, αλλά κάτι σαν παρεμφερής όρος για αυτό που θα αναλύσει. Εξηγεί:

«Με τον ‘εθνικισμό’ εννοώ πρώτα από όλα τη συνήθεια να υποθέτουμε πως τα ανθρώπινα όντα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν

όπως τα έντομα και πως ολόκληρα σύνολα εκατομμυρίων ή δεκάδων εκατομμυρίων μπορούν να τυποποιηθούν ως «καλοί» ή «κακοί». Δεύτερον – και αυτό είναι πολύ πιο σημαντικό – εννοώ τη συνήθεια του να αναγνωρίζουμε κάποιον με ένα μόνο έθνος ή άλλη μονάδα, τοποθετώντας την πέρα από το καλό ή το κακό και μην αναγνωρίζοντας κανένα άλλο καθήκον παρά μόνο την προώθηση των συμφερόντων της.»

Αλλού περιγράφει τον εθνικισμό απλά ως «την παρανοϊκή σύγχρονη συνήθεια της ταύτισης του εαυτού μας με μεγάλες μονάδες εξουσίας και βλέποντας τα πάντα με όρους ανταγωνιστικού κύρους».

Γράφοντας αμέσως μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και στην αρχή μόλις της περιόδου της αποαποικιοκρατικοποίησης, ο Orwell επέλεξε τον εθνικισμό – αντί του σωβινισμού ή του φανατισμού – για βάσιμους, αλλά ιστορικά συγκεκριμένους λόγους. Σήμερα ίσως να είχε επιλέξει τον φονταμενταλισμό, αν και είναι εξίσου μακριά από το ειδικό νόημα που θέλει να εκφράσει. Αργότερα δημιούργησε ένα ολόκληρο λεξιλόγιο για να περιγράψει αυτή τη διαδικασία σκέψης: *μαυρόασπρο, εγκλημαστόπ, διπλοσκέψη, καλοσκέψη.*

Το σημαντικό είναι το είδος πρόσδεσης που ο εθνικιστής σχηματίζει, όχι το ιδιαίτερο αντικείμενο αυτής της πρόσδεσης:

«το συναίσθημα για το οποίο μιλάω δεν συνδέεται πάντοτε με αυτό που αποκαλούμε έθνος... Μπορεί να προσδεθεί με μία εκκλησία ή μία τάξη, ή μπορεί να δουλεύει με έναν πλήρως αρνητικό τρόπο, εναντίον κάτι ή κάποιου και δίχως την ανάγκη για κάποιο θετικό αντικείμενο αφοσίωσης».

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, ο Orwell αναφέρει τρία «βασικά χαρακτηριστικά της εθνικιστικής σκέψης»:

1. **«Εμμονή.** Σχεδόν πάντα, κανένας εθνικιστής δεν σκέφτεται, μιλά ή γράφει για τίποτα άλλο πέρα από την ανωτερότητα της δικής του μονάδας εξουσίας.» Η ιδιαίτερη αποστολή του είναι να

αποδείξει πως το έθνος που διάλεξε είναι από κάθε άποψη καλύτερο από τους αντιπάλους του. Επομένως, ακόμη και στα τελικά όρια της αληθοφάνειας, κάθε ερώτημα μπορεί να γυρίσει πίσω σε αυτό το κεντρικό ζήτημα. Καμιά λεπτομέρεια δεν είναι αδιάφορη, κανένα γεγονός δεν είναι ουδέτερο.

2. «Αστάθεια». Το περιεχόμενο του πιστεύω του εθνικιστή, ακόμη και το αντικείμενο της αφοσίωσής του, είναι αντικείμενο αλλαγών, όπως και οι συνθήκες. «Αυτό που μένει σταθερό στον εθνικιστή είναι η ίδια του η ψυχосύνθεση» – ο αδιάκοπος, απλουστευτικός, ασυμβίβαστος ζήλος. Η ουσία είναι να κρατά κανείς τον εαυτό του συνεχώς σε μία ξέφρενη κατάσταση γύρω από προσποιητούς διαγωνισμούς τιμής, είτε ξεσπούν σε σπασμούς οργής γύρω από υποθετικές προσβολές είτε σε σαδιστική έκσταση γιορτάζοντας κάποιο νέο θρίαμβο. Είναι η ένταση της εμμονής που έχει σημασία, όχι ο προσχηματικός στόχος.

3. «Αδιαφορία για την πραγματικότητα». Οι εθνικιστές επιτυγχάνουν ενστικτωδώς το επίπεδο εκείνο της διπλοσκέψης που οι κάτοικοι του *Airstrip One* καλλιεργούσαν προσπαθώντας συνειδητά: «Ο εθνικισμός είναι δίψα για δύναμη, σφυρηλατημένη με αυταπάτη. Κάθε εθνικιστής είναι ικανός για την πιο ξεδιάντροπη ατιμία, αλλά είναι και – μιας και στη συνείδησή του εξυπηρετεί κάτι μεγαλύτερο από τον ίδιο – πέρα από κάθε αμφιβολία σίγουρος πως έχει δίκιο». Η βασική του πίστη, αισθάνεται βέβαιος πως πρέπει να είναι αλήθεια, έτσι λοιπόν, τα γεγονότα πρέπει να προσαρμόζονται ώστε να ταιριάζουν σε αυτήν.

Ο Orwell κατατάσσει τις κύριες μορφές του εθνικισμού σε «θετικό Εθνικισμό» (που είναι για την ίδια τη χώρα κάποιου, π.χ. Κέλτικος εθνικισμός ή Σιωνισμός), σε «Αρνητικό Εθνικισμό» (που είναι εναντίον κάποιας άλλης ομάδας, π.χ. Αντισημιτισμός ή Τροτσκισμός στην καθαρή του αντι-Σοβιετική εκδοχή), και σε «Μεταφερόμενο Εθνικισμό» (ταύτιση κάποιου με μία φυλή, τάξη ή χώρα άλλη από τη δική του – την εποχή του Orwell συνήθως με την ΕΣΣΔ). Φυσικά, είναι δυνατό να έχεις οποιαδήποτε από αυτές τις πεποιθήσεις και να μην είσαι «εθνικιστής» με την

οργουελιανή έννοια του όρου.

Το πρόβλημα δεν είναι εγγενές σε κανένα συγκεκριμένο σώμα σκέψεων, ακριβώς όπως και καμία συγκεκριμένη θεωρία δεν εγγυάται την ανοσία.

Το ζήτημα είναι λιγότερο το φιλοσοφικό περιεχόμενο και περισσότερο ο υποκειμενικός τρόπος με τον οποίο το άτομο σχετίζεται με αυτό.

Ο εθνικιστής κρατάει το ιδιαίτερό του δόγμα, όχι μόνο ως την αδιαμφισβήτητη αλήθεια, αλλά και ως το απόλυτο μέτρο με το οποίο μπορεί να κριθεί η αλήθεια. Η έκτασή του δεν περιορίζεται σε ηθικά ή πολιτικά γεγονότα και όλα τα ερωτήματα, είτε πρακτικά είτε αξιακά, μπορούν να απαντηθούν εκ των προτέρων με τη μνημόνευση του εθνικιστικού πιστεύω – ή, ακριβέστερα, του «ανταγωνιστικού κύρους» της «μονάδας δύναμης» στην οποία έχει αφοσιώσει τον εαυτό του.

*

Οι κίνδυνοι της εθνικιστικής σκέψης επεκτείνονται πολύ πιο πέρα από κάποιο συγκεκριμένο σφάλμα και πέρα ακόμα από τα κινήματα που μολύνονται από αυτήν. Μόλις ο εθνικισμός εξαπλωθεί πέρα από ένα συγκεκριμένο σημείο, θα προσπαθήσει να υποβιβάσει τη συνολική ποιότητα του πολιτικού διαλόγου, και επομένως της πολιτικής σκέψης – και επειδή κανένα γεγονός ή ιδέα δεν είναι άσχετη με τις εθνικιστικές φιλοδοξίες, τελικά κάθε σκέψη.

Σε αυτό που μάλλον αποτελεί το πιο αποκαρδιωτικό απόσπασμα του ημερολογίου του, ο Orwell έγραψε:

«Πνιγόμαστε στη βρώμα. Όταν μιλάω σε οποιονδήποτε ή διαβάζω τα γραπτά από οποιονδήποτε έχει κάτι να πει, νοιώθω πως η διανοητική εντιμότητα και η ισορροπημένη κρίση έχει απλά εξαφανιστεί από το πρόσωπο της γης. Η σκέψη όλων είναι εισαγγελική, ο καθένας απλά προωθεί μια «θέση» με εσκεμμένη

φίμωση της άποψης του αντιπάλου, και επιπλέον, με απόλυτη απαξίωση προς κάθε βάσανο πέρα από αυτά του ίδιου και των φίλων του... Μπορεί κανείς να το παρατηρήσει αυτό στην περίπτωση ανθρώπων που κάποιος διαφωνεί μαζί τους, όπως οι φασίστες ή οι πασιφιστές, αλλά στην πραγματικότητα όλοι είναι το ίδιο, τουλάχιστον όλοι όσοι έχουν απόλυτη άποψη. Όλοι είναι ανέντιμοι, και όλοι είναι απόλυτα σκληροί προς ανθρώπους που είναι έξω του στενού κύκλου των δικών τους συμφερόντων και συμπαθειών.

Αυτό που είναι εντυπωσιακότερο όλων είναι ο τρόπος που η συμπάθεια μπορεί να «ανάψει» ή να «σβήσει» σαν ένα είδος διακόπτη ανάλογα με την πολιτική σκοπιμότητα... Δεν εννοώ τα ψέματα για την επίτευξη πολιτικών στόχων αλλά τις πραγματικές αλλαγές σε υποκειμενικά συναισθήματα. Δεν υπάρχει όμως κάποιος που να έχει και αποκρυσταλλωμένη γνώμη και ισορροπημένη αντίληψη; Στην πραγματικότητα υπάρχουν πολλοί αλλά είναι ανίσχυροι. **Όλη η εξουσία βρίσκεται στα χέρια παρανοϊκών».**

Ο πολιτικός διάλογος μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο δεν μπορεί να αποτελέσει τρόπο για να φτάσει κάποιος στην αλήθεια ή να καταφέρει έναν κάποιο βαθμό αμοιβαίας κατανόησης ή να πείσει άλλους για τη δική του άποψη, ή ακόμη να κάνει τον εαυτό του κατανοητό. Αντιθέτως, είναι ένα είδος παιχνιδιού στο οποίο τόσο η νίκη όσο και τα ρίσκα είναι κυρίως φανταστικά. Ο Orwell ανέλυσε τα κίνητρα του εθνικιστή: «Αυτό που θέλει είναι να αισθανθεί πως η δική του μονάδα επικρατεί πάνω σε μια άλλη μονάδα και πιο εύκολα μπορεί να το κάνει αυτό με την επίθεση σε έναν αντίπαλο παρά με την εξέταση των γεγονότων για να δει αν τον στηρίζουν». Μιας και οι δυο πλευρές είναι, κατά κανόνα, εξίσου «αδιάφορες για το τι συμβαίνει στον πραγματικό κόσμο», το αποτέλεσμα τέτοιων διαφωνιών «είναι πάντοτε εντελώς δίχως αποτέλεσμα» και «ο κάθε διεκδικητής δίχως εξαίρεση πιστεύει πως ο ίδιος έχει κερδίσει τη νίκη».

Σε έναν τέτοιου είδους διαγωνισμό είναι σχεδόν σίγουρο πως οι φαντασιώσεις αντικαθιστούν τα γεγονότα, οι πλάνες υπερिशύουν των επιχειρημάτων και η συκοφαντία γίνεται η προτιμώμενη

τακτική από όλες τις πλευρές. Μια ομίχλη αβεβαιότητας σύντομα απλώνεται πάνω από κάθε άποψη, «κάτι που κάνει όλο και δυσκολότερο να ανακαλύψεις τι στην πραγματικότητα συμβαίνει», και έτσι «γίνεται ευκολότερο να γραπωθείς από παρανοϊκές απόψεις. Αφού τίποτα πλέον δεν αποδεικνύεται ούτε καταρρίπτεται, το πιο αδιαμφησβήτητο γεγονός μπορεί με ευκολία να απορριφθεί». Αλλά δεν πειράζει. Η αμφιβολία γρήγορα μετατρέπεται σε αδιαφορία.

Τα γεγονότα είτε παρουσιάζονται είτε συσκοτίζονται ώστε να δημιουργήσουν μία κατάσταση. Αν είναι αναγκαίο, τα απαραίτητα γεγονότα απλά εφευρίσκονται ή, αντιθέτως, απλά διαγράφονται.

Αυτό που ανησυχούσε κυρίως τον Orwell, ήταν πως μεμονωμένοι άνθρωποι – ίσως και εκατομμύρια από αυτούς – μπορεί να αντλήσουν την αίσθηση ολότητάς τους με την εθελοντική τους υποταγή σε ασταθή δόγματα, αντί του σεβασμού για την αλήθεια ή τις απαιτήσεις της συνείδησης κάποιου. Μπορεί τότε να σταματήσουν να αναγνωρίζουν πως τέτοια πράγματα, όπως η κατασκευή αποδείξεων και η συκοφάντηση του αντιπάλου είναι απαράδεκτα – ή ακόμη και άτιμα. Βρήκε αυτή τη σκέψη «τρομακτική... γιατί συχνά μου δίνει την αίσθηση πως η ίδια η έννοια της αντικειμενικής αλήθειας σβήνεται από τη γη». Στο 1984 οδηγεί την τάση αυτή στη λογική της κατάληξη. Ο O'Brien, το στέλεχος του Εσωτερικού Κόμματος, ο δάσκαλος-βασανιστής, κάνει κατήχηση στον δύστυχο Winston Smith στο κελί του μέσα στο Υπουργείο Αγάπης:

«Εμείς, το Κόμμα, ελέγχουμε όλα τα αρχεία και ελέγχουμε όλες τις αναμνήσεις... ελέγχουμε το παρελθόν... Εσύ νομίζεις πως η πραγματικότητα είναι κάτι αντικειμενικό, εξωτερικό, αυθύπαρκτο... Αλλά σου λέω, Winston, πως η πραγματικότητα δεν είναι εξωτερική. Η πραγματικότητα υπάρχει στο ανθρώπινο μυαλό και πουθενά αλλού. Όχι στο μεμονωμένο μυαλό, που μπορεί να κάνει λάθη και σε κάθε περίπτωση σύντομα χάνεται αλλά στο μυαλό του Κόμματος, που είναι συλλογικό και αθάνατο. Ό,τι πιστεύει το Κόμμα πως είναι αλήθεια είναι ή αλήθεια. Είναι

αδύνατον να δεις την αλήθεια, παρά μόνο κοιτώντας μέσα από τα μάτια του Κόμματος».

Στο τέλος, ο Winston τσακίζεται. Προσηλυτίζεται στην άποψη του Κόμματος. Κάποτε είχε γράψει πως «Ελευθερία είναι η ελευθερία του να λες πως δύο και δύο κάνουν τέσσερα». Αλλά τελικά μαθαίνει πως «μερικές φορές είναι πέντε. Μερικές φορές είναι τρία. Μερικές φορές είναι όλα αυτά ταυτόχρονα». Η αφοσίωσή του στο Κόμμα εξασφαλίζεται από – καλύτερα, είναι ταυτόσημη – με την παράδοση της δικής του κρίσης.

*

Όπως και με τις οδηγίες του για τη βελτίωση του κακού γραψίματος, η στρατηγική του Orwell για την αντιμετώπιση των απατών του εθνικισμού είναι το να μας διδάξει πώς να τις αναγνωρίζουμε και μετά να κάνει επίκληση στη δική μας ορθή σκέψη. Το πρώτο βήμα, αναφέρει, είναι μάλλον η αναγνώριση των δικών μας ατελειών, σφαλμάτων και προκαταλήψεων. Γράφει:

«Όσο για τις εθνικιστικές αγάπες και τα μίσση για τα οποία έχω μιλήσει, είναι κομμάτια αυτού που αποτελεί λίγο πολύ τον καθένα μας, είτε μας αρέσει είτε όχι. Αν είναι δυνατόν να απαλλαγούμε από αυτά δεν το γνωρίζω, αλλά πιστεύω πως είναι δυνατόν να παλεύουμε εναντίον τους και αυτό είναι ουσιαστικά μια ηθική προσπάθεια. Είναι ερώτημα πρώτα από όλα ανακάλυψης του τι είναι κάποιος και ποια είναι πραγματικά τα συναισθήματά του, και στη συνέχεια να συνυπολογίζει την αναπόφευκτη προκατάληψη... **Οι συναισθηματικές ορμές που είναι αναπόφευκτες, και είναι ίσως αναγκαίες για την πολιτική δράση, πρέπει να είναι ικανές να υπάρχουν δίπλα-δίπλα με μια αποδοχή της πραγματικότητας».**

Μπορεί κάποιος να μην είναι ικανός να αποφύγει την προκατάληψη αλλά δεν είναι αναγκαίο να υιοθετήσει την προκατάληψη ως αρχή. Μπορεί, αν όχι κάτι άλλο, να αρνηθεί να παραδόσει τη δική του προσωπική κρίση. Αυτό είναι εν μέρει θέμα χαρακτήρα: η ικανότητα του να διακρίνουμε μεταξύ του τι θέλουμε και του τι

γνωρίζουμε, «η δύναμη αντιμετώπισης δυσάρεστων γεγονότων», η θέληση για ζωή δίχως παρηγορητικά ψέματα. Ίσως αυτό που χρειάζεται περισσότερο από όλα είναι η συνεχιζόμενη πίστη στην ύπαρξη μιας αντικειμενικής αλήθειας ενώ διατηρείται ένας αυστηρός, απαιτητικός σκεπτικισμός που αφορά όλους τους ισχυρισμούς της κατοχής της.

Αυτό δεν είναι όμως παρά μία μερική λύση. Μπορεί να βοηθήσει ένα μεμονωμένο μυαλό να παραμείνει καθαρό και τίμιο αλλά κάνει ελάχιστα στο να αλλάξει τη συνολική ατμόσφαιρα. Ο Orwell το συνειδητοποίησε αυτό και όμως προς το τέλος της ζωής του αυτό το ερώτημα της ατομικής σκέψης έγινε το βασικό του ενδιαφέρον. Αντιμέτωπος με τη συνεχιζόμενη απειλή του ολοκληρωτισμού, ο Orwell κατέληξε να βλέπει τον αγώνα για ελευθερία να υπάρχει, όχι μόνο μεταξύ τάξεων και εθνών αλλά πρώτα και ίσως πολύ πιο σημαντικά ανάμεσα «στα λίγα κυβικά εκατοστά μέσα στο κρανίο σας».

Πηγή: δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο LitHub (<https://lithub.com/what-george-orwell-wrote-about-the-dangers-of-nationalism/>). Προσαρμοσμένο από το βιβλίο *Between the Bullet and the Lie: Essays on Orwell* (AK Press, 2017).

this part of the line were not Fascists at conscripts who had been doing their military in a sort of violent when war broke out and were only movement. The sunlight Occasional snatches of them was happening except the across the of bullets doubt noises and sand-bagged windows, relative vehicle was stirring no streets; here and there were the first as the trams stood motionless where their fat they were indaped out of them when the fighting started. They wore khaki over the devilish noise, echoing from thousands of y when they arrived on and on and on, like a tropical rain. Dodging about in no man's it quickened to a deafening fury. I watched one of a proof that the daylight lasted, and put as somehow rather a pitiful sight. A devil was happening, who was windburnt, with his clothes in rags, ing, was at first very diffic calling a pannikinful of stew into his ana are so used to street-fight all the while his eyes flitted nerv geography that they know by iamens who stood watching him. I thirty will hold which streets an't we were blood-thirsty 'Reds' and a hopeless disadvantage. As soon as he had finished his meal; the could grasp that the Redded him kept stroking his shoulder and sets of the town, fog noises. On one memorable day fifteen de: blas the working, a single batch. They were led through the village, a confuse, with a man riding in front of them on a white horse on that managed to take a rather blurry photograph which was stas in me later.

On our third morning have be face was handing them out sergeant with a coarse dark party of of dismay when I saw the in the mule-stable. I got a the human Mauser dated 1896— thing they gave me. It was taluna sty, the bolt was stiff, the more than forty years old! If. Cold lance down the muzzle wooden barrel-guard was spl that con praying for. Most of the rifles were equally bad, some league n even worse, and no attempt was made to give the East League ons to the men who knew how to use them. The best, ne lot, only ten years

KRISTIAN WILLIAMS

Foreword by David Goodway

Για το Σύντομο Καλοκαίρι της

Αναρχίας του Εντσενσμπέργκερ

Νίκος Κατσιαούνης

Ανάμεσα στην ιστορική και τη λογοτεχνική αφήγηση...

Δεν θα ήταν υπερβολή να ισχυριστεί κανείς ότι τα επιστημονικά πορίσματα της ιστορικής έρευνας σε πολλές περιπτώσεις απέχουν μίλια μακριά από τις συλλογικές θεάσεις της Ιστορίας. Οι πολυδαίδαλες ερμηνείες, οι μέθοδοι και τα θεωρητικά σχήματα των ιστορικών αδυνατούν να επικοινωνήσουν με τον τρόπο που τα άτομα και οι κοινωνίες φαντάζονται τον εαυτό τους, το παρελθόν τους και, κατ' επέκταση, το μέλλον τους. Συνήθως για τους λαούς η Ιστορία είναι και παραμένει ένα σύνολο ιστοριών τις οποίες αξίζει κάποιος να διηγείται και να ξαναδιηγείται. Κι αυτή η μετάδοση δεν φοβάται ούτε τους μύθους ούτε τις ανατιμήσεις ούτε και τα λάθη του παρελθόντος, αλλά αντίθετα μπορεί να τα εγκολπώσει με δημιουργικό τρόπο μέσα στη συλλογική μνήμη. Αν η Ιστορία είναι μια επινόηση στην οποία η πραγματικότητα προσκομίζει τα υλικά της, τότε αυτά μπορούν να πάρουν το χρώμα και το σχήμα που ο καθένας θέλει να δώσει ώστε να δημιουργήσει το οικοδόμημά του – πραγματικό ή φανταστικό, δεν έχει επί του προκειμένου σημασία.

Κάπως έτσι νοείται το συναρπαστικό βιβλίο *Το σύντομο καλοκαίρι της αναρχίας* του Χανς Μάγκνους Εντσενσμπέργκερ. Όπως είναι γνωστό, περιγράφει με έναν πρωτότυπο τρόπο την ιστορία του Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι, μέσα από τις διαδοχικές αφηγήσεις και εξιστορήσεις ανθρώπων που είτε ήταν στον στενό του κύκλο είτε βίωναν από κοινού τα γεγονότα των συναρπαστικών χρόνων πριν και μετά τον Ισπανικό εμφύλιο του 1936. Και μέσα από τις διηγήσεις για τον Ισπανό επαναστάτη περνά μπροστά μας, με έναν αφηγηματικό τρόπο που θυμίζει ταινία, οι προσπάθειες και οι αγώνες των αναρχικών για την έφοδο στον ουρανό, για την πραγμάτωση της κοινωνικής επανάστασης.

Η ιστορία των αναρχικών στην Ισπανία ξεκινά όταν τον Οκτώβρη

του 1868 ο Τζουζέπε Φανέλι, θαυμαστής του Μπακούνιν και ανήκων στην αντιαυταρχική πτέρυγα της Πρώτης Διεθνούς, χωρίς να γνωρίζει ισπανικά, φτάνει στη Μαδρίτη για να διαδώσει το μήνυμα του αναρχισμού. Έκτοτε και στην πορεία του χρόνου, οι αναρχικοί στην Ισπανία θα διατηρήσουν μια ηγεμονική θέση στο εργατικό κίνημα, αποτελώντας παράλληλα και το πιο επαναστατικό του τμήμα.

Το βιβλίο του Εντσενσμπέργκερ αποτελεί, από τη μία, μια διαδρομή στην ιστορία του αναρχικού κινήματος μέσα από το ψηφιδωτό των αφηγήσεων των ίδιων των πρωταγωνιστών και, από την άλλη, επιχειρεί το χτίσιμο ενός πορτρέτου του Ντουρούτι επιμένοντας τόσο στην αγωνιστική του δράση όσο και σε ψυχογραφικές αποτυπώσεις. Εξάλλου την περίοδο που γράφτηκε το βιβλίο, στις αρχές της δεκαετίας του 70, η σκιά της φρανκικής δικτατορίας είχε επιβάλει ένα ιδιόμορφο μισοσκοτάδο στην ιστορία του ισπανικού αναρχισμού.

Ο Εντσενσμπέργκερ δεν προτίθεται να κάνει μια αγιογραφία του Ντουρούτι. Αντίθετα, προσπαθεί να φωτίσει έναν αντι-ήρωα του οποίου η φήμη κολλά στο θάρρος του, στην εντιμότητά του και στην αλληλεγγύη του και ο οποίος δοκιμάζεται σε άνισες καταστάσεις. Διότι ο Ντουρούτι, όπως συμβαίνει με ένα πλήθος λαϊκών αγωνιστών, δεν μπορεί να τυποποιηθεί, να

κανονικοποιηθεί, και γι' αυτό τον λόγο οι μάζες αναγνώριζαν τον εαυτό τους σε αυτόν – το ίδιο συμβαίνει με τον «δικό μας» Άρη Βελουχιώτη.

Η επανάσταση των Ισπανών του 1936 αποτελεί μια ιστορική θραύση μέσα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, από εκείνες που κάνουν την ανθρωπότητα να αντιληφθεί τις δυνατότητες της δύναμής της για να δημιουργήσει έναν πιο ελεύθερο κόσμο. Τα «ηρωικά χρόνια» στην Ισπανία, όπως τα αποκαλεί ο Μάρι Μπούκτσιν, χαρακτηρίστηκαν από τους ελευθεριακούς πειραματισμούς σε οργανωτικές δομές, σε πολιτικές μεθόδους λήψης των αποφάσεων, στη συγκρότηση μιας αξιακής κλίμακας διαφορετικής από την κυρίαρχη, σε μια νέα εκπαιδευτική διαδικασία χωρίς καταναγκασμούς και σε μορφές πάλης και δράσης. Όπως είναι φυσικό, κάθε πειραματισμός έχει και τις αποτυχίες του, τα λάθη ή τις υπερβολές του.

Η επανάσταση για τους Ισπανούς αναρχικούς σήμαινε τη θεσμοποίηση της άμεσης δράσης: την ενασχόληση δηλαδή με την αυτοδιαχείριση ως κανονική μορφή πολιτικής.

Αν ο προλεταριακός σοσιαλισμός αποτέλεσε για πάνω από έναν αιώνα μια σημαντική επαναστατική δύναμη εξαιτίας όχι τόσο της άρτιας οργάνωσης του προλεταριάτου, αλλά περισσότερο λόγω της βίαιης διαδικασίας προλεταριοποίησης που επέβαλε ο πρώιμος καπιταλισμός στην πλειοψηφία του κοινωνικού συνόλου, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ήττα της ισπανικής επανάστασης κλείνει και έναν μεγάλο κύκλο που άνοιξε με τις μεγάλες εξεγέρσεις και επαναστάσεις της νεωτερικής εποχής, προτού ο προλεταριακός σοσιαλισμός εκπέσει σε μεταβλητή της ιδεολογίας του κρατικού καπιταλισμού.

Η νεωτερική έννοια της επανάστασης είναι αναπόσπαστα δεμένη με την ιδέα ότι η ιστορική πορεία κάνει ξαφνικά μια νέα αρχή. Σύμφωνα με τη Χάνα Άρεντ, είναι κρίσιμο για τις νεωτερικές επαναστάσεις ότι η ιδέα της ελευθερίας και μιας νέας αρχής πρέπει να συμπίπτουν. Μόνο όταν η Ιστορία απέκτησε τη γραμμική

της εξήγηση έγινε εφικτό να νοηθούν οι επαναστάσεις ως μια ριζική τομή που δημιουργεί νέες συνθήκες και απελευθερώνει ένα κοινωνικό δυναμικό που δημιουργεί νέες πραγματικότητες.

Το ζήτημα της ελευθερίας αποτέλεσε το διακύβευμα των νεωτερικών επαναστάσεων και το κρίσιμο σημείο στο οποίο συντρίφτηκαν. Η διαδεδομένη άποψη σήμερα ότι η επανάσταση είτε κρατικοποιείται είτε στρέφεται εναντίον των ανθρώπων που την έπραξαν δεν αποτελεί μια μεταφυσική της ιστορίας αλλά μια διαπιστωμένη ιστορική τραγωδία, με την οποία δυστυχώς θα πρέπει να έρθουμε αντιμέτωποι, τουλάχιστον όσοι επιδιώκουμε μια αλλαγή του κυρίαρχου παραδείγματος.

Αν και είναι κοινότυπο, θα λέγαμε ότι η διαδικασία της απελευθέρωσης δεν ταυτίζεται απαραίτητα με την επιθυμία της ελευθερίας, αν και αποτελεί προϋπόθεσή της. Η απελευθέρωση πάντα προβάλλει με μεγαλοπρέπεια ενώ η εδραίωση της ελευθερίας πάντα είναι αβέβαιη. Κάτι τέτοιο στην αφαιρετική του διάσταση συνέβη και με τους Ισπανούς αναρχικούς στην προσπάθειά τους να επιτύχουν αυτό που ο Χέγκελ ονόμασε συμφιλίωση του ουρανού και της γης, δηλαδή την επανάσταση.

Κλείνοντας, θα λέγαμε ότι ο Εντσενσμπέργκερ στο Σύντομο καλοκαίρι της αναρχίας προσπαθεί να ξεπεράσει τα όρια της ιστοριογραφίας και να μας μεταφέρει στη δρώσα πραγματικότητα των Ισπανών επαναστατών, στις συνθήκες της καθημερινής και πραγματικής τους ζωής. Κι αυτά τα μονοπάτια ίσως μόνο η λογοτεχνία μπορεί να τα προσπελάσει, να μπει δηλαδή μέσα στις ζωές και τις ψυχές των ανθρώπων, να μυριστεί να κίνητρά τους και να προσπαθήσει να τους καταλάβει. Ο συγγραφέας κατάφερε να αποτυπώσει κάτι ιδιαίτερα σημαντικό που είναι και ο λόγος για τον οποίο άνθρωποι σαν τον Ντουρούτι κατάφεραν να επιβιώσουν στη συλλογική μνήμη και δεν είναι άλλο από τις μαρτυρίες των ίδιων των ανθρώπων, από την προφορική παράδοση που ανάμεσα στον μύθο και την αλήθεια δημιουργεί και αναπαριστά τη δρώσα ιστορία των λαών.

Αλήθεια τι θα γνωρίζαμε για τον Ντουρούτι, σε μια περίοδο

όπου η διατήρηση των αρχείων ήταν παντελώς άγνωστη, αν δεν υπήρχαν οι ρακοςυλλέκτες της Ιστορίας όπως ο Εντσενσμπέργκερ;

Για το τέλος, ας ακούσουμε τα λόγια του συγγραφέα που νομίζω ότι περικλείουν το σύνολο αυτού του εξαιρετικού βιβλίου:

«Το τέλος του ήρωα δρα σαν οϊωνός αλλά και σαν υποχρέωση. Από αυτό το σημείο αρχίζει να αποκρυσταλλώνεται ο μύθος. Η κηδεία του εξελίσσεται σε διαδήλωση. Δρόμοι παίρνουν το όνομά του, η εικόνα του εμφανίζεται σε τοίχους, σε πλακάτ, γίνεται φυλαχτό. Η νίκη της υπόθεσής του οδηγεί σε κανονικοποίηση που σημαίνει σχεδόν πάντα κατάχρηση και προδοσία. Έτσι ο Ντουρρούτι απέφυγε να γίνει επίσημα εθνικός ήρωας. Η ήττα της ισπανικής επανάστασης τον έσωσε από αυτή την τύχη. Έμεινε αυτό που πάντα ήταν. Ένας προλεταριακός ήρωας, ένας από τους καταπιεσμένους και κυνηγημένους. Ανήκει στην αντι-ιστορία, εκείνη που δεν υπάρχει στα βιβλία. Ο τάφος του βρίσκεται στην άκρη της Βαρκελώνης, στη σκιά ενός εργοστασίου. Στην άγραφη ταφόπλακα βρίσκεις πάντα μερικά λουλούδια. Κανένας μαρμαράς δεν χάραξε επάνω τ' όνομά του. Μόνο άμα κοιτάξεις καλά μπορείς να δεις αυτό που ένας άγνωστος έχει χαράξει με σουγιά και παιδικά γράμματα: τη λέξη Ντουρούτι».

Αγρίνιο: Μεγαλώνοντας Ανάμεσα σε Δύο Ρέματα

Γρηγόρης Τσιλιμαντός

Το Αγρίνιο είναι μια πόλη που μάθαινε να ζει με τα νερά, την υγρασία και τις λάσπες. Ρέματα, πηγάδια, πολλά πηγάδια, τέσσερις λίμνες γύρω του, Αχελώος κι ένας απέραντος και πλούσιος κάμπος που στον πόλεμο αντιστάθμισε τη λιμοκτονία απ'

την κατοχική πείνα. Οι κερδισμένοι απ' τον κάμπο είναι άλλη ιστορία.

Γεννημένος το '60, Δεκέμβρη μήνα. Παντού κρύο, σαν αλουμίνιο όπως οι νύχτες πάνω απ' το Αγρίνιο, όπως λέει ο μέγας Χατζιδάκης. Το σπίτι στα προσφυγίτικα της Ερυθραίας. Χώρος, η μοναδική κρεβατοκάμαρα αυτή των γονιών κι ένα μαγκάλι αναμμένο. Η μάνα να χαροπαλεύει γιατί δεν έβγαινε το ύστερο (πλακούντας) κι έφραζε το διάφραγμα. Το έβγαλε κομμάτι κομμάτι επιτέλους ο "μάμμος". Τότε πήρα την πρώτη πνευμονία. Το πάτωμα ξύλινο κι από κάτω η γλαβανή, υπόγεια αποθήκη με ξύλα για το χειμώνα. Εκεί η γιαγιά έκρυβε στην κατοχή αντάρτες, κομμουνιστογειτονιά βλέπεις. Μπούκαραν κάποια φορά οι Γερμανοί, πάτησαν την κουρελού που σκέπαζε την καταπακτή κι έφυγαν. Κορώνα-γράμματα δηλαδή.

Κάτω απ' το υπόγειο, φλέβα νερού. Μια αγιάτρευτη υγρασία, ακόμη και σήμερα, στα παλιά θεμέλια. Γεννήθηκα σα να λέμε μες τα νερά και την υγρασία. Η Ερυθραία είχε πολλά πηγάδια και το νερό ήταν δώρο και κοινωνικό αγαθό για όλους, πριν έρθει το κράτος με τον οργανισμό και το ρολόι και το κάνει εμπόρευμα, δηλ. **πρόοδο**.

Κι όπως γεννήθηκα έτσι και μεγάλωσα, ανάμεσα σε δύο ρέματα: Άγιος Κωνσταντίνος – Ερυθραία – Αγρίνιο.

Τα ρέματα δεν χωροθετούσαν μόνο τον τόπο αλλά και τη σύνθεση του πληθυσμού. Από τη μια οι πρόσφυγες, στη μέση οι "μπασταρδεμένοι", πρόσφυγες και φερτοί, γαμπροί και νύφες από το Ξηρόμερο και τα γύρω χωριά, κι από την άλλη οι Αγρινιώτες. Μία σύνθεση που καθορίστηκε από δύο καταστροφές. Μία φορά από την καταστροφή του '22, με τον εθνικισμό της Μεγάλης Ιδέας, και μια δεύτερη από την καταστροφική επικράτηση των εθνικιστών και των ταγματασφαλιτών στα γύρω χωριά μετά τον εμφύλιο.

Η Ερυθραία που ήταν στη μέση, με τα δυο ρέματα να την περιστοιχίζουν, μας έδινε το προτέρημα να απλώνουμε τον ζωτικό μας χώρο από το ένα μέρος στο άλλο. Ξέραμε τί θα κάνουμε στο

ένα ρέμα και τί θα κάνουμε στο άλλο, σε όλον τον κύκλο του χρόνου, όπως οι μεγάλοι τότε ήξεραν ποιος είναι και τι είναι ο αριστερός και ποιος είναι και τι είναι ο δεξιός.

Ζούσαμε την εποχή της σαφήνειας, στον δικό μας παιδικό χωροχρόνο. Ξέραμε τί μας ένωνε και τί μας χώριζε από αυτό που ήταν πέρα από τις δύο όχθες. Από δύο γέφυρες και τα δύο ρέματα, μια στα πάνω όρια και μια στα κάτω. Απ' τη μια πλευρά, ο προσιτός κόσμος του Αγ. Κωνσταντίνου κι από την άλλη, ο απρόσιτος για μας τότε, του Αγρινίου. Με τον Αγ. Κωνσταντίνο, τον "συνοικισμό" όπως τον λέγαμε, μας ένωναν τα πέτρινα χαμόσπιτα με τους λουλουδένιους κήπους, η αρχιτεκτονική του τεμαχισμού των οικοπέδων για την εγκατάσταση των προσφύγων, το μοναδικό δημοτικό σχολείο και το πανηγύρι με τον Τζιμ Αρμάο, τις βάρκες, την ασώματο κεφαλή, τον γύρο του θανάτου και το "πέντε κρίκοι ένα τάληρο".

Η κάτω γέφυρα μας ένωνε με τους δικούς μας. Σ' αυτή τη γέφυρα χαζεύαμε τα ορμητικά νερά που κατέβαιναν το χειμώνα από το λόφο της Αγ. Παρασκευής και πιο ψηλά από το βουνό πίσω από τον Αη Λια. Η Ερυθραία ποτέ δεν πλημμύρισε. Το καλοκαίρι για να ανέβουμε στον συνοικισμό, κόβαμε δρόμο μέσα από το �έμα, βάζοντας πέτρες για να περνάμε, όχι πάντα με επιτυχία. Φτιάχναμε τα δικά μας περάσματα. Σ' αυτό το �έμα κάναμε το πρώτο μάθημα βιωματικής φυσικής ιστορίας. Μπακακάκια και γυρίνοι, "σκουταρέλες" (σαύρες), πεταλούδες, πουλιά, ακόμη και πετροκάβουρα. Καλαμιές και φτέρες, βάτα και φραγκόσουκα. Όταν πέρναμε το �έμα ανάποδα, προς το βουνό, πηγαίναμε για κολύμπι στην καταβόθρα, βάθρα όπως τη λένε στη Σαμοθράκη. Οι πιο τολμηροί γυμνοί κι οι ντροπαλοί μαγιώ από νάυλον σακούλα. Ήταν οι τρόποι για να' χουμε στεγνά εσώρουχα στην επιστροφή για να μην μας πάρουν χαμπάρι οι γονείς. Ο πρώτος γυμνισμός, τα πρώτα σκιρτήματα της απελευθέρωσης του σώματος.

Καταλαμβάναμε και δημιουργούσαμε για λίγες ώρες το δικό μας έδαφος αυτής της απελευθέρωσης. Ακόμη κι οι αυνανισμοί μας εκεί είχαν άλλη διάσταση γιατί εκεί ήταν απαλλαγμένοι από τον αιφνιδιασμό και το επακόλουθο γονάτισμα μπροστά στα

εικονίσματα. Ήταν το βίωμα που ξέφευγε από την επίσημη κοινωνία και συντελούνταν κάτω από τη μύτη του Θεού και του αφέντη (πατέρας – παπάς - δάσκαλος – χωροφύλακας).

Είχαμε το προνόμιο να έχουμε και δυό γήπεδα δίπλα σ' αυτό το ρέμα. Μια αλάνα κατηφορική στην οποία συχνά ψάχναμε τη μπάλα στις καλαμιές και στα λασπόνερα και μια άλλη πιο μικρή αλλά πιο επίπεδη. Κι οι δυό παρατημένα καπνοχώραφα, δώρο των ιδιοκτητών χωρίς περιφράξεις και συρματοπλέγματα.

Οι καλαμιές από το ρέμα μας έφτιαξαν τα πρώτα δοκάρια, όταν σκεφτήκαμε να εγκαταλείψουμε τις πέτρες-σημάδια που όριζαν μέχρι τότε το τέρμα. Και τότε λες κι όλα άλλαξαν. Στόχος δεν ήταν απλώς το γκολ αλλά να πετύχουμε το “δοκάρι και μέσα”, ακόμη και το “δοκάρι κι έξω”, μαγεμένοι από αυτή την ξαφνική αλλαγή πορείας της μπάλας. Οι καλαμιές νοηματοδοτούσαν διαφορετικά τα επιφωνήματα “αχ” και “γκολ”. Εκεί ήταν το εβδομαδιαίο μας ραντεβού για τα “φιλικά” και για τα ντέρμπυ με τα παιδιά του συνοικισμού. Μας ένωνε βλέπεις και ο Κρόνος, η ερασιτεχνική ομάδα των προσφύγων εκατέρωθεν του ρέματος. Μετέπειτα έγινε ΑΕΚ Αγ. Κωνσταντίνου. Τον ΠΑΟΚ τον είχαν πάρει τα Καλύβια τρία χιλιόμετρα έξω από το Αγρίνιο.

Εκεί στις όχθες δινόταν το ραντεβού για τον πετροπόλεμο, που ξεκίνησε, αν θυμάμαι καλά, όταν μας χώρισαν από το μοναδικό δημοτικό στον συνοικισμό και μας πήγαν στο δικό μας, της Ερυθραίας. Σα να προσπαθούσαν να μας κόψουν τον ομφάλιο λώρο, ένα πράμα. Μετρούσαμε μελανιές και καρούμπαλα, αλλά αυτά ήταν τα μυστικά της κάθε όχθης. Μετά πάλι δίπλα δίπλα, στο πανηγύρι, πάλι ντέρμπυ κι όλοι μαζί στα νεκροταφεία που ήταν το γήπεδο του Κρόνου για το Κρόνος-Ακαρνάνας, την ερασιτεχνική ομάδα του Αγρινίου.

Στο άλλο ρέμα, αυτό που μας χώριζε από τ' Αγρίνιο, βρίσκαμε άλλα καταφύγια για να εδαφικοποιήσουμε την “αλητεία” μας. Εκεί το μάθημα της βιωματικής φυσικής ιστορίας είχε άλλες προσλαμβάνουσες. Πιο πυκνή βλάστηση, πολλά και πυκνά βάτα, με αγριαχλαδιές, λυγαριές, γαϊδουράγκαθα, βούρλα, αγκουρτσιές

(ακανθώδεις θάμνοι), γεμάτο καλαμιές και τσουκνίδες, ατσάραντους, ψευτίκια, αξότσονους, γαρδέλια (καρδερίνες), αλλά επίσης κωλοφωτιές (πυγολαμπίδες), χελώνες και φίδια. Η άνοιξη εδώ είχε άλλη διάσταση για τα λιανόπαιδα. Στα βάτα ανοίγαμε τρύπες και φτιάχναμε σπηλιές. Νοιώθαμε σαν ινδιάνοι σε σκηνή που αντί για την πίπα της ειρήνης, ανάβανε κανα τσιγαράκι χύμα. “Μου είπε ο θείος μου να μου δώσεις τρία τσιγάρα”, λέγαμε στον περιπτερά. ‘Ημουν Πέμπτη δημοτικού όταν τράβηξα μέσα μου την πρώτη ρουφηξιά σε μια τέτοια “σπηλιά” και μου ήρθε ο ουρανός σφοντύλι.

Για δάπεδο στρώναμε φύλλα απ’ τα καλάμια κι είμασταν “βασιλιάδες κι αυτοκράτορες”. Τις αγριαχλαδιές τις σεβόμασταν, ούτε που μας πήγαινε στο μυαλό να καβατζώσουμε για το σπίτι αχλάδια. Ένα ο καθένας αραιά και που, αυτό ήταν όλο. Τις κωλοφωτιές όμως δεν τις λυπόμασταν, τις πασαλείφαμε στα ρούχα μας για να φωσφορίζουν τη νύχτα. Το ίδιο και με τα γαρδέλια. Το “στήσιμο” το πήραμε απ’ τα κουρεία, στα οποία τα κλουβιά ήταν θεσμός. Εδώ όμως υπήρχε ιεροτελεστία. Κόβαμε μια αγκουρτσιά και τις κορυφές από τα βούρλα στο μήκος μιας παιδικής ανοιχτής παλάμης, μετά γκαζοτενεκές, φωτιά από κάτω και μέσα το κρεπ, μια παλιά μπεζ εύκαμπτη σόλα. Η άτιμη, όταν έλιωνε, γινόταν παχύρρευστη που δεν στέγνωνε με τίποτα. Βουτούσαμε τις βελόνες μέσα και μετά τις καρφώναμε μια μια στα αγκάθια του θάμνου. Το στηρίζαμε με πέτρες κι ένα κλουβί με γαρδέλι ή καναρίνι από κάτω και μετά κρυμμένοι περιμέναμε να πέσει στην παγίδα της κόλλας το υποψήφιο θύμα μας. Μεγαλώνοντας, απαλλαχτήκαμε κάποια στιγμή απ’ αυτή τη βαναυσότητα, μερικούς μας πήρε πολλά χρόνια.

Οι καλαμιές σ’ αυτό το ρέμα ήταν πολύτιμες για τους χαρταετούς. Μόνοι μας τους φτιάχναμε. Λαδόκολλα, αλευρόκολλα για το σώμα και διπλωμένες λωρίδες από εφημερίδα για την ουρά. Τί πράγμα κι αυτό! Πόση περηφάνια όταν σηκωνόταν κι άλλη πόση ακόμα όταν του στέλναμε “τηλεγράφημα”, ένα χαρτάκι με μια ευχή, με τρύπα στη μέση που ταξίδευε κατά μήκος του σπάγγου μέχρι να τον φτάσει, όταν ο σπάγγος είχε καλό “τράβο”, όταν ήταν δηλαδή

τεντωμένος. Νοιώθαμε αεροναυπηγοί κι αεροπόροι ταυτόχρονα, σπάνιο πράγμα στο σημερινό κόσμο της εξειδίκευσης και του καταμερισμού εργασίας.

Στην πάνω γέφυρα του ρέματος, δεν πατάγαμε, ήταν βλέπεις στη δικιά μας όχθη και το αστυνομικό τμήμα. Όχι που θα άφηναν τους πρόσφυγες “απροστάτευτους” κι ανεξέλεγκτους να αλωνίζουν. “Η ασφάλεια ήταν για τους πολιτικούς και στ’ Αγρίνιο”, μού ‘λεγε η μάνα μου. Εκεί πήγαινε το φαγητό στον θείο μου, που ήταν στο αντάρτικο λοχαγός του ΕΛΑΣ. Η περιοχή μας χρησίμευε μόνο σαν πέρασμα για να κόβουμε δρόμο μέσα από το ρέμα, για όσους καταφέραμε να μπούμε στο Γυμνάσιο του Αγρινίου. Άλλη χούντα εκεί.

Η κάτω γέφυρα ήταν μικρή και χαμηλή, πάνω στη γούβα, ανάμεσα στην κατηφόρα της δικής μας πλευράς και στην ανηφόρα προς το Αγρίνιο. Αυτός ο δρόμος, “Ν.Ιωνία” για τον ταχυδρόμο, για μας ήταν η “κατηφόρα” και η “ανηφόρα”, βιωματικές ονομασίες σημαδεμένες μονοσήμαντα απ’ την πορεία προς τα Αγρίνιο. Εκεί κάτω πηγαίναμε μόνο για κωλοφωτιές. Αυτή η γέφυρα παρέμεινε για πολλά χρόνια ο δικός μου κόμπος, το δικό μου “μετέωρο βήμα του πελαργού”, ένα βήμα και ήμουν αλλού. Στο εν λόγω ρέμα, το ραντεβού που δίναμε στις όχθες του ήταν μόνο για πετροπόλεμο.

“Πάμε να πολεμήσουμε με τα αγρινιωτάκια” λέγαμε. Μια φορά, τους κυνηγήσαμε στη μεριά τους και στήθηκε πανηγύρι, γιατί το δικό μας επίπεδο ήταν χαμηλό ενώ το δικό τους ψηλό, έτσι ήταν το ρέμα. Λες και η φύση συνέδραμε σ’ αυτή την άορατη ανισότητα που μας όπλιζε το χέρι. Δεν αστειεύομαι. Σ’ αυτή τη μάχη υπήρχαν και τόξα με βέλη που στην άκρη τους ήταν τσακισμένα καπάκια από κονσερβοκούτια. Παριστάναμε τους ινδιάνους βλέπεις. Αυτά συμβαίνουν ανάμεσα σε μικρά αρσενικά, γιατί για τα κορίτσια το ρέμα ήταν απαγορευμένη ζώνη. **Πώς λοιπόν να μην ζητήσει η πατριαρχική οικογένεια και η παιδεία της ένα μεγάλο ιστορικό συγνώμη απ’ το γυναικείο φύλο;**

Αυτό το ρέμα είχε πολλές λιγαριές, ιδανικές για σφεντόνες, αλλά και για βίτσες στους δασκάλους, που τις πηγαίναμε

ξεφλουδισμένες και καμένες για να αντέχουν. Ποιο τάχα σύνδρομο της Στοκχόλμης μας διακατείχε και τις προσφέραμε με τόση επιμέλεια προκειμένου να εφαρμόσουν την “παλιά παιδαγωγική” που περιέγραφε κι ο Καζαντζάκης δεκαετίες πριν από μας, πάνω στις παιδικές τεντωμένες και ανοιχτές μας παλάμες; “Δάσκαλε, μην το λυπάσαι” ήταν το απαραίτητο κερασάκι στην σωφρονιστική τούρτα.

Μπορεί σημείο συνάντησης στο ρέμα να μην υπήρχε με τα “αγρινιωτάκια”, όμως ένα αόρατο νήμα μας ένωνε, κι αυτό δεν ήταν άλλο απ’τον Παναιτωλικό. Ήταν αυτός που έσπαγε τα σύνορα των παιδικών μας φιλονικιών. Κι όταν λέω “σύνορα” το εννοώ. Η ταβέρνα ανάμεσα στις πάνω γέφυρες των δύο ρεμάτων λεγόταν “Σύνορα”, δίπλα ακριβώς το μοναδικό θερινό σινεμά λεγόταν “Ακροπόλ”. Σ’ αυτή την “άκρη της πόλης” γνώρισε μεγάλες δόξες ο Ξανθόπουλος, η Μάρθα Βούρτση, αλλά και η Χούλια Κότσιγιτ. Είπαμε προσφυγίτικα.

Τα αντίστοιχα ονόματα των σινεμά του Αγρινίου ήταν βουτηγμένα στις αφαιρέσεις: Ριάλτο, Ολύμπιον, Ελληνίς, Παλλάς, Άνεσις. Άστα να πάνε δηλαδή. Αντίθετα το *Ακροπόλ* και τα *Σύνορα* σηματοδοτούσαν τον κόσμο του αισθητού όπως λέει κι ένας καρδιακός μου φίλος. Είμασταν στα σύνορα και στην άκρη της πόλης, γιατί η πόλη σταμάταγε σε μας. Εμείς είμασταν η Ερυθραία και ο Αγ. Κωνσταντίνος, οι άλλοι.

Αρχές του '70 ξεκίνησαν τα μεγάλα έργα της Χούντας. Στο βοϊδολίβαδο ήρθε ο Παττακός με το μυστρί για να εγκαινιάσει το στάδιο (“κάθε πόλη και στάδιο, κάθε χωριό και γυμναστήριο”) και την τεχνική σχολή, την βοϊδοσχολή έλεγε περιφρονητικά η μάνα μου. Μας πήγαν με τα κεφάλια κουρεμένα με την “χοντρή” γιατί η “ψιλή” ήταν για σωφρονισμό και τιμωρία κι ας ήταν η διαφορά ένα χιλιοστό μαλλί. Γι’ αυτό στην μεταπολίτευση είχαμε τόσους “μαλλιάδες”.

Ήρθαν και στο πρώτο ρέμα. Στην αρχή τα φουρνέλα και ο εκβραχισμός. Το σχέδιο: τσιμεντένιος αύλακας κι από πάνω άσφαλτος. Δηλαδή υπόγειες υψηλές ταχύτητες των νερών με

ασυγκράτητα φερτά υλικά στα ανάντι και φράξιμο στα κατάντι.

Σε δουλειά να βρισκόμαστε σε νέους κύκλους εργασίας. Το πνεύμα του καπιταλισμού. Τρέχαμε όλοι να δούμε πώς γίνονταν η ανατίναξη, μας άφηναν οι άτιμοι. Το θέαμα μας απόπλιζε και δεν μπορούσαμε να δούμε πως μαζί με τους βράχους τίναζαν και τα δικά μας βιώματα με ό,τι όμορφο κι άσχημο έκρυβαν μέσα τους, κόβοντας βίαια κάθε ίχνος συνέχειας, με αλλαγές και μεταμορφώσεις για τους επόμενους.

Θυμάμαι την τελευταία εικόνα αυτού του ρέματος. Ήταν χειμώνας και είχε κατεβασιά φουσκωμένη που ξήλωσε τα καλούπια. Όταν σταμάτησε η βροχή και κόπασαν τα νερά, ένα νεαρός απ' τον συνοικισμό, παιδί της εκκλησίας, ανέβηκε πάνω σ' ένα απ' αυτά τα μεγάλα ξύλινα τελάρα, που χρησιμοποιούσαν για καλούπια, κωπηλατώντας το όρθιος και περήφανος. Ήταν η τελευταία πράξη αντίστασης του ρέματος πριν τον εγκιβωτισμό του, ήταν η τελευταία πράξη εκτροπής και οικειοποίησης που λέγαν οι Γάλλοι καταστασιακοί, από ένα παιδί που εκπροσωπούσε εκείνη την στιγμή ό,τι πηγαίο αποτυπώναμε στο ρέμα, πριν τη μαζική μας απόσυρση και ένταξη σε ό,τι το διαδέχθηκε.

Ο καιρός της τηλεόρασης ήταν ήδη εδώ. Το βίωμα και η αυτενέργεια έγιναν αναπαράσταση. Ξεκινούσε η εποχή της σύγχισης. O tempora, o mores. Τα νέα χωροταξικά σχέδια βάδιζαν στη λογική των περιφράξεων καταλαμβάνοντας κάθε σπιθαμή πραγματικά ελεύθερου χώρου και μαζί τους ξύπνησαν και οι ιδιοκτήτες κι άρπαξαν την ευκαιρία. Μετά άλλες περιφράξεις, μ' αυτές τις γαμημένες εξετάσεις εισαγωγής για το γυμνάσιο. Οι πιο πολλοί πήγαν να μάθουν "καμιά τέχνη", εγώ σηματοφόρος βλέπεις, συνέχισα με τους λίγους όλες τις βαθμίδες, κουβαλώντας πάντα μέσα μου τη μοναξιά του βίαιου αποχωρισμού.

Μας αποδεκάτισαν και η Ερυθραία απέκτησε κανονικότητα.

Οι αλάνες έγιναν οικόπεδα χωρίς χώρο και χωρίς υποκείμενο να τις διεκδικήσει. Η "αλητεία" της παιδικότητας κατασυκοφαντήθηκε για να καταντήσει σήμερα παιδότοπος

οργανωμένης επανάληψης με μια διαρκή αγωνία μην τυχόν και γρατσουνιστεί το παιδί. “Κάτω απ το πλακόστρωτο, υπάρχει η παραλία” έλεγαν οι εξεγερμένοι στον Μάη του ‘68. Κάτω απ’ τα τσιμέντα και τις περιφράξεις υπάρχουν οι φωνές μας λέω εγώ, κάθε φορά που τα διαβαίνω.

Τα ρέματα ήταν τόπος φυγής και πρακτικού αυτοσχεδιασμού, ήταν το καταφύγιο της ελευθερίας μας. Ήταν συνάμα το αυλάκωμα των νερών στην πλάτη της γης για εκατοντάδες και χιλιάδες χρόνια. Στο όνομα της ανάπτυξης και της τάξης, αυτά πάνε μαζί μην το ξεχνάμε όπως μαρτυρεί σήμερα και η Χαλκιδική με την εξόρυξη, τα αναθεμάτισαν. Ακόμα ηχεί στ’ αυτιά μου εκείνη η τρομερή παρατήρηση: “πάλι στο ρέμα ήσουν”; Μέσα μου πάλευαν εκείνη τη στιγμή οι νεράιδες με τις κακές μάγισσες.

Το πρόσταγμα της ανάπτυξης έδωσε δουλείες και μεροκάματα, τα κονόμησαν οι εργολάβοι, το κράτος και τα μαγαζιά με τα τραπεζοκαθίσματα, αλλά η τραγωδία της Μάνδρας και κάθε Μάνδρας θέλει μιάν απάντηση. Εδώ είναι τα ρέματα δεν είναι παίξε γελασε για να παραφράσω τον Σαββόπουλο. Ο καπιταλισμός “λύνει” τα προβλήματα που δημιουργεί, χωρίς να τα θέτει. Τα νερά έχουν μνήμη και θα περάσουν όταν χρειαστεί από εκεί που ξέρουν και τότε αλίμονο στην πρόοδο και στους προοδευτικούς της ανάπτυξης. Αυτή τη μνήμη επικαλούμαι χωρίς ρομαντισμούς και κενές νοσταλγίες. Μιλάω για τα νέα ρέματα που θα στεγαστεί ξανά ή “βρωμιά” και η φασαρία της ελευθερίας στον δημόσιο χώρο, ενάντια στον υγιεινισμό και τη σιωπή που επιβάλλει η κανονικότητα της κυριαρχίας.

Τότε ίσως ξανά εμφανιστεί κάτω από τα σπασμένα τσιμέντα της ανάπτυξης εκείνο το παιδί που καβάλησε το τεράστιο τελάρο και κωπηλατούσε χωρίς να φοβηθεί τον ρου της ελευθερίας των νερών. Τότε ίσως ξανακουστούν εκείνες οι φωνές, ώριμες πια και απαλλαγμένες από την παιδική κακία.

Στον φίλο μου Ν.

Η Λιμνοθάλασσα Καταστρέφεται, Ο Υπουργός Κωφεύει (+audio)

Το ηχητικό της εκπομπής της Βαβυλωνίας (24/11) με μέλη της Πρωτοβουλίας Πολιτών Λιμνοθάλαζα:

Ακολουθεί το κείμενο από την Πρωτοβουλία Πολιτών Λιμνοθάλαζα:

Η Λιμνοθάλασσα Μεσολογίου-Αιτωλικού αποτελεί έναν από τους πιο πλούσιους υδροβιότοπους της Ευρώπης, είναι η μεγαλύτερη ενιαία λιμνοθάλασσα στην Ελλάδα και μία από τις μεγαλύτερες της Μεσογείου. Έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικό Πάρκο και προστατεύεται από τις συνθήκες Ramsar και Natura 2000. Η περιοχή περιλαμβάνει ένα από τα πιο σπάνια και ποικίλα σε φυσικές διαπλάσεις οικοσυστήματα. Είναι, επίσης, ένας από τους πιο φημισμένους ιχθυοπαραγωγικούς τόπους στην Ελλάδα.

Αυτό ακριβώς το περιβάλλον επιλέχθηκε για την λειτουργία 4 μονάδων παραγωγής ενέργειας από καύση εισαγόμενων βιορευστών καυσίμων.

Αν και η διαδικασία αδειοδοτήσεων είχε ήδη ξεκινήσει από το 2013, το θέμα αναδείχθηκε στις αρχές του 2017, όταν εμφανίστηκε στην τοπική ειδησεογραφία.

Ήδη, από το καλοκαίρι του 2014 η εταιρία είχε καταθέσει τις περιβαλλοντικές μελέτες και είχε πάρει έγκριση για την αεριοποίηση βιομάζας (γεωργικών υπολειμμάτων). Μετά, όμως, από 3 διαδοχικές τροποποιήσεις των ΜΠΕ, η πρώτη ύλη και ο τρόπος παραγωγής και λειτουργίας άλλαξαν καθοριστικά, με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας να γίνεται, τελικά, με καύση βιορευστών (τηγανέλαιων), τα οποία κυρίως θα εισάγονται από το εξωτερικό. Συνεπώς, αίρεται το βασικό επιχείρημα της αρχικής χωροθέτησης

των μονάδων (αυτό της εγγύτητας στην πρώτη ύλη), ενώ ακυρώνεται και η «μηδενική λύση», που αναφέρεται στην ανάγκη επεξεργασίας των αγροτικών υπολειμμάτων υπολειμμάτων.

Πλέον, η κατασκευή τους στο Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας καθίσταται αδικαιολόγητη και άκυρη, δεδομένου ότι εν λόγω μονάδες δεν συνδέονται με την αγροτική ή άλλου είδους τοπική παραγωγή.

Μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Οι ΜΠΕ βρίθουν κραυγαλέων λαθών και ανακριβειών αναφερόμενες στην περιοχή, αφού κάνουν λόγο για “ορεινό μειονεκτικό όγκο” με “ημιβραχώδες έδαφος, με μέτριες κλίσεις” και “κυρίαρχη βλάστηση αυτή του καλαμιού”, χαρακτηριστικά της περίπτωσης «απρόσεκτη αντιγραφή – επικόλληση»! Μάλιστα, ως μόνη πηγή ρύπανσης της περιοχής αναφέρεται το οδικό δίκτυο Ναυπάκτου – Λιδωρικίου – Άμφισσας, το οποίο απέχει γεωγραφικά 30-80 χλμ. (και οδικώς 43-131 χλμ.) από την περιοχή εγκατάστασης, ενώ δεν λαμβάνουν υπόψη το εργοστάσιο άλατος ΚΑΛΛΑΣ και το πυρηνελαιουργείο της περιοχής. Αποκρύπτουν, δε, τη σημαντική εκπομπή θερμότητας, η οποία αποτελεί βασική παράμετρος σε τέτοιες μονάδες.

Επιπλέον, ατεκμηρίωτη και αντιεπιστημονική από την αρχή μέχρι το τέλος της μπορεί να χαρακτηριστεί η μελέτη συνολικής διαχείρισης και διασποράς ρύπων (η οποία ζητήθηκε από τον Φορέα Διαχείρισης Λ/Θ ως μέρος της ειδικής οικολογικής αξιολόγησης που προβλέπεται για παρεμβάσεις τέτοιου μεγέθους στο Εθνικό Πάρκο) όσον αφορά στην εκπομπή θερμότητας, την τέφρα, τα υγρά και αέρια απόβλητα, τα καρκινογόνα οξειδία του αζώτου και το μονοοξείδιο του άνθρακα, καθώς καταλήγει σε αυθαίρετα συμπεράσματα, χωρίς να γίνεται καμία ανάλυση κλιματολογικών και περιβαλλοντικών δεδομένων. Τέλος, δεν διεξήχθη η ειδική ορνιθολογική μελέτη, καθώς θεωρήθηκε περιττή, ενώ απουσιάζει πλήρως η περιγραφή βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων.

Μονάδες βιορευστών

Παρόμοιες μελέτες εγκρίνονται, είτε εν αγνοία της τοπικής κοινωνίας είτε με την αρνητική γνωμοδότηση των αιρετών φορέων της, σε όλη την επικράτεια (Βόνιτσα, Ρόδος, Βόλος, Κρήτη, Τρίκαλα κ.α.).

Παρόλα αυτά, κανένας φορέας δεν μελέτησε το θέμα. Ως εκ τούτου, ο παραπλανητικός τίτλος του έργου το οδήγησε σε λανθασμένη περιβαλλοντική κατάταξη, ώστε η έγκριση να δοθεί από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου – Δ.Ελλάδας – Ιονίου (αντί του υπουργείου Περιβάλλοντος), χωρίς -ως φαίνεται- καν να διαβαστούν οι μελέτες. Οι τοπικοί φορείς, ακόμα και αυτοί που είναι επιφορτισμένοι με την προστασία του Εθνικού Πάρκου (Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας), είτε δεν ενημερώθηκαν για τις τροποποιήσεις, είτε -ακόμη χειρότερα- γνώριζαν και δεν αξιολόγησαν τις μελέτες (ΜΠΕ – Μελέτη διασποράς) όπως έπρεπε. Τελικά, λόγω της απόκρυψης της επένδυσης από την τοπική κοινωνία, δεν έγινε ποτέ ουσιαστικά δημόσια διαβούλευση επί του θέματος, οι ενδιαφερόμενοι πολίτες δεν συμμετείχαν στη λήψη των αποφάσεων και η προσφυγή πολιτών

στο Υπ. Περιβάλλοντος απορρίφθηκε για καθαρά τυπικούς λόγους (ως εκπρόθεσμη). Επιπλέον, καταγγελία που έχει γίνει από τον Ιούνιο στο Σώμα Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης δεν έχει ακόμα εξεταστεί, οι προσπάθειες για να διακοπούν οι εργασίες μέσω της Υπηρεσίας Δόμησης πέφτουν στο κενό, ενώ τα έργα συνεχίζονται με γοργούς ρυθμούς.

Σε κάθε νομική διαμάχη μεταξύ πολιτών και επενδυτών, οι δεύτεροι μοιάζει να χαίρουν μιας προκλητικά ύποπτης μεροληψίας εκ μέρους των διοικητικών υπηρεσιών αναφορικά με τους χρόνους αντίδρασης, τη στιγμή που οι αρμόδιοι (αιρετοί και διορισμένοι) απλά πετούν το μπαλάκι ο ένας στον άλλον, δηλώνοντας άγνοια ή/και αναρμοδιότητα.

Εκτός όλων των παραπάνω, η συνολική επένδυση φαίνεται να είναι σκόπιμα κατατμημένη σε 4 μονάδες ισχύος μικρότερης του 1MW, με στόχο οι επενδυτές να απαλλάσσονται από διάφορες άδειες και ελέγχους. Τα βιορευστά, βάσει Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, θεωρούνται Ανανεώσιμη Πηγή Ενέργειας, το οποίο σημαίνει ότι οι εν λόγω μονάδες θα πωλούν στη ΔΕΗ ακριβή ενέργεια, με το κόστος να επιβαρύνει τους πολίτες (μέσω του ΕΤΜΕΑΡ στους λογαριασμούς της ΔΕΗ). Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν πρόκειται για μια μεμονωμένη «επένδυση», καθώς γνωρίζουμε ότι έχουν αδειοδοτηθεί και άλλες, ενώ ακόμα περισσότερες βρίσκονται στην διαδικασία μελέτης.

[youtube id="2n-V97E0feM"]

Εθνικό Πάρκο ή Βιομηχανική Ζώνη;

Βρισκόμαστε μπροστά στον άμεσο κίνδυνο μετατροπής της λιμνοθάλασσας από φυσικό προστατευόμενο τοπίο εξαιρετικής ομορφιάς σε βιομηχανική ζώνη, με πρόσχημα την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Η δραστηριότητα αυτή δεν καλύπτει καμία απολύτως τοπική ανάγκη, ενώ ωφελεί αποκλειστικά τους κερδοσκόπους – “επενδυτές” και ρίχνει τα οικονομικά και περιβαλλοντικά βάρη στην πλάτη της τοπικής κοινωνίας.

Όλα αυτά σε μια περιοχή που ως μοναδική διέξοδο έχει την ήπια

οικοτουριστική ανάπτυξη και την εκμετάλλευση των τοπικών προϊόντων, το μέλλον της οποίας μοιάζει να χάνεται πίσω απ' τους καπνούς των καμένων βιορευστών που θα επιβαρύνουν ανεπιστρεπτί το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

Επιπρόσθετα, επισημαίνεται ότι όλες οι σκόπιμες αστοχίες και τα λάθη που έγιναν κατά τη χωροθέτηση και αδειοδότηση των μονάδων αυτών, αλλά και η καθολική αντίθεση της κοινωνίας σ' αυτές, τραυματίζουν ανεπανόρθωτα τις προσπάθειες της Ε.Ε. για ευαισθητοποίηση των κοινωνιών στη χρήση των ΑΠΕ.

Από τη στιγμή που το θέμα έγινε γνωστό, στην ευρύτερη περιοχή του Μεσολογγίου αναπτύχθηκε ένα ισχυρό κίνημα πολιτών, σε μια προσπάθεια να αποφευχθεί η καταστροφή.

[youtube id="iTzyHUkP90k"]

Διακριτική μεταχείριση από τον Αν. Υπουργό Περιβάλλοντος Σ. Φάμελλο

Μετά από μήνες ενημερώσεων, αντιδράσεων, συζητήσεων και παρεμβάσεων σε όλα τα επίπεδα, ο αγώνας μας απέδωσε καρπούς, με την κυβέρνηση επιτέλους να περνά νομοθετική ρύθμιση που φαίνεται να προστατεύει (ως ένα βαθμό) περιοχές υψηλής παραγωγικότητας από την επέλαση τέτοιων μονάδων. Παρά ταύτα, ο αρμόδιος Αναπληρωτής Υπουργός Περιβάλλοντος κ. Σ. Φάμελλος, σε μια επίδειξη αναλγησίας, αρνείται να ακούσει τη φωνή της τοπικής κοινωνίας, να δει τις εξόφθαλμες παρανομίες και να επανεξετάσει τις άδειες των ήδη υπό κατασκευή μονάδων,

εμμένοντας σε τυπικότητες και δίνοντας, ουσιαστικά, το πράσινο φως για τη λειτουργία τους! Αξίζει, μάλιστα, να υπογραμμιστεί ότι στην εκλογική του περιφέρεια, έθεσε οριστικό τέλος στη λειτουργία αντίστοιχων μονάδων.

Τα παραπάνω αποτελούν εμφανή διακριτή αντιμετώπιση κατά της κοινωνίας του Μεσολογγίου.

Ο υπουργός οφείλει να σταματήσει άμεσα αυτό το έγκλημα σε βάρος μιας προστατευόμενης περιοχής απaráμιλλου φυσικού κάλλους και μοναδικής βιοποικιλότητας, από αυτές που ολοένα και λιγοστεύουν στην χώρα μας, ώστε να αποφευχθεί και το βαρύτατο πρόστιμο που πιθανότατα θα επιβληθεί από την Ε.Ε. στο Ελληνικό κράτος (και ουσιαστικά θα επιβαρύνει τους πολίτες της χώρας), δεδομένης της κατάθεσης στο προσεχές διάστημα αναφοράς στην Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

[youtube id="9IQpKiYW_1A"]

limnothallaza@gmail.com

<https://limnothallaza.wordpress.com>

<https://www.facebook.com/limnothallaza/>

Αθήνα: Δεκέμβρης 2008

Νίκος Ιωάννου

Σάββατο 6 Δεκεμβρίου

Πέφτει ένας πυροβολισμός στις εννιά το βράδυ στα Εξάρχεια. Νεκρός πιτσιρικάς στη Μεσολογγίου. «Τέλος» είναι η λέξη που ταιριάζει στο συναίσθημα που προκαλεί το μαντάτο. Μέσα σε μερικά λεπτά ο πυροβολισμός ακούγεται σε όλη την Αθήνα. Οι έμπειροι στις πρώτες στιγμές της αμηχανίας τρέχουν. Κλασικές κινήσεις. Αυτή τη φορά όμως ήταν κάπως αλλιώς. Και ένας μόνο από αυτούς θα μπορούσε να καταλάβει ένα κτήριο. Κατάληψη Νομικής Σχολής, κέντρο αγώνα και αντιπληροφόρησης. Γίνονται καταλήψεις στο Πολυτεχνείο και την ΑΣΟΕΕ. Στήνεται διπλό οδόφραγμα στην Ακαδημίας και η οδός απελευθερώνεται από τα ΜΑΤ, το ίδιο και η Σόλωνος μετά από αλλεπάλληλες επιθέσεις των εξοργισμένων διαδηλωτών που είναι πολλοί και αποφασισμένοι. Κρατιέται μέχρι το πρωί όπου αρχίζει ο συντονισμός για την πορεία της Κυριακής. Μάλλον τώρα αρχίζει...

Νεκρός πιτσιρικάς στη Μεσολογγίου... Τέλος...

Κυριακή 7 Δεκεμβρίου

Συγκέντρωση στο Μουσείο. Πολλοί από τα κόμματα είναι αμήχανοι και συγκρατημένοι. Δεν έχουν ακόμη καταλάβει καλά τι γίνεται. Η πορεία ξεκινά. Μπροστά μπαίνει το πανό της κατάληψης Νομικής και η μεγάλη μαυροκόκκινη σημαία που ανέμιζε σε όλες τις μεγάλες στιγμές αυτής της εξέγερσης.

Στρίβοντας προς την Αλεξάνδρας, το πλήθος αρχίζει να πυκνώνει πολύ γρήγορα. Λεφούσια αγριεμένων πιτσιρικάδων τρέχουν πάνω-κάτω στην πορεία, σαν άγριες μέλισσες υπερασπίζονται το μελίσι τους. Όλοι αρχίζουν να μαζεύουν πέτρες. Έχουν μαζευτεί χιλιάδες πέτρες. Εκείνη τη στιγμή ο κόσμος ξεπερνά τις 10.000.

Όλα μοιάζουν σαν να προμηνύεται ο λιθοβολισμός της εξουσίας!

Τα συνθήματα βοούν, είναι γρήγορη και δυναμική πορεία. Είναι σαν να πηγαίνουμε κάπου όλοι μαζί και ο καθένας χώρια, αποφασισμένοι. Ένα παλικάρι πετάγεται δίπλα και σπάει με λύσσα το πρώτο ATM τράπεζας. Αυτό ήταν. Η τράπεζα διαλύεται σε δευτερόλεπτα. Η πορεία ανεβαίνει την Αλεξάνδρας σπάζοντας και καίγοντας κάθε σύμβολο της κρατικής και οικονομικής εξουσίας. Επιτίθενται τα MAT από όλες τις πλευρές με τεράστια ποσότητα χημικών και ξύλο. Γίνεται μάχη. Σπάει η πορεία μένοντας πίσω ο κύριος όγκος. Μπροστά το πανό της Νομικής και η μαυροκόκκινη σημαία με τους υπερασπιστές της. Επίθεση στα MAT, όλοι με πέτρες. Είναι το δυναμικό μπλοκ των μαθητών. Δεχόμαστε αντεπίθεση και οπισθοχωρούμε. Ξανά το πανό και η σημαία μπροστά και ξανά επίθεση αμέσως, μέσα από τα σύννεφα των καπνογόνων – δακρυγόνων. Φέρνουν ενισχύσεις, αλλά τελικά τους παίρνουμε...

Φτάνουμε στη ΓΑΔΑ, στην κόκκινη ζώνη. Η πορεία είναι ακόμη κομμένη στα δύο αλλά ο κύριος όγκος ανεβαίνει. Δίνουμε άλλη μια λυσσασμένη μάχη και τότε ρίχνουν μεγάλη ποσότητα ασφυξιογόνων. Μας αποδεκατίζουν. Ωστόσο έχει ήδη φτάσει η υπόλοιπη πορεία όπου δίνει την τελευταία μάχη. Μέσα σε μερικά λεπτά εξαφανίστηκε η Αλεξάνδρας και η πορεία έφτασε μπροστά στη ΓΑΔΑ, εκεί όπου βρίσκονταν όλες οι δυνάμεις της αστυνομίας.

Είναι η πρώτη μεγάλη στιγμή της εξέγερσης.

Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου

Όλοι έχουμε καταλάβει πια ότι πρόκειται για εξέγερση. Λίγο πριν αρχίσει όμως το απογευματινό συλλαλητήριο κανείς δεν υποψιάζεται το μέγεθός της. Από νωρίς στα προπύλαια συγκεντρώνονται χιλιάδες, άνθρωποι κάθε ηλικίας και κυρίως νέοι. Δεν ξεχωρίζεις αν είναι μισθωτοί των 400, των 700 ή των 1500, αν είναι άνεργοι ή αν είναι παιδιά καλών ή κακών οικογενειών. Είναι όλοι εκεί. Δεν υπήρξε άνθρωπος που να μην ένοιωσε πως ήταν όλοι εκεί, σε μια από τις κορυφαίες στιγμές της εξέγερσης. Συμβαίνουν όλα γρήγορα και αναπάντεχα. Τα

κομματικά μπλοκ χάνονται μέσα στο τεράστιο πλήθος. Είναι δεκάδες χιλιάδες που καθώς η πορεία προχωρά αυξάνονται. Όχι όμως με το συνηθισμένο τρόπο. Εδώ ο «μέσος άνθρωπος» εξαφανίζεται και γίνεται αυτό που ο καθένας είναι.

Όμως η πολιτική εξουσία και τα ΜΜΕ αδυνατούν να κατανοήσουν αυτή τη πραγματικότητα. Περιγράφουν τον κόσμο πάνω στον οποίο θέλουν να κυριαρχούν. Δεν βλέπουν ό,τι συμβαίνει έξω από αυτή την περιγραφή τους. Λειτουργούν με βάση τον «μέσο άνθρωπο» και από αυτή τη θέση επιτίθενται σε ό,τι θεωρούν ότι αποτελεί παρέκκλιση. Αυτός είναι ο όρος ύπαρξης της εξουσίας τους. Εγώ δεν είδα συμμορίες σε αυτή την εξέγερση. Είδα άτομα χιλιάδες να σπάνε και να καίνε ό,τι οριοθετεί την ύπαρξή τους. Πρώτες στη λίστα οι κάμερες που δεν έμεινε μια για μια. Μαγαζιά, τράπεζες και κρατικές υπηρεσίες. Οι φλόγες από το αστυνομικό τμήμα της Ομόνοιας φώτισαν τα αμήχανα γεμάτα απορία πρόσωπα των μαντρωμένων 1000 περίπου ΚΚέδων, φώτισαν τη ντροπή τους (που κάποιοι βεβαίως δεν άντεξαν και πέρασαν στην πλευρά της κοινωνίας!).

Ο χημικός πόλεμος της αστυνομίας έχει φτάσει στο αποκορύφωμά του αλλά κανείς δεν δείχνει να πτοείται. Άλλωστε είναι τέτοιος ο όγκος των εξεγερμένων που τον αριθμό τους όλα μαζί τα κόμματα της πολιτικής εξουσίας δεν τον πιάνουν, ειδικά σε δύναμη και αποφασιστικότητα.

Μετά το χάος της Ομόνοιας το μπλοκ της κατάληψης Νομικής ανεβάζει την πορεία από τη Σταδίου στο Σύνταγμα. Δεν είναι μια απλή πορεία. Είναι μια εξεγερτική λαίλαπα που καμιά αστυνομία δεν μπορεί να σταματήσει με κανέναν τρόπο. Σε λίγη ώρα πολυάριθμες εστίες φώτιζαν τον δημόσιο χώρο της μητρόπολης της Αθήνας. Ακαδημίας, Σόλωνος, Νομική, Εξάρχεια, Πολυτεχνείο, Πατησίων, ΑΣΟΕΕ, Σύνταγμα, Συγγρού, Ερμού, Ψυρρή, Ζεφύρι, Πειραιάς, Πετράλωνα... Χτυπιούνται σύμβολα της κατανάλωσης, Τράπεζες, Οργανισμοί, Αστυνομικά Τμήματα.

Αργά κάπως, ατενίζουμε την Αθήνα από την ταράτσα της Νομικής. Έρχονται στο μυαλό μας τα ζωγραφικά έργα του Μπιζάρ-Στέλιου

Φαϊτάκη στο destroy athens ή τα κόμικς του Λέανδρου στη Βαβυλωνία. Μαθαίνουμε τα νέα από όλη την Ελλάδα. Θεσσαλονίκη: Σχολή Θεάτρου, Εγνατία, Τσιμισκή, Πανεπιστήμια, Λευκός Πύργος. Ξάνθη, Κομοτηνή, Κοζάνη, Γρεβενά, Γιάννενα, Αγρίνιο, Πάτρα, Τρίπολη, Αμαλιάδα, Κόρινθος, Ηράκλειο, Χανιά, Ρόδος, Σαντορίνη, Λάρισα, παντού.

Ακολουθούν καθημερινά μεγάλα συλλαλητήρια σε όλη την Αθήνα σε διαφορετικές ώρες και περιοχές. Οι μαθητές, από 12 έως 17 χρονών, είναι το αλεύρι αυτής της εξεγερτικής ζύμης. Σε αυτή την εξέγερση οι μαθητές περιέφεραν στους κατειλημμένους δημόσιους χώρους το μέλλον.

Πέμπτη 11 Δεκεμβρίου

Πραγματοποιούν σχεδόν ταυτοχρόνως εφόδους σε 25 αστυνομικά τμήματα της Αττικής. Σε όλη τη διάρκεια των ημερών πραγματοποιούνται επιθέσεις σε κρατικά κτήρια σε όλη την Ελλάδα.

Η γενιά του internet και του sms ανέδειξε το δικό της τρόπο επικοινωνίας. ORGH – SKTTE PEDI – MLKS BATSI. Η πρώτη γενιά που βιώνει την ανάπτυξη της κεντρικής παραγωγής πολιτιστικών αγαθών δραπετεύει μέσω της νέας τεχνολογίας και βιώνει τη διάσωση. Ταυτόχρονα, υπερασπίζεται την παρέκκλιση με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο, υποτιμώντας την κρατική βία και εκμηδενίζοντας τη δύναμή της με τον πιο εμπνευσμένο τρόπο. Αυτό συμπάρεσυρε όλους. Διαδηλώσαμε για αυτό που εμείς είμαστε απέναντι σε αυτό που δεν θέλουμε να είναι οι άλλοι.

Εμείς, τα αναρίθμητα «εγώ» απέναντι στη μηδενική ανοχή, απέναντι στην εξουσία.

ALEXIS 6 Δεκεμβρίου 2008

25 Δεκεμβρίου 2008 ALEXIS...

Ήμουν και εγώ!

Εφημερίδα Βαβυλωνία #Τεύχος 51

Ιανουάριος 2009